

ISSN 1848-4344

LiDraNo 2015.

Zbornik literarnih
i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola



NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

Jadranka Žarković-Pečenković, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje, 2015.

UREDNIK

Miroslav Mićanović

ZBORNİK PRIREDILA

Mirela Barbaroša-Šikić, prof.

OBLIKOVANJE I SLOG

Teovizija d. o. o.

TISAK

Kerscoffset

ISSN 1848-4344

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje
Zbornik izlazi jedanput godišnje
Tiskano u Hrvatskoj 2015.

LiDraNo 2015.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2015.

Sadržaj

Miroslav Mićanović: *Ključ* (umjesto uvodnika) 9

Literarni radovi

Sebastijan Rabuzin: Ona	13
Marita Čatić: Ja sedmašica.	13
Ana Matejčić: Tajna maloga skupljača	15
Helena Dolovčak: Majka, Sanja, baka, Tumtiji i ja	16
Jana Ramušćak: Inspekcija u salonu.	19
Estera Dundović: Prosinačko čišćenje.	21
Zrinka Stipanović: Utjeha svijeće	22
Lea Slijepčević: Zeleni i crni pojas	23
Bruno Mihalj: Najljepši se cvjetovi ubiru prvi	26
David Miharija: Naš kućni vrt	27
Ema Agata Šamal: Mačak Maslačak.	28
Filip Matošin: Fantastične leteće papuče bake Marice	30
Laura Vučković: Šalica i pošalica	31
Paula Smolić: Moj did plovi u zvizdanon kaiću	33
Patrik Atanasovski: Dida i dva unučića	34
Saskia Alexandra Živković: Tolerancija	36
Matea Ana Cindrić: Samo je mala razlika između mojih i vaših koraka	38
Tina Čatlaić: Alisa u zemlji praznine	41
Lovre Rodić: More.	42
Donat Ricov: Škoj	42
Ana Leona Lončar: Sicilija i ja	44
Matea Havaić: Luđačko kraljevstvo pubertetlija	46
Marko Bunić: Pital sam Juru.	47

Neven Petrić: Mali bucmasti i Slatki	48
Uma Gradac: Laktom u rebra	50
Luka Baretić: Moja frendica Milena.	54
Tin Babić: Moj Mile	55
Josipa Gabud: Sammy	56
Toni Pešut: Moja zlatna ribica	58
Lucija Ivanda: Čovik s ružon	60
Hana Vrbanić: Netko drugi	61
Mia Čagalj: Švicarska	63
Marta Klemenčić: Viziju tebe imam.	64
Luka Pedišić: Magarac Mitar	66
Anamarija Mutić: Pazi u koga pandže zabijaš.	68
Sandra Petreković: Svijetlozelena	69
Ivana Benić: Savršena	71
Filip Farkaš: Veze sudbine.	74
Dora Hrelja: Oni ne shvaćaju	76
Inga Đuđik: Je suis Charlie	78
Andro Medved: Isus i kruh	79
Vilim Muršić: Mudrac	80
Sead Šabić: Sonet za Melani.	83
Eugenija Prša: Ša la la la.	83
Vilen Đerek: Aurora borealis	86

Novinarski radovi

Tia Pikija: Lijenost pokreće svijet	93
Tina Čatlaić: Životna filozofija jednog mačka.	96
Ana Starešinčić: Mogu hodati s Hrvaticom, ali ženim Romkinju.	99
Doris Mašić: Carsko putovanje	104
Tomislav Lučić: Najvažnije je bilo ostati živ i pri sebi	107

Mia Milavić: Plamena zemlja u srcu užarenog otoka	111
Tesa Pandža: Ništa nas ne može zaustaviti	115
Antonia Zlatarić: Skriveni život biljaka	118
Filip Marčec: Genocid (ne)poznat pod nazivom gladomor	121
Leona Perčić: Od Sela do Siska – putom do starina	125
Tea Pavković: Ni jezik nije prepreka za bolji život	128
Ivo Pivčević: Najsplitskiji sport na svitu	131
Leonarda Juraga: Pogled usmjeren prema pučini	135
Filip Vujeva: Strast ili posao.	138
Paula Petrić: Žongliranje nije cirkusiranje!	141
Lucija Bilandžija: Zastupnik Hrvatskoga sabora, Ivan Gundulić, otvoreno o problemu korupcije	146
Stefan Gregorec: Nastavak Mime već se kuha	148
Lara Manojlović: Kupski koridor 4D	154
Eugenija Prša: Odijelo prave mjere treba pronaći u državi u kojoj živiš	157
Katarina Širanović: Sja i bijeda pisanja.	161
Lucija Tomičić: Je li učenik Danac u Vrbovcu ostao stranac?.	166
Ivor Petrovečki: Hrvatski bog Mars	170
Anamarija Bogović: Predrasude	173
Sarah Kaurinović: Vrijeme ne liječi ništa	178
Martina Hleb: Građani pomažu dok političari lažu	183

<i>Popis sudionika</i>	187
<i>Članovi državnih povjerenstava Smotre LiDraNo 2015.</i>	212

Ključ

Planovi i projekti ležali su toliko
dugo na tlocrtu, u ravnini, u crti,
na dnu i na dnu dna da mu se
činilo da se neće dogoditi
ništa, nikad
(i ništa).

Činio se stran sam sebi
kao dječak u prašini
kao u abecedi nepoznate
zemlje.
Nepoznate mu
Zemlje i zemlje.

Pomislio je bilo bi lijepo imati kuću.
I imao je kuću. Jednostavno kao što
dječak istrči na obalu i napravi
dvorac od
mokrog pijeska,
mora i ruku.

Bilo bi lijepo imati prozore.
I imao je prozore. Kao što staklar
prođe gradom i u njegovu se prolazu,
vožnji ogledaju žive zgrade i
na prvom semaforu
padne
na staklo sjena mrtvih vlasnika,
dužnika, kamatara, žrtve i žrtve,
onih koji skupljaju pripomoć za
nevoljne i nevoljene.

Bilo bi lijepo imati prozore.
Zbog vrta.
Za prozore koji govore koje je
Vrijeme i čemu je, možda bi

mogao tko (netko) doći.
I imao je.
Kuću i prozore.

Krov bi bilo mudro imati:
da čuva od nepogoda i
napasnih zvijezda.
I imao je. Kuću.
Prozore za vrt.
Krov da ga
spasi od udaljenosti,
svemira i zvijezda.

Planovi projekti ležali su toliko dugo
da mu se činilo da se ništa neće dogoditi.

Činio se sam sebi stran kao u abecedi
nepoznate zemlje.

Bilo bi dobro imati
kuću pomislio je. I imao je.

Bilo bi dobro
imati prozore. Za vrt da se vidi
rast bilja.
I koje će biti vrijeme.

Bilo bi mudro imati
krov da čuva od nepogoda i
pogleda napsasnih
zvijezda.

I imao je.
I imao je.
I imao je.
I imao je.

Miroslav Mićanović

Literarni radovi

Ona

Pitam se je li Beethovenu zastao dah
Kada je prvi puta dotaknuo tipke
Je li vojniku zastao dah kada je
potegnuo okidač
Svatko ima svoj razlog zbog kojega
ostane bez daha
Moj razlog je ona

Sebastijan Rabuzin, 8. r.

Osnovna škola Kustošija, Zagreb
Voditeljica: Emilija Centner-Čižmešija

Ja sedmašica

- Mamaaa... doma sam!
- Ah, već sam mislila da si opet produžila k Ines. Vučeš se ko pokisla kokoš, što ti je? Kako je bilo u školi?
- Tri petice, dvije četvorke, kolac iz matke i Marko.
- Kakav kolac? Kakav Marko?
- Kolac je ono u imeniku što izgleda ko štap, znaš? A Marko... Marko je...
- Ma, dobro znam da ćeš ga ispraviti. Brine me više onaj kako si već rekla Mario ili...
- Marko, mama, Marko.
- Dobro, kako god. Kaži mi.
- Nebesko plave oči, blond kosa sa smeđim pramenovima, široka ramena i rupice na obrazima. Tajnovit osmijeh i zaljubljen pogled. Jednostavno – savršen!
- Ti opet pričaš o onom svom Mariju iz Begina?

– Ma, neee! Mama, ne! Slušaj što ti govorim.
– Dobro... to je samo još jedna ovisnost, pardon, ljubav u tvom životu. Vidjet ćemo, brzo. – sigurnim tihim glasom rekla je mama i nastavila završavati objed. – Ručak je skoro gotov pa dođi za stol.

– Gdje je naš poglavica? Ruča li s nama?

– Ne, put putuje! Vraća se tek sutra.

– Jupiiii... same smo! Miševi vladaju kad mačora nema.

I stvarno smo uživale cijelo popodne i večer.

Sutradan na hodniku susrećem Marka. Smiješi mi se. Sretna sam i zbog Marka i zbog jedinice koju sam ispravila. Cijeli dan sam happy. Evo me na Fejsu gdje me dočekalo: deset obavijesti, dva zahtjeva i jedna poruka. Sve sam pogledala osim poruke. Činilo mi se da nije važna, ali kad sam vidjela da je poslana prije nekoliko minuta, da je od Marka, nastala je panika. OMG¹!

– Hoćeš li furat sa mnom? – bila je to jedna jedina rečenica koja me istog trena katapultirala u sedmo nebo.

– On hoće furat sa mnom!? Sanjam ili... O Bože moj, pa ja sam sretno zaljubljena! – skakala sam po sobi od sreće i skupljala hrabrost za odgovor. Konačno sam poslala potvrđnu poruku iščekujući u groznici jutro i odlazak u školu. Na odmoru razočaranje na kvadrat. Markov podsmijeh i ruganje osjećam na sebi. I njegovi prijatelji čine isto. Nastavu normalno ne pratim. Bila sam u nedoumici, premorena i nesretna kad sam se vratila kući. Mami ovaj puta ništa ne govorim jer mi se čini da je po stoti put u pravu. Čitam Markovu poruku.

– Ne, sorry. Petar i Filip su mi bili na Fejsu. Ti se meni ne sviđaš.

Ljutnja mi je natjerala suze na obraze jer opet sam ja zaljubljiva sedmašica izabrala krivog.

Marita Čatić, 7. r.

Osnovna škola braća Ribar, Sisak

Voditeljica: Đurđica Petković-Biočić

¹ Oh my God! – O moj Bože!

Tajna maloga skupljača

Znate li one trenutke kada pogledate u nebo, u oblake, i učini vam se da vidite oblike iz svakodnevnoga života? Nekad vam se čini da vidite psa, nekad pticu, nekad brod, a katkad vam se učini da vidite nekoga kako sjedi na oblaku, ali vam se onda javi onaj glas razuma i kaže vam da je to nemoguće, da to nije stvarnost. No ipak, ti se oblaci ponekad čine tako dostupni, kao da biste ih mogli dotaknuti, a kada pružite ruku prema njima, shvatite koliko su ustvari daleko.

Ali, jeste li znali da netko odande, s blistavih oblaka, i vama pruža ruku? Netko malen, visoko, visoko, daleko, daleko, sjedi na oblaku s velikim smiješkom na licu i pruža ruku prema našem svijetu, ali ga nikada ne uspije dotaknuti. Taj maleni netko danonoćno plovi nebom na oblaku povremeno se odgurujući veslom o zrak poput starog venecijanskog gondolijera i traži sreću na našem svijetu.

Kada nađe neko sretno mjesto poput zabavnoga parka, ili neki sretni događaj poput vjenčanja ili tek smijeh djece što gledaju psa koji se valja po podu, on od veselja cikne, a od osmijeha mu zablista lice pa zlatnom tintom zapiše na komad duga bijela papira taj sretni događaj što mu je privukao pažnju.

Na kraju dana taj mali skupljač sreće otplovi nekamo dalje od gradskih svjetala, katkad iznad obližnje planine, a ponekad iznad gustih krošanja šume, te izvuče onaj dugi bijeli papir ispisan zlatnom tintom i svoj maleni zlatni luk. On onda prelazi pogledom preko svih sretnih događaja koje je skupio toga dana te ih, jednog po jednog, pretvara u zlatne strelice i odapinje u noćno nebo pa ih prati pogledom sve dok ne postanu tek male sjajne točkice trepera-va svjetla u daljini koje će ondje ostati zauvijek sjati.

Gledano iz naše perspektive, te strelice sreće lete u obliku zvijezda repatica, a kada dođu na svoje mjesto, mi ih nazivamo zvijezdama. I zato, kada se sljedeći put zagledate u noćno nebo

i milijune zvijezda, ili kada vidite zvijezde repatice kako putuju nebom, sjetite se malog skupljača sreće koji možda upravo sada plovi iznad vas, i sjetite se svih ljudi koji su danas osjetili sreću i svojega smijeha koji se čuo iz obiteljskih kuća kako ne biste zaboravili da u životu nije sve uvijek baš tako crno i da uvijek ima razloga za radost.

A ako vam je netko drag zaboravio na veselje, podijelite s njime tajnu malog skupljača sreće na brodu od oblaka te zajedno dijelite sve sretne trenutke od postanka svijeta pa sve do današnjega dana skupljene na noćnome nebu, te širite radost i učinite ovaj svijet sretnijim mjestom.

Ana Matejčić, 8. r.

Osnovna škola „Brajda“, Rijeka
Voditeljica: Branka Perković-Jardas

Majka, Sanja, baka, Tumtiji i ja

Ne znam ni kako ni zašto mi se ovo događa. Stalno se prepirem sa Sanjom, a jadvica kao anđeo. Ni mrava ne bi zgazila kamoli napakostila meni. Sve mi se okreće naopačke. Doslovno naopačke. Ništa ne teče svojim tokom. Živim kao u nekom filmu fantastike.

Danas, dok sam čistila svoju sobu (koja je bila živi očaj), čula sam milozvučni glas moje majke kako viče iz svojega carstva. Uputila sam se stazom trnja prema majci. Zar sam opet nešto zgriješila? Ona u kuhinji pokušava ispeći vanilin kiflice. Na sebi ima pregaču na kojoj piše: „Kuharice, manje zbori da ti ručak ne zago-ri!” Pregača je umrljana crvenim pjegama kao da se ljetos zajedno s majkom sunčala. Da, to je ona pregača koju je nosila kada je pokušavala napraviti zimmnicu. Vjerojatno je pri tom mnogo zborila. Glava joj lebdi u oblaku brašna, a kosa odjednom postane sijeda.

Zažmirila sam. Srce mi jače zakuca jer sam u prvi trenutak pomislila da je duh pokojne bake. „Draga, Sanja je nestala! Vjerojatno je oteta,” rekla mi je. Meni su koljena klecala te sam se skljkala na stolicu.

Sanja je stvarno oteta, a ja joj se ne mogu ispričati za svoje gluposti. Sada radim samo ono što moja mama radi kada je u frei. Najprije jedno vrijeme plačem, a tada počnem luđački pospremati. Usisavam, slažem, razbacujem pa spremam, metem, brišem, šmrčem... Odjednom počnem mokrom krpom polirati bakin ormar koji sam dobila u nasljedstvo, a nikada ga nisam dirala. Dok je bila živa nije mi ga dala otvarati tako da nikad nisam saznala što je u njemu. Nisam ga otvorila ni poslije kad se preselila u vječnost.

Sada je vrijeme da ga otvorim. Ako ste očekivali da će nešto iskočiti iz njega, prevarili ste se. U njemu ništa strašno ili je to samo optička varka. Moje se oko ne može prevariti. Osjećam miris naftalina, a iza šarenih kaputa, dugih i kratkih suknji, vunениh šalova i svilenih marama, vrata. Da, vrata. Vrata kroz koja se ulazi i izlazi. Prava još jedna vrata. Ne očekujete valjda da pobjegnem! Dakako, otvorila sam ih. Budući da mi je glava bila u oblacima, gotovo sam upala u rupu. Da, iza vrata je rupa koju sam uspješno preskočila i doskočila na stepenice. A što je moglo drugo biti nego stepenice. Mračne, škripave, drvene stepenice, spiralnog oblika vodile su me u Svijet Tumtija. Tako barem piše na putokazu. Krenite ravno u Svijet Tumtija! Tko su, pobogu, Tumtiji?

Dok sam tako razmišljala preda mnom se stvori patuljak. Lice mu je bilo crveno kao da je gorjelo. Sada mi je jasno odakle svjetlost. Na glavi mu šiljasti šeširić sa širokim obodom. Crvene čizmice sezale su mu do koljena. Zeleni kaputić je imao velike džepove koji su sa strane visjeli. Nije li to šegrt Hlapić? Ne nije. Ovaj pjeva i ne tuguje. Pjevao je pjesmicu na čudnom jeziku. Ipak je to više ličilo na cvoktanje. Šok i nevjerica. Moja voljena baka Laurencija krila je takvu tajnu sve te godine. Ona ipak nije kao ostale bake koje dijele priče sa svojom unučadi. Tada se iznenada

pojavi se predivna mlada djevojka (jedino takve u pričama postoje) koja mi pruža pismo uz riječi: „Ovo ti šalje baka.” Baka, kakva baka! Pa ona bi sada imala 121 godinu. Danas me ništa ne može iznenaditi. Čitam pismo, ustvari to je samo dobrodošlica. „Draga unučice, dobrodošla u Svijet Tumljaja, skrivenog iza tvoga svijeta!” Razočaranje i nevjerica. Zar ništa drugo nema poručiti? Ipak nije bilo samo to. Kad sam malo bolje pogledala, primjetila sam da je na dnu pisma uz stvaran potpis bake Laurencije crveno dugme. Naravno da je baka znala da neću moći odoljeti da ga ne pritisnem. Uostalom, a zašto dugme postoji, nego da ga se pritisne!

Sada vjerojatno očekujete nestvarna bića i što ti ja znam što sve ne. Baka ipak zna da ja volim cvijeće i ona mi je podarila krajolik pun cvijeća. Sve, ali baš sve je bilo prekriveno cvijećem. I kuće, i drveće, i livade, i potoci su ga nosili. Čak su i ptice imale na krilima utisnute ivančice. Sve je mirisalo mirisom lavande, ruža, ružmarina, pokošene livade... i pečenih vanilin kiflica. Taj miris je ugasio svjetla, a ja sam bila u transu. Sada mislite da je to san, ali nije jer da je bio, probudila bih se u krevetu, a ja sam upravo sada jurila spiralnim stepenicama i izvlačila se iz rukava djedovog ogrtača. Zatvorila sam vrata ormara i na nj se naslonila. To nije bio san, zar ne? I gdje je Sanja? Tko ju je oteo? Vanilin kiflice još uvijek mirišu. Miris me vodi u majčino carstvo.

“O, zlato, jesi li se probudila? Što si lijepoga sanjala?” cvrkuće majka. O Sanji ni riječi. Još uvijek me muči gdje je Sanja. “Gdje je Sanja?” pitam majku. „Koja Sanja?” pita majka. Nešto nije u redu, a ja ne znam što. O tome ću misliti kasnije, a sada ću se počastiti vanilin kiflicama. Zaslužila sam.

Helena Dolovčak, 6. r.

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Petrovsko
Voditeljica: Marija Bolšec

Inspekcija u salonu

Bilo je to jednog subotnjeg jutra, kad sam se, kao i obično, probudila uz zvuk fena i žamora maminih mušterija. A samo nekoliko minuta kasnije zazvonio je mamin gromovit glas koji me zove u salon. Dobra strana što je frizerski salon smješten u kući jest mogućnost da ja uskočim u pomoć, a loša je svakodnevna buka, i kad učim, i kad pokušavam bar o nečemu razmisliti. Teško se sabrati kad dolje u tom maminom carstvu ima toliko zanimljivog: glavopera, hauba, mašinicica i naravno, najčudesnijih razgovora i zahtjeva. Dok čekaju, mušterije iskomentiraju sve: od grunta i kokošinjca do Londona i Kube. Nije se ni meni zato teško uklopiti.

Kroz prag u mamin salon zakoračili su svakakvi ljudi: dobri, strpljivi, mali, zahtjevni, ljubomorni... Prošlog tjedna posjetio nas je, na primjer, jedan gospodin koji pripada skupini nestrpljivih. „Vesna, gužva je, gužva! Ja sam došiu z bolnice, biu sam na urologiji. Gubiu sam pod pud nogama i sam sam se vrtiu!” kaže. Crnka s uvijačima mu je dobacila: „Gospon, pa onda ste bili na neurologiji!” Cijeli salon je prasnuo u smijeh, a mama je još dodala nešto o ginekologiji i porodima. Tako je to iz dana u dan, a kad se mama vrati iz salona, sva sretna i vesela često mi priča slične primjere.

Tog subotnjeg jutra baš kad sam ja bila zadužena za pranje kose, ušla u čekaonicu jedna već na prvi pogled načitanana, ozbiljna žena. Pristojno je pozdravila, popila kavicu s mlijekom i vrlo malo šećera. Strpljivo je čekala da dođe u moje tinejdžerske ruke i nagnula glavu nad glavoper. Priznajem, nekako sam je se bojala. Nisam ju od straha ni pitala je li joj dobra voda. Malo sam ju čak i umila, ali što se može, nitko nije savršen, opravdavala sam se u sebi. Naime, bila sam gotovo sigurna da je ova opasna gospođa zapravo gospođa inspektorica, a kad sam to pitanje svojim pogledom uputila mami, ona je to stopostotno

potvrdila kimnuvši. Brzo sam uvaženu mušteriju obrisala i pre-pustila mami.

Nespretno sam se uhvatila metle i otišla na drugi kraj salona, ali me još uvijek gospođa inspektorica mogla doseći svojim pogledom. Kad sam bila mala, uvijek sam se hrabro gurala u salon da vidim kako inspektori pregledavaju papire i hodaju po salonu, ispituju o osoblju, a vidi me sad! Dok sam mela čisti pod ispod prekrivenih nogu jedne svježe obojene plavuše, ona je svojom plavom glavom promatrala svaki moj pokret. Pokušala me pohvaliti mami koja je svu svoju koncentraciju usmjerila inspektoričinoj frizuri. Plavuša je rekla: „Joj, kak vaša Janica lijepo pere kosu i pita za vodu i za sve!“ Katastrofa! Ja sam se samo ukočeno smješkala i promatrala inspektoričine reakcije.

Mama i gospođa inspektorica brzo su pronašle zajedničke teme. Bila sam u panici jer mi se činilo da su se nekako previše zbližile. Kad su počele pričavati anegdote, shvatila sam da je to zapravo mušterija mamine bivše šefice. Odmah mi je bilo lakše. Teta za koju smo mislile da je inspektorica, s najpomnije napravljenom frizurom koju je mama te subote napravila, napustila je salon. Od olakšanja sam ispustila jedan dugi ah.

Još nisam pošteno odahnula, a teta inspektorica opet uđe kroz vrata. Otvori torbu, a ja usta panično čekajući da izvadi onu svoju veliku značku. Umjesto toga, u ruci joj se pojavi novčanica koju mi pruži. Nakon tolikog straha, mislim da sam to i zaslužila. Namiješila sam se, pažljivo prihvatila novčanicu i ljubazno dodala: „Gospođo, dođite nam opet!“

Jana Ramušćak, 7. r.

Osnovna škola Vidovec, Vidovec

Voditeljica: Kristinka Štefan

Prosinačko čišćenje

U letim u kuću, prozori otvoreni, struji hladan zrak, sve se praši... Ugledam mamu rukavica navučenih do lakta s krpom u jednoj i sredstvom za pranje stakla u drugoj ruci. Nije me ni primijetila kad sam ušla. Zbunjena odem do katoličkog kalendara zalijepljenog na frižider pogledati koje je doba godine. Obično čistimo u proljeće, rijetko se dogodi da imamo prosinačko čišćenje. Ali očito da imamo.

Mama me konačno primijetila i svečano mi obznanila da dolazi župnik blagosloviti kuću i da kuća mora blistati. Uvalila mi onu kinesku metlicu za čišćenje prašine, koja više rastjeruje nego što čisti i prije nego sam izustila da sam gladna i da cijeli tjedan pišem ispite s obzirom da je zadnji pred praznike. Čak me je natjerala da laštım kuglice na boru, da sredim radni stol, iznesem smeće i pobrinem se da je maćak Kamel sit i nevidljiv, jer možda naš novi župnik ne voli maćke, da odvojim čarape od donjeg veša u ladicama... Ne bi da će nam župnik preturati po ormarima. Na trenutak mi se učinilo da je stvarno skrenula s pameti. Taj dan je sve išlo ubrzano, kao da ćemo na izdržavanje doživotne ako ne dovedemo sve u red do pet popodne kada je župnik trebao banuti. Kad je završila s čišćenjem fuga na zidu kuhinje i to zubnom četkicom prebacila se na kupatilo u slučaju da baš u našoj kući svećenik bude morao obavljati nuđu. Bože sačuvaj! Odjednom se sjetim da mama treba potpisati pristanak za odlazak u kino i izvadim iz torbe plavu kuvertu koju je razrednica poslala te je stavim na stol da se ne bi dogodilo kao i obično da kasnije zaboravim. Kuća je blistala kao da je kroz nju prošao Odred za čistoću.

Župnik je u 17.00 pozvonio i ušao sa svojom svitom u kojoj je bio i moj razredni kolega, veseo jer je taj dan izbjegao nastavu. Usred Oće naša negdje u onom dijelu "... kako na nebu tako i na zemlji...", mama je promijenila izraz lica iz blaženog u panično. Odmah nakon molitve je negdje isparila. Ja sam ostala u čudu, tako da nisam ni primijetila kada je jedan od sakrištana uzeo kuvertu

u kojoj je suglasnost za odlazak u kino. Mama se nakon minute pojavila s kuvertom u kojoj je, pretpostavljam bio novac namijenjen za blagoslov, a koju je zaboravila pripremiti. Kada je vidjela da je župnik otišao sumanuto je istrčala iz kuće kako bi ga stigla, no bezuspješno. Vratila se i bacila na kauč ljuta na mene zbog njenog propusta dok se kućom širio miris tamjana, a u zraku se osjećalo pravo božićno raspoloženje.

Estera Dundović, 6. r.

Osnovna škola Stjepana Radića, Bibinje
Voditeljica: Jasminka Adžić Sikirić

Utjeha svijeće

Dolazi tata! Odmah sjednem na trosjed i počnem čitati knjigu. Čujem kako dolazi i pjeva. Opet je pijan. Znao sam da će opet početi vikati i bacati stvari pa brzo svog malog psa Bubijastavim u sobu da mu ne bi naudio.

Ušao je u kuću i kada je vidio da sjedim na trosjedu, počeo je vikati da cijeli dan ništa ne radim. Povukao sam se i otišao prošetati Bubija. Cijelim sam putem razmišljao kako bi najbolje bilo pobjeći od kuće, ali mi je bilo žao mame. Radi cijeli dan u trgovini i kada dođe kući, tata i na nju počne vikati.

Vratio sam se iz šetnje. Tata je spavao, a mama je došla s posla. Pitala me je li tata vikao na mene. Rekao sam da nije, jer znam da nju pogađa kada tata više.

Ujutro sam otišao u školu i dobio tricicu iz povijesti. Znao sam da me kući čekaju batine. Kad sam rekao tati za tricicu, odmah mi je dao tri pljuske.

Napisao sam domaću zadaću za sutra i sve naučio. Navečer je nestalo struje, tata je počeo psovati, a ja sam opet dobio batine. Mama je prišla tati da mu reče da se ne može tako odnositi prema

meni, da ja ni za što nisam kriv. On joj je dao takvu pljusku da joj je lice bilo cijelo crveno i užareno.

Otišao sam s njom u sobu i rekao da ja ovo više ne mogu trpjeti. Zagrlila me i osjetio sam kako njezine suze padaju na moje rame. Otišla se otuširati pa sam ostao sam u sobi s Bubijem. Upalio sam svijeću i promislio da je bar meni biti svijeća da sjajim kao sunce. Oh, kako joj zavidim!

Struja je došla i čuo sam kako je tata uključio televizor u dnevnom boravku, ali ja nisam palio svjetlo. Ostavio sam svijeću neka svjetluca. Legao sam mirno u krevet. Mama je ležala na donjem krevetu i poželjela mi laku noć. U svjetlosti svijeće sve je bilo blaže i mekše. Malo sam razmišljao i onda zaspao.

Od tada svaku večer sam u sobi upalim svijeću, isključim svjetlo i u miru je promataram. Osjećam se sretnije, kao da sve loše uspomene tog dana ona svojim žarkim plamenom izbriše.

Zrinka Stipanović, 6. r.

Osnovna škola Petra Kanavelića, Korčula
Voditeljica: Suzana Petković

Zeleni i crni pojas

Tata me probudio u šest sati. Počeo me tražiti između deka, jastuka i plahti koje sam zgužvala u svom nemirnom snu. Vjerovala sam da ću pobijediti ako spavam na tri plahte i ako se pokrijem s tri deke. Čim je izašao iz sobe, obukla sam gornji i donji dio doboka i zavezala zeleni pojas. Bila sam tako nestrpljiva dok sam vezala kosu u rep, da mi je gumica nekoliko puta ispala iz ruke. Nabrojila sam u sebi do deset da se malo smirim, a onda stavila suspenzor, gumu, nanožnice, rukavice, štitnike i kacigu u torbu.

Dok me tata vozio prema Domu sportova, vrtjela sam u glavi taktiku borbe i zamišljala udarce i blokove kojima ću srediti protivnicu.

Kada borba bude započela, krenut ću lagano, napadati ću je kružnim udarcima i priskokom. Zatim ću ići sa sve jačim i jačim stepovima, stražnjim, bočnim i odguravajućim, a na kraju ću se elegantno ali čvrsto kružno okrenuti i nokautirati protivnicu prije nego ona bude shvatila što joj se događa. Sudac će rukom pokazati pobjednicu i svi će izvikivati moje ime. Kući ću donijeti medalju i titulu prvakinja Hrvatske u kategoriji starijih kadeta do 51 kilogram u *taekwondou*.

Kada smo stigli u Dom sportova, izljubila sam se sa svojim klupskim prijateljicama i odmah krenula prema vagi. Ispred mene stajala je jedna cura. Na njenoj trenirci pisalo je *Taekwondo klub Zaprešić*. Okrenula se prema meni. Na njenom licu nije se našao trag osmijeha, uzbuđenja, treme... baš ničega.

Rekla sam Luciji koja je stajala iza mene: „Jadna cura koja nju dobije za protivnicu.“ Lucija mi je odgovorila: „Ne bih se htjela naći u njenoj koži. To je Anja, državna prvakinja već tri godine.“

Nisam mogla dočekati početak borbe. Za ovo natjecanje spremala sam se mjesec dana, trenirala tri sata dnevno, lupala doma po vreći tako snažno da su se susjedi bunili.

Došla je moja trenerica Marina i počela mi zapisivati borbe na ruku. „Imat ćeš četiri borbe. P1 15, P3 15, P3 20, P5 25 i P1 17“, rekla je.

Bilo je to odlično. Imala sam četiri borbe s plavim oklopom, što mi je uvijek donosilo sreću.

Sat je pokazivao deset sati. Krenula sam prema borilištu. Sa mnom su išli moji klupski prijatelji. Trenerica mi je davala zadnje upute. U borilištu je već bila moja protivnica. Bila je to cura koja je stajala ispred mene na vagi.

„Kaj ju tak gledaš kao da je se bojiš?“ pitala me trenerica dok mi je vezala oklop.

„Ma ne bojim se“, odgovorila sam opušteno. Stavila sam gumu u usta.

Sudac je pozvao mene i moju protivnicu. Naklonile smo se i stavile kacigu na glavu. Borba je počela. Prvo sam lupala kružne udarce i radila blokove. Protivnica mi je izmicala, a ja sam često lupala u prazno.

Čula sam bodrenje svoga tate i prijatelja, trenerica je vikala koje udarce da radim. Sudac ju je morao stišati jer je svojim vikanjem ometala borbu. Nekako sam skupila tri boda i dobila prvi dio borbe.

U drugom dijelu protivnica kao da je poludjela. Toliko je blokada i stepova napravila da sam jedva došla do nje. Njen crni pojas zacrnio mi je sve pred očima. Uspjela sam joj zabiti zasijecajući udarac u glavu koji nosi tri boda, no to nije bilo ništa prema onome što je ona meni radila. Kružni u okretu. Stražnji bočni dva puta. Dva puta kružni u glavu. Ukupno devet bodova. Moja jedna tri boda nisu ništa u usporedbi s njenih devet. Imala sam osjećaj da ću se raspasti na dva dijela, a granica tih dijelova je točno malo iznad pojasa gdje je strahovito jako udarala. Jedva sam se držala na nogama.

Suzdržavala sam suze. Da me trenerica vidi kako plačem, dobila bih kaznu kao prošle godine – sto sklekova. Mrzila sam sklekove.

Počeo je treći, odlučujući dio borbe. Moja protivnica još je žešće krenula na mene. Ponovo kružni u okretu, ponovo zasijecajući u glavu, priskok... Pokušavala sam se sjetiti svoje taktike i udaraca koje sam isplanirala u svojoj glavi. Očajnički sam lupala u prazno i jedva se držala na nogama. Htjela sam da sve ovo završi što prije. Napokon sam se našla na tatamiju. Moja protivnica skakala je u pobjedničkom oduševljenju. Borba je završila s 15:3. Čestitala sam svojoj protivnici.

Izašla sam iz borilišta. Moji prijatelji i tata su me tješili i grlili. Tražila sam pogledom trenericu, no ona je već Jeleni davala upute za borbu.

Utrčala sam u svlačionicu. Tamo nije bilo nikoga. Sjela sam na klupicu. Prozori svlačionice bili su otvoreni. Bilo mi je hladno. Drhtala sam od tuge i studeni.

„Razočarala si me? Znaš li to?“ čula sam odjednom treneričin glas. „Toliko rada, priprema, razgovora i na kraju poraz“, rekla je i uzela Jelenine stvari.

Kako je bila nepravедna prema meni! Kao da ja nisam bila razočarana! Zbog ovog natjecanja propustila sam rođendan svoje najbolje prijateljice Sonje jer sam i subotom trenirala. Ona se naljutila na mene

pa ne razgovaramo već tjedan dana. Popustila sam u školi i dobila jedinicu iz matematike. Nisu pomogli naporni treninzi, tri plahte i tri deke ni plavi oklop.

Htjela sam zagrliti trenericu i reći joj da ću idući puta sigurno pobijediti, no ona je izjurila iz svlačionice.

Legla sam na klupicu, zarila oči u ručnik i zaplakala. Moja protivnica bila je bolja od mene. Zeleni pojas izgubio je od crnog.

Lea Slijepčević, 6. r.

Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica
Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

Najljepši se cvjetovi ubiru prvi

On čini pola moje krvi,
otišao je rano,
jer se najljepši cvjetovi ubiru prvi.

Kad sam sretan, tužan,
kad mi ne ide, kad sam prvi,
kad me mržnja izjeda,
uvijek imam osjećaj
da me pazi, čuva, gleda.

Odrekao bih se sveg
svijeta zlata,
borio bih se u tri rata,
samo da mu još jedno mogu reć: *TATA!*

Bruno Mihalj, 8. r.

Osnovna škola „Ivan Filipović“, Velika Kopanica
Voditeljica: Tamara Urbanovski

Naš kućni vrt

Moja baka obožava biljke. Tu ljubav želi prenijeti i na svoje unuke, moga brata i mene. Zato nam svake jeseni i proljeća kupuje svakojake biljke i stvara naš mali kućni vrt. A sve je krenulo ovako:

faza: kaktusi

Kada smo moj brat i ja bili još mali, baka nam je kupovala sićušne kaktuse u malim posudicama. Kada bismo ih donijeli kući, mama bi se uvijek bojala da se ne nabodemo, ali baka ju je pokušavala uvjeriti da su kaktusi bezopasni. Na kraju bi mama ipak bila u pravu. Naša dječja znatiželja bi nas odvela preko ruba i u sljedećem smo trenutku vadili pincetom iglice iz dlana.

faza: naprednije biljke

Napokon smo dovoljno narasli da budemo spremni za „naprednije“ oblike biljnog života – kućne cvjetnice. Koliko god se trudili, nisu nam trajale više od nekoliko tjedana. Prolijevali smo suze za njima, ali nismo odustali.

faza: Šrejdi

Došli smo u razdoblje kada smo biljkama davali osobna imena. Sigurno ne znate tko je Šrejdi. To je bonsai koji se pokazao izuzetno izdržljiv i dugovječan. Podnosi svu našu nebrigu i zaboravljivost. Čini se da mu ništa ne smeta.

faza: mesožderke

Poželjeli smo nešto malo egzotičnije i uzbudljivije. Da bismo ušli u ovu fazu, u kući sam morao voditi mali „hladni rat“. Jedva smo nagovorili baku na ove „krvoločne“ biljke koje su se ipak pokazale krajnje miroljubive i bezopasne. Pravo razočaranje! Baka nam je samo rekla: „A što sam vam ja govorila!“

faza: sramežljiva mimoza

Budući da smo postali iskusni vrtlari, nagovorili smo baku da nam prošlog proljeća kupi ovu osjetljivu biljčicu. Zabavljala nas je cijelo ljeto. Poslušno je skupljala listiće i grančice na svaki naš pokret. Činilo se da smo joj dorasli, ali budući da se za vodene potrebe naših biljaka brine mama koja povremeno zaboravi svoje dužnosti, i naša je mimoza u jednom trenutku posustala i zauvijek skupila listiće.

Dakle, sa svim ovim našim bivšim i novim biljkama naša nas je baka pretvorila u prave vrtlare i cvjetoljupce. Jedva čekam proljeće i već smišljam planove kako naš kućni vrt proširiti s nekim novim stanarima. Samo još da nagovorim baku!

David Miharija, 7. r.

Osnovna škola „Nikola Tesla“, Rijeka
Voditeljica: Irena Peić

Mačak Maslačak

Gda sme bili mali, brat i ja sme gdagod išli k bake na igru. I onda je baka bratu onak od milja znala reći: „Gde si ti, moj Mačak Maslačak?“ Nigdar mi nie bile jasne zake baš maslačak.

Imiela je moja baka pred hižu jake liepi vert teri je bil puni kojekakvih ruož. A zrasel je tuj i tam kakef drač, ali i on je cvel pa ga je baka pustila kad već ima cviet. Tak je rasel i maslačak, iliti kak baka veli – regmet. To je bil mali žuti cvietek teri je rasel f sience od sieh onih veljikih gizdavih ruož. A bile ih je već. Božur je imel takve velike, crvene cviete. Držal se kak gospon Fulir gda je ofiral onu finu damu kej liepe popieva. Poljek njega je bil veljiki grm perunik. Njejni bieli cvieti su se nježne žukali na vietru. Gda god bi tie isti veter otrgnul teru laticu odnesel bi ju daljeke. Te bi zgledale kak mali škrljakeci tere je veter otpuhnul z nečie glave.

Z druge strane toga vrta sake ljete okoli Ivanja su cveli bieli ljiljani. Oni su jake liepe dišali i ja sam ih rade podihavala jer bi mi vrh nuosa saki put požutel gda bi te napravila.

Onda su tam negde sred ljeta, pri žice privezane, cvele gladiole. One su bile kejkakvih farbi. Zmislim se jenih žutih, a f sredine crvenih. Te je mene onda zgledale jake interesantne. Zdej mislim kak da im je srce krvarile, jer one su praf za praf jake kratke cvele. Ali zate su tuj bile hortenzije. Njihof veljiki grm pun bieljih, okruglih cvietof je ciele ljete pomale cvel. Ona je zbilja bila prava gospodična fu tem vrtu. Ak je božur bil Fulir, onda je hortenzija ona dama teru je ofiral. Njejni sitni cveteki bili su kak male pahuljice terih po zime zagrabiš punu šaku i napraviš grudu. E tak je zgleдалa hortenzija. Zbilja je bila kak mladienka tera čaka da svati dojdeju po nju. I tak je ona čakala i čakala, dok megle niesu došle. Onda ju je mraz poharal i bieli cveteki su po vrhu počeli žuteti, pa je sirota mladienka ostala stara puca. I božur je zgubil svoje cviete. Same je zelenje ostale. Ljiljan je već zdavna ocvel, a niti perunik već nie bile. Se su te gizdave ruože pomale, jena po jena, ocvele i cvieti su im se posušili. Sunce je dobile mesta da dojde onem malem žutem cvieteku. Teri je strpljive ciele ljete čakal svuoj red. Morti to i nie bil baš najljepši i najgizdaveši cviet fu tem vrtu, ali je sigurne bil najjači. Ni ljetne tuče ni suše, ni jaki vetri i pljuski, ni jesenske megle i prvi mrazi, nič mu niesu mogli. On je med svoji nazubljeni listeki držal žutu glavicu i veselil se kej je konačne bil glavni h vrtu.

I tak je mene postale jasne zake baka bratu veli „Mačak Maslačak“. Nie bitne kak si liepi, ili kak visoke zrasteš. I niesi gizdaf same zate jer imaš liepu obleku. Če si uporan, skroman i non stop se trudiš to je dost. I ne zamieraš drugem jer ti se vidi da su liepši od tebe. Jer te tak i tak kratke traje. Onda se tek moreš onak za praf gizdave držati. Kak mali regmet, iliti po književni – maslačak.

Rječnik

gda – kada; gdagod – kadagod; nigdar – nikada; zake – zašto; imiela – imala; hiža – kuća; vert – vrt; ruož – ruža; regmet – maslačak; teri – koji; f sience – u hladu; sieh – svih; gizdave – ponosne; več – više; ofirati – udvarati se; popieva – pjeva; poljek – pokraj; žukati – njihati se; teru – koju; škrljakeci – šeširići; sake lžete – svake godine; dišati – mirisati; podihavati – pomirisati; farbe – boje; jene – jedne; zdej – sada; fu tem – u tom; puca – cura; zelenje – zelenilo; ocvel – ocvaio; morti – možda; moreš – možeš; praf – pravo

EMA AGATA ŠAMAL, 8. r.

Osnovna škola Stubičke Toplice, Stubičke Toplice
Voditeljica: Danijela Miklec

Fantastične leteće papuče bake Marice

Baka Marica sjedila je ispred kamina u svojoj drvenoj stolici za lžuljanje. U njezinoj kolibi osjećao se miris hrastovine i čulo se tiho pucketanje vatre. Kao i svake večeri, čitala je svoju debelu knjigu i nije očekivala nikakve posjete. No, netko joj je iznenada pokucao na vrata.

Zbunjeno se trgnula od čitanja i odložila knjigu. Krenula je prema vratima i sporo ih otvorila. Ispred nje je stajao visok čovjek duge sijede brade u tamnom, iznošenom kaputu. U rukama je držao papuče. Obične, smeđe, tople papuče. Baka Marica bila je zbunjena, no primila je papuče koje joj je pružio neznanac. Čovjek se nasmiješio, pljesnuo rukama i nestao.

Baka je ostala kao zaleđena. Mislila je da sanja. Polako se vratila u kolibicu i sjela u svoju stolicu. Prvo se nećkala, ali znatiželja je bila jača. Obula je papuče i ustala. Pristajale su joj kao da ih je sama kupovala. Iznenada, počela se dizati uvis i lebdjeti iznad tla. Dohvatila je topli kaput s vješalice i odlebdjela kroz vrata van. Nasmiješila

se i sretno vinula u zrak. Njezina koliba bila je sve manja i manja dok se nije smanjila na veličinu kocke.

Nakon nekog vremena ugledala je selo i lagano se spustila. Bila je noć, tako da su svi već spavali. Mirno je hodala selom koje joj se činilo jako poznato. Začula je neki neobičan zvuk iza sebe. Kad se okrenula, vidjela je čovjeka koji joj je donio papuče. Duboko mu se zahvalila i rekla kako je letenje bilo najljepše iskustvo njezina života. Čovjek nije odgovorio, već je pucketnuo prstima. Sad je baki Marici bilo sve jasno. Ovo je njezino rodno selo! Bila je ispunjena toplinom i srećom. Iznenada su joj se oči počele sklapati. Klonula je na zemlju. Zadnjim pogledom vidjela je neobičnog čovjeka kako nestaje...

Trgnula se iz sna, trebalo joj je vremena da shvati gdje je. U svojoj kolibi, u svojoj staroj drvenoj stolici za lžuljanje. Tužno je uzdahnula i ustala. Zaprepastila se kao da je vidjela duha. Pokraj stolice su bile uredno odložene fantastične leteće papuče i pismo sa zlatnim pečatom. Velikim, crnim slovima pisalo je: za baku Maricu, čitateljicu priča.

FILIP MATOŠIN, 8. r.

Osnovna škola Sveta Nedjelja, Sveta Nedjelja
Voditeljica: Branka Krajačić

Šalica i pošalica

Ljude je lako uplašiti, rastužiti ili navesti ih da se zamisle. Ali ih je, posebno u ova teška vremena, teško nasmijati. Ma koliko se trudili silom smisliti nešto smiješno, život sam nudi prave priče: zanimljive, tužne, ali vesele i smiješne. Baš kao što se može vidjeti u slučaju s mojom bakom. Ona je osoba koja cijeni ljude od znanja, obrazovanja, položaja, a posebno one u uniformama.

Ima vrlo uredan dom. Sve je kako treba, sve na svom mjestu. To

najbolje odražava velika drvena lakirana vitrina u kojoj su pažljivo, uvijek istim bakinim rasporedom, pedantno složene najrazličitije posudice za piće. U gornjem redu čaše, velike, male, šire, uže, i one najmanje za žestoka pića. Ispod su složene različite šalice: porculanske, oslikane, skupe, jeftine i one još ljepše, za uglađene gospođe koje dolaze na redovitu popodnevnu šalicu (i pošalicu). Tko bi, zaboga, želio da netko misli kako nema dobar ukus za posuđe?

Jutarnje sunce obasjavalo je čiste prozore. Ispijala sam mlijeko i promatrala svoju baku diveći se njezinoj organiziranosti. Upravo je namjeravala oprati novu hrpu bijeloga rublja. Sigurna u svom ritmu, smirenim gegajućim korakom krenula je u kupaonicu, ali tamo ju je dočekaao užas! Njezina perilica, koja je s njom skupljala uspomene gotovo cijelog života, jednostavno je prestala raditi. Baka se uznemirila toliko da je morala sjesti. U takvoj nepomičnoj pozi zatekao ju je moj djed. Znalačkim je pogledom odmjerio perilicu i zaključio: „Nema joj spasa.“ Baka se nikako nije htjela pomiriti s gubitkom uspomene i u inat djedu (a ne perilici, kao da je djed tu nešto skrivio), glasno odlučio: „A ne, ne, vrijeme je da pozovemo stručnjaka!“

Koji sat kasnije, došao je majstor. Tiho je pokucao na vrata (jedno od rijetkih mjesta koje nije okićeno uštirkanim heklanim tabletićima) i prozborio: „Dobar dan, gospođo!“ „Dobar dan, dobar dan!“ spremno i sada pomalo užurbano reče baka, jer, pojavio se majstor u radnom odijelu, čovjek od uniforme. Valja mu biti na usluzi. „Molim vas, uđite, jeste li za kavu?“ Gospodin nije stigao ništa reći. Voda je već bila pristavljena. Ali, zamislite, dogodilo se da nije bilo čistih šalica za goste! E, to je baku dotuklo. Bila je naprosto izvan sebe. Nepotrebno brišući ruke o pregaču, pokazivala je gospodinu što nije u redu s perlicom. A onda nije mogla dočekati, pa je već nakon svega nekoliko trenutaka provirila tugaljivo: „Recite mi, što nije u redu? Može li se popraviti?“ „Svakako, gospođo“, promrmlja majstor gledajući u staru perilicu rublja, „samo donesite nekoliko starih ⟨Večernjaka⟩, bit će mokro.“ Baka je ovaj put geganje zamijenila lepršavim skokom i uslužno požurila u dnevni boravak. Tamo

je na uređenoj polici držala besprijekorno složeno mnoštvo starih brojeva novina i časopisa. Majstor je čekao. Bake nije bilo neko vrijeme. Majstor je i dalje čekao. Napokon, baka proviri u kupaonicu i tiho, gotovo bojažljivo, promrmlja gledajući u njegovu pločicu s imenom: „Oprostite, ja jednostavno ne mogu pronaći niti jedan ⟨Večernjak⟩, mogu li neke druge novine?“

A djed i ja prasnuli u smijeh!

I danas, mnogo godina kasnije, znakovito podignemo obrve i smijuljimo se na spomen „Večernjaka“. Moja baka još uvijek ne zna da je ona glavna junakinja naših skrivenih pogleda kad nas nešto podsjeti na tu, a i još neke zgone. Hm, kad malo bolje razmislim, ima jedna s nagluhim vodoinstalaterom i pregorenom štrudlom. No, o tome ćemo drugom prilikom.

Laura Vučković, 8. r.

Osnovna škola dr. Vinka Žganca, Zagreb

Voditeljica: Snježana Čubrilo

Moj did plovi u zvizdanon kaiću

I danas ga vidin
kako uspavljiva sunce
i budi misec.

Kako plovi u zvizdanon kaiću
po velikom svemiru.

Uvik ću ga se sićati.
Bi mi je sve
i bit će mi dok
ja ne uđen u njegov
mali zvizdani kaić.

Rječnik

bi – bio, čovik – čovjek, uvik – uvijek, uspavljiva – uspavljuje, misec – mjesec, ditinstvo – djetinjstvo, zvizdanon– zvjezdanom, sičati – sjećati, kaić – mali brod

Paula Smolić, 7. r.

Osnovna škola Sukošan, Sukošan

Voditeljica: Marija Smolić

Didi i dva unučića

Moj je dida volio svoja dva unučića. Prvi sam, dakako, bio ja. Dida bi me svaki dan vodio u šetnju, iako je imao samo jednu nogu. Lijevu. Desnu je izgubio radeći građevinske poslove u Njemačkoj. Doduše, nama djeci je, kad sam već bio dovoljno sposoban razumijevati, govorio da mu je nogu odgrizao medvjed s kojim se junački borio u šumi (i pobijedio ga!), u što smo sestra i ja silno vjerovali. Bili smo opsjednuti tom pričom o medvjedu (na koji je način svladan, je li molio didu za milost, što je s njim poslije bilo), ali još smo više bili opsjednuti umjetnom nogom. Dok je dida hodao, škripala je. Kad bi sjeo, morao bi pritisnuti ventil u zglobu koljena, a zvuk zraka je zvučao kao da je izašao iz didinih crijeva, što je nama bilo strašno zabavno pa je dida namjerno stiskao to dugme na zglobu, samo da nas razveseli. Dida je svoju nogu prije spavanja ostavljao u kupaonici pa sam o tome napisao i pjesmu. I uglazbio. Sestru su čak morali tom skladbom i uspavljivati: „Didina noga spava u kupaoni, lalalala... Didina noga spava u kupaoni“.

S dvije godine ipak nisam primjećivao da dida ima umjetnu nogu. Tad mi je bila važna samo šetnja. Svaki bi me dan baka spremila i pomogla didi da me spusti sa šestog kata liftom, a zatim bismo on i ja krenuli u naše pustolovine. Iako sam bio jako mali, kao da se

sjećam koliko sam uživao u tim šetnjama i u škripi njegove proteze. Dida me je naučio svim markama automobila i vrstama stabala, a neke sam do sad uspio i zaboraviti. Uživao sam u tim našim druženjima. A i baki je to odgovaralo jer je mogla na miru skuhati ručak i pogledati koju meksičku seriju uz hrpu suza zbog Rose Salvaje, dok nas dvojica muškića šecemo, a moji roditelji su na poslu. No, istovremeno je baku kopkalo kako to da dida tako lako pristaje na obvezu čuvanja unuka: i po kiši, i po suncu, i po snijegu, i po vjetru. Ništa ga nije moglo spriječiti da razvuče usne u osmijeh kada dođe vrijeme za naše napuštanje stana.

Te su naše šetnje bezbrižno trajale sve dok se jednog dana nismo vratili kući, a na mojim je nogam abila samo jedna ciciban cipela.

Mama je skoro pala u nesvijest. „Četiristo kuna! Četiristo kuna koštaju te cipele!“ Naravno, dida je shvatio da cipele nema tek kad smo ušli u stan i kad je vidio mamino razrogačeno lice i čuo ono prvo „četiristo kuna“.

Cijela se obitelj raštrkala i otišla tražiti tu izgublenu cipelu, a ja sam tati pokazivao put kojim smo dida i ja išli. Kako bismo prolazili pored kuće kojeg didinog prijatelja, ja bih prstom pokazao na nju i rekao: „Tu dida pio coka, tu, tu!“

Naime, moj je dida potajno pio, ali na to nitko nije ni posumnjao jer je imao pametnu taktiku. Svaki put kad bismo išli u šetnju, dida bi posjetio četiri svoja prijatelja. Kod prvog bi prijatelja popio samo jednu čašicu, kod drugog ne bi popio ništa, kod trećeg jednu, a kod četvrtog opet ništa.

Sutradan bi ih obrnuo: kod drugog i četvrtog bi popio čašicu, a kod prvog i trećeg ništa, pa su svi prijatelji i obitelj bili uvjereni da dida ne pije puno. Doduše, baki je to bilo sumnjivo jer bi se čudno smješkao, malo kolutao očima, ponavljao stalno jedne te iste priče i nakon ručka odlazio na slatki odmor.

Moj je dida volio svoje unučiće. Najviše mene, svog prvog unuka. Ali, volio je i malenog unučića u staklenoj bočici, kojeg bi popio svaki put kad bismo se nas dvojica vraćali iz šetnje. U kolicima

ispred njega bio bi jedan unučić, a u džepu drugi; dok bih ja slatko jeo svoju čokoladicu, u zavjet za čuvanje naše male tajne. Moj dida me je jako volio. I ja sam volio njega. Volim ga silno i sada kada ne idemo u šetnje, kada ga onako nasmijanog i dobrodušnog već dugo nema.

Nepoznate riječi: unučić – u modernom žargonu označava ono što je ČOKANJ (čokančić) označavao prije tog modernog žargona. Inače predstavlja osnovno sredstvo u ispijanju šljivovice.

Patrik Atanasovski, 8. r.

Osnovna škola Antuna Bauera, Vukovar

Voditeljica: Anica Jukić

Tolerancija

Moje je ime Saskia i idem u 7. razred. Imam sestru Isabelu. Ona boluje od cerebralne paralize.

Ne znam jeste li svi čuli za tu bolest, ali ja sam jako dobro upoznata s njome.

Vjerujem da ste svi upoznali Belu. Svaki dan dolazi u školu u svojim kolicima. Uvijek je nasmijana i vesela. Svjesna je da je drugačija od ostalih, ali njoj to ne smeta. Svi u razredu su je prihvatili baš takvu kakva je. Rođena je 31.8.2004. Kada se rodila, morala je biti u inkubatoru. Kada sam došla u bolnicu i vidjela je u toj staklenoj kutiji, pitala sam mamu hoće li zauvijek ostati u njoj. Mama se samo nasmijala, pustila koju suzu i rekla: „Ne.“

Što je uopće drugo mogla reći u toj situaciji? Makar sam imala samo četiri godine, znala sam da nešto neće biti u redu s mojom sestricom. Često sam pričala s Belom i mislila da me čuje iako danas znam da nije bilo tako. Nismo znali što nas čeka sve dok nam se to nije počelo događati. Iz rodišta je kući poslana kao zdravo dijete. Tih nekoliko mjeseci živjeli smo normalno. Tek kad je napunila

9 mjeseci, shvatili smo da nešto stvarno nije u redu s njom. Nije mogla dizati glavu, sjediti, dizati ruke.... To što je svaka druga beba mogla raditi u toj dobi, ona nije mogla. S godinu dana uspostavili su dijagnozu cerebralne paralize. I tada je počeo naš život na visokoj nozi. Ha-ha-ha. Zbog nje smo se često selili jer je morala ići na razne terapije. Sa sedam godina krenula je u školu u Sloveniji. Tamo nije imala električna kolica, nego ona obična kolica za invalide koja su joj sprečavala samostalno kretanje. Svaki je dan morala ići preko granice kako bi došla do škole, ali nakon dvije godine provedene u Sloveniji, došla je k nama u školu i dobila električna kolica.

Kod kuće često privlači pažnju na sebe i tada joj moramo posvetiti svu svoju pažnju. Moja mama kaže da neke stvari ne mogu mijenjati i da pustim prošlost kako bih mogla imati budućnost. Polako počinjem shvaćati što je time željela reći. Ponekad razmišljam kako bi bilo da je Bela zdrava, da može hodati, govoriti, ali, kao što moja mama kaže, pustimo prošlost kako bismo imali budućnost. Neki mi govore kako sam preodrasla za svoje godine i kako razmišljam na potpuno drugačiji način. Neko vrijeme mi je to smetalo, pogotovo u društvu i nikako se nisam mogla potpuno uklopiti. Nisam se mogla povjeravati prijateljima jer bi njima to bilo čudno. Ne bi me znali saslušati jer su njih mučili sasvim neki drugi problemi koje ja i ne zapažam.

Imam trinaest godina. Ja nisam dijete koje nema problema, koje živi potpuno bezbrižno. Znam da imam sestru za koju ću se cijeli život morati brinuti. Takva su djeca anđeli koji su nam poslani da nas čuvaju. Dugo vremena smatrala sam to manom, ali naučila sam se nositi sa svime time i to mi više ne smeta. Hmmm... tolerancija... jednostavno moramo tolerirati različite od nas kako bismo bili bolji, ne u glavi, nego u srcu.

Saskia Alexandra Živković, 7. r.

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Klanjec

Voditeljica: Dragica Gajšak

Samo je mala razlika između mojih i vaših koraka

Jme mi je Matea Ana Cindrić i imam četrnaest godina. Rođena sam u SAD-u, u malom gradiću Ashevilleu u Sjevernoj Karolini, dva mjeseca ranije od predviđenog. Liječnici to nisu smatrali čudnim, a i nisu se naslućivali nikakvi problemi. Rekli su da treba pričekati neko vrijeme da se malo razvijem te da ćemo onda vidjeti kako stvari stoje. No, ispalo je da stvari ne stoje baš najbolje i iako se hendikep polako počeo primjećivati, liječnici još uvijek nisu bili postavili dijagnozu.

Nakon što sam napunila dvije godine, mama, brat i ja došli smo živjeti u Hrvatsku. Isprva je to trebao biti posjet baki i djedu, no tu smo i ostali. Tata je ostao raditi u Americi jer uza sve potrebe znali smo da nećemo moći živjeti samo od njegove plaće bude li zaposlen u Hrvatskoj. Upoznali smo se s doktoricom Polovinom koja mi je bez puno muke dijagnosticirala cerebralnu paralizu, ili kao što sama volim reći – takozvani problem s hodaњem. Naravno da je kompliciranije od problema s hodaњem, ali tako se meni najjednostavnije izraziti. Prvih nekoliko mjeseci svakodnevno smo dolazili doktorici koja je moju mamu učila sve potrebne vježbe. Morale smo vježbati najmanje deset sati na dan. Mama kaže da je doktorica rekla: „Vi možete samo jesti i spavati, a sve ostalo vrijeme morate vježbati“. Vjerujući riječima liječnika koji su govorili da se puno toga može riješiti uz vježbu, cijela mi se obitelj posvetila najviše što je mogla, a ponajviše mama. Živeći kod bake i djeda u stanu, oni su obavljali sve kućanske poslove, a mama i ja smo marljivo vježbale.

Držeći me, majčine ruke su se tresle od muke, boli i žalosti. Često je umivala svoje lice suzama gledajući mene, svoje dijete pred sobom kako ne može normalno sjesti, puzati, a kamoli stati na noge. Ipak, potpuno i hrabro mi se posvetila. Bili su to najteži dani u mom životu i životu moje obitelji, dani koji su bili ispunjeni iscr-

pljujućim vježbama, neprospavanim noćima, plakanjem, boli, svime onime što nitko ne bi htio proživjeti. Još se dan danas sjećam velike crvene deke na kojoj sam s mamom po cijeli dan vježbala jednu od najgorih mogućih vježbi, takozvanu vojtu. Sjećam se i mame koja je doslovno plakala pokušavajući me obuhvatiti rukama i vježbu izvesti kako je potrebno, a to je bivalo sve teže i teže što sam bila veća. Iako smo vježbale velik broj sati na dan, moje se stanje polako, jako polako mijenjalo nabolje. Ipak trud i upornost su se isplatili. Na kraju sam ipak počela normalo sjediti, puzati i polako dizati se na noge.

Iako otežano hodajući, na vrijeme i na vlastitim nogama krenula sam u prvi razred baš kad i moji vršnjaci. Veliku ulogu u tom razdoblju odigrala je moja učiteljica Zorka Barić. Zнала je sve o mojim problemima, pročitala je knjiga i knjiga o cerebralnoj paralizi, svakodnevno razgovarala s mojom mamom, bodrila me i pazila pod odmorom, djecu u razredu i sve ostale u školi upoznala s mojim problemima. Mama često zna spomenuti kako ju je spasila tih prvih godina u školi. Došla sam i do osmog razreda. Imam prekrasnu razrednicu, profesore, sve ostalo osoblje u školi i divne prijatelje koji mi svakodnevno pomažu bez pitanja.

I dalje svakih nekoliko mjeseci odlazimo na liječničku kontrolu kako bismo znali kako stvari stoje, što se poboljšalo, a što pogoršalo te na što treba obratiti posebnu pozornost i na čemu se treba najviše raditi. U tih nekoliko mjeseci između svake kontrole tri puta tjedno dolaze mi fizioterapeutice koje sat vremena provode sa mnom, vježbajući i mučeći se u sobi bakinog stana koja je namijenjena kao prostor za vježbanje. To su osobe bez kojih danas isto tako ne bih imala velik broj prijateljica i bez kojih mi je teško zamisliti ovaj život. Svaki put jedva čekam susresti se bar s jednom od njih i ispričati im sve što mi se izdogađalo i što sam preživjela dok njih nije bilo. Uz školu i tri puta tjedno vježbanje, jedan od hobija koji je također mnogo doprinio mom dosadašnjem zdravstvenom uspjehu je terapijsko jahanje. Ono se održava u Udruzi Krila dva puta tjedno po 45

minuta ili jedan školski sat. Prije nego što sam počela jahati, konji mi nisu bili među dražim životinjama i nikada nisam vidjela ništa posebno u njima, no unatrag svih ovih godina koliko jašem, moje se mišljenje daleko promijenilo. Obožavam odlazak na jahanje i sada konje gledam kao vrlo posebne životinje koje ti mnogo toga pružaju, čak i neke stvari koje se riječima ne mogu opisati, a ipak ništa ne traže za uzvrat osim jedne jabuke, kockice šećera ili mrkve. Udruga Krila organizirala je i dramsku grupu u Kazalištu Dubrava. Do sada smo odigrali jednu predstavu i mogu sa sigurnošću reći da mi je to bilo jedno od najljepših i najboljih iskustava u životu.

Moram priznati da što sam starija imam sve manju volju za vježbanjem, ali znam da bez vježbe koja je sastavni dio mog života ništa od ovog što sam postigla ne bi bilo moguće.

Približava se kraj osmog razreda. Želja mi je upisati opću gimnaziju, a nakon nje fakultet. Maštala sam biti novinarka, pa učiteljica, a sada mi se sviđa ideja postati profesorica nekog stranog jezika. Vidjet ćemo.

Htjela bih poručiti svima da bez obzira na sve loše trenutke koje vam se dogode u životu, nikada ne smijete odustati i misliti da je gotovo, ne smijete klonuti ili sami sebi predviđati loš kraj. Vjerujte mi, činila sam to mnogo puta, žalila sam i plakala, sramila sam se same sebe i mislila da postoji neka velika i nepremostiva razlika između mene i onih osoba bez hendikepa. Ali ne, bila sam potpuno u krivu. Shvatila sam da postoji tek jedna razlika između mene i vas. To je, zapravo, samo mala razlika između mojih i vaših koraka i ništa više od toga.

Matea Ana Cindrić, 8. r.

Osnovna škola Vjenceslava Novaka, Zagreb
Voditeljica: Milvia Vuk

Alisa u zemlji praznine

alisa nosi crne starke i stavlja crne slušalice na uši
kao da već nije dovoljno crna
ali crna je njezina boja
druge curičice nose crno jer misle da su trendsetterice
a alisa samo ne želi biti šarena
pala je kroz krvavu rupu natečenih očiju
(alisa je kao dijete često plakala i govorili su joj Razmažena Razmažena Razmažena)

alisa se igra rubom crne suknje s uzorkom tratinčica
(ovo je samo još jedan dan koji će izbljediti u sjećanju)
alisi govore da izgleda kao da je na sprovodu
baš je glupa, ta alisa
samo se sažalijeva
alisine usne crna su crta
ona kao da nema osjećaja, prazna je, hladna i mramorna
ostaci srca još udaraju ali alisa nije živa
ona je crni duh koji živi zarobljen među ljudima

alisa se stapa s mrakom u kutu svoje sobe
snažno zariva nokte u zapešće da vidi osjeća li još išta
baš je glupa, ta alisa
sjedi na stolici i govori si: ponašaj se kao ljudsko biće
izreži osmijeh iz tih ukočenih usnica, kimni glavom i budi Pristojna
Djevojčica
u školi je dobro i ti si dobro i imaš prijateljice
(a svaki atom u njoj više: Upravo je Suprotno)

alisa u zemlji praznine
kamo pokušavaš pobjeći?
aliso, jesi li bolesna ti ili je bolestan ovaj svijet?

aliso, ti se odvajaš od svega i padaš u zemlju praznine
koja ti otrovno šapuće:
aliso, sve su lijepe stvari samo iluzije u tvojoj glavi

Tina Čatlaić, 8. r.

III. osnovna škola Čakovec, Čakovec
Voditeljica: Tihana Preksavec

More

Razigrani valovi i morska pjena.
Miriše po ustajalim barkama
i ribarskim snovima.

Lovre Rodić, 5. r.

Osnovna škola „Eugen Kumičić“, Rijeka
Voditeljica: Ingrid Šlosar

Škoj

di muasline i mocire
po vas dan čakulaju
i kampanel
svietoga Lovre
luncijua
a meštrol valu
rakamaje
di se pod borun govori
ki je pošo ča
a ki osta

di se foji listaju
ka> žene u čikari
fundoč čitaju
di pot gre
iz ruke va ruku
i smuokve se
s kruvon kumpanjaju
di se zdravje
o> arije more refati
tukalo bi vrime
u trapulu stornati
da ne more
dalje pasati.

Rječnik

di – gdje; muasline – masline; mocire – suhozidi; po vas dan – po čitav dan; kampanel – zvonik; luncijua – zvoni; meštrol – maestral; valu – uvalu; rakamaje – pjeneći se stvara čipku; pod borun – ispod bora; ki je pošo ča – tko je otišao (umro); foji – novine; ka> – kad; čikara – šalica; fundoč – talog kave; pot – posuda, lonac za ispijanje vina; gre – ide; smuokve – smokve; kumpanjaju – družu se; zdravje – zdravlje; o> arije – od zraka; more – može; refati – oporaviti; tukalo bi – trebalo bi; trapula – naprava za lov ptica ili drugih životinja, ovdje simbolično: zatvor; stornati – zaustaviti; pasati – prolaziti, teći.

Donat Ricov, 6. r.

Osnovna škola „Stanovi“, Zadar
Voditeljica: Dinka Golem

Sicilija i ja

Auuu... zašto me uopće ponijela sa sobom? Nagurala me u džepić sa strane, ali ja ne namjeravam ostati u ovom ljubičastom koferu i gušiti se svih sedam dana, kako sam čula da najavljuje Leona. Da joj za nešto služim, već bi me dosad i stavila na glavu!

Ipak, ne mogu reći da i sama nisam uzbuđena. Od toliko robe u njezinom ormaru baš je mene izabrala, a ne nekog drugog što se gura i više: „Mene, mene...“ Ako ništa drugo, odmarat ću se na Siciliji i prestati trunuti u ovoj selendri! To se ne događa svima, zar ne?

Zaspala sam, ali me probudio želudac koji je osjetio spuštanje aviona. Zar smo već stigli?

Prvi put u životu prošla sam granicu, vozila se avionom i sad po ovoj bolnoj traci na aerodromu... tudu-tudum, tudu-tudum, udario me jedan crni, pa crveni kovčeg, pa torba s otpalim kotačem... velika gužva i trgovine iz kojih meni nikad ništa neće trebati.

„*Benvenuti a Palermo! Care amici, benvenuti...*“ Leoni i ekipi dovikuju djeca i učitelji. Ona je konačno uhvatila kofer u kojem su svi šutjeli, samo sam se ja gurala van.

Virim. Nova soba. Sviđa mi se. Uredna je i čista, ali hladno je u njoj i to je valjda razlog što me Leona ponijela. Jesu li ti ljudi ikad čuli za radijatore ili grijalice?

„*Oggi la temperatura e di 16 gradi...*“ čujem glas s radija. Zbunjena sam. Leona stalno mrmlja da joj je hladno, na radiju kažu da je 16 stupnjeva, a ja sam još uvijek u poluotvorenom džepiću kofera.

Ponedjeljak, ništa.

Tek navečer čula sam Leonu kako zove mamu i priča joj što je vidjela tog dana. Oduševljena je ljubaznošću svojih domaćina. Brbljaju čak brže od nje, kaže! Razgovaraju na engleskom, ali i na talijanskom. Ni hrvatski Leona nije zaboravila jer su tu njezini učitelji i prijateljica iz škole. Pa su jeli talijansku pizzu, pa su bili uz stijenu La Rocca u Marineu, pa je samo deset kilometara do mafijaškog sela Corleone... I tako redom.

Utorak. Još me nije ni pipnula.

Samo je navečer opet k'o navijena pričala gdje je sve bila i što je probala. Te katedrala Monreale, te najveći fikus u parku, te pjevanje u autobusu....

Srijeda. U ranu zoru vidim da Leona ruje po svojem koferu. Nešto traži i veselo se osmjehnu kad me prvo piknula u oko, a zatim povukla za ukras na vrhu moje glave. „*Ecco! Tu si!*“, zadovoljno je kimnula. Konačno da sam i to doživjela! Izvukla me na svjež zrak, u izlazak, na putovanje...

Tko zna kamo idemo. Sigurno je vrlo hladno kad se odlučila za mene. Vidim da se skupila grupa učenika, dolazi autobus, a čekaju se samo oni kojima sat kasni. Nestrpljiva sam. Iiiii... završila sam u ruksaku. Ako ću cijeli dan provesti zatvorena, popucat će mi svi konci!

Vidim li ja to snijeg? I nešto crno pod Leoninim nogama? Etna se dimila u daljini, a Leona je teškim koracima, u grupi, gazila kaljužu snijega i pepela. Stavila me na glavu, ali ja kližem njezinom kosom kao i ona strmim putem prema vulkanu.

Prijateljica jakna sva se stisnula. Ja ponosno gledam vrhunce. Dobila sam već i grudom u glavu. Ljudi su nekad zbilja zločesti prema nama. Grabe nas rukama i vuku za nos (u pravom i prenesenom značenju).

Meni je tako lijepo ovdje! Na visini preko tisuću metara ja ne moram hodati ni biti zabačena u torbi, nose me visoko na glavi kao kraljica krunu, a teško mi pada jedino ovo klizanje po kosi. Moram paziti da se ne razbijem do kraja razgledavanja. Krajolik je prekrasan.

Čini mi se da se bliži vrijeme polaska. Ne želim otići. Nisam se pozdravila s onom lepršavom kapom, ni s onom debelom na točkice, ni s...

Leona je svoje mokre čarape zamijenila novima, suhima i toplima. Popila je vruću čokoladu i spremna je za povratak u grad. Tamo ju čeka topla plaža Mondelo. Nema mjesta za mene. U gužvani kofer

više se ne vraćam pa makar mi nedostajala Leonina meka kosa!
Samo ću lagano napraviti zadnji skok pri spuštanju niz planinu.
Ostajem na Etni. Skrit ću se iza prve hrpe snijega. *Buon viaggio, Leona!* Odlazim u potragu za novom gostoljubivom glavom.

Ana Leona Lončar, 7. r.

Osnovna škola Molve, Molve
Voditeljica: Marija Halaček

Ludačko kraljevstvo pubertetlija

Gombanje uz mjuzu,
dizanje tlakova,
prodavanje magle
i ratovanje oko polaska u školu
prvi su znakovi furanja na pubertetliju.

Eh, a kad starci počnu kljucati
i tražiti dlaku u jajetu,
najbolje je imati debelu kožu.
Pubertetlije glume da su žedni znanja,
a štrajkaju s ocjenama.

Usidrene na 56 kilograma,
paunice natopljene duginim bojama
kraljice su popularnosti.
Ako vaga pokaže tri grama više
prosipaju dušu po pločniku,
nađu se u neubranom grožđu
omamljene alkoholnim parama te ih
najčešće prate zli jezici.

Dečki imaju dvije lijeve ruke,
malo soli u glavi, a za njima se širi miris
ko bijela crta iza aviona.
Cilj im je zapaliti od kuće
i kovati se u zvijezde.

Na žurkama
vitlaju rukama poput vjetrenjača.
Životni cilj im je imati slobodne ruke,
a ne plesati kako drugi sviraju.
Na kritike grakću
jer su osjetljivi kao vragovi.
Pokazivanjem ptičjih kvaliteta,
dokazuju da su svi nedorasli žablji mutanti.

Matea Havaić, 8. r.

Osnovna škola Ludbreg, Ludbreg
Voditeljica: Ljudmila Kladić

Pital sam Juru

Pital sem Juru
jel' igdar videl copernicu
ili tak nekaj
a on je rekel
da nije ni on
a borme ni njegov i stari.
Pak sem mu povedal
kak moja baba nori
da veštice sišeju snagu z prirode
i da drveće truli...
A on se nasmejaj i rekel:

„Kaj mi imame s tiem
nek babe noriju!“
i puknul z loptu vu zid.

Rječnik

noriju – luduju; noreti – ludovati, budaliti; igdar – ikad; videl – vidio;
copernica – vračara; borma– bome; povedati – pripovijedati, ispričati, reći;
veštice – vještice; sišeju – isisavaju; z prirode – iz prirode; imame – imamo;
tiem – tim; puknul – puknuo; z loptu – loprom; vu – u

Marko Bunić, 8. r.

Osnovna škola Retkovec, Zagreb
Voditeljica: Marica Motik

Mali bucmasti i Slatki

Prije nekog vremena, pod jednim velikim odmorom, dohvatili smo onog debelog i masnog Roberta da ga konačno dovedemo u red. Nama dečkima stvarno je išao na živce. Robert nije bio dobar učenik, nije bio dobar sportaš, a uz sve to– bio je cmizdrav kao curica. Smetao nam je u razredu! Mislili smo da bi bez njega bili stvarno „cool“ ekipa.

Najprije ga je netko od dečki počeo naguravati. Ja sam mu opalio šakom dvije-tri „kruške“ po glavi. Sav se zacrvenio i zaplakao. Samo nam je to falilo! Rugajući se njegovim suzama, oborili smo ga na stolicu, a netko se dosjetio kako bismo ga mogli zavezati se-lotejpom. Nije se ni pokušavao obraniti jer je cijeli razred bio protiv njega. Noge smo mu čvrsto oblijepili, a tijelo pribili uz stol kako bismo mu i ruke ljepljivom trakom pričvrstili za njegovu plohu.

Što je više i glasnije plakao, mi smo bili sve bjesniji. Osim toga, cure iz razreda su nas snimale i baš smo se ludo zabavljali. Navlačili smo Roberta za uši i nos, a ja sam mu kružio mobitelom oko glave,

puštajući s njega zvuk brijačega aparata. Žmirio je, a suze su mu se samo kotrljale niz obraze. Premda smo bili glasni, čuo sam kako je neobično tiho rekao: „Nemojte, pustite me, nisam vam ništa učinio!“

U dernjavi koja se orila učionicom, nismo uopće čuli zvuk zvona za početak sata. Gužva je naprasno završila kad je u razred uletjela naša učiteljica. Vidno uzrujana i pogođena onim što je vidjela, sve nas je poslala na razgovor ravnateljici za koju smo znali da je jako stroga. Odjednom sam shvatio što smo učinili i osjećao sam krivnju. Uplašio sam se onoga što slijedi. Mislilo sam da bi me ravnateljica mogla možda pljusnuti ili navući za uho. Slabiji sam od nje, baš kao što je Robert bio od nas.

Tako smo moji prijatelji i ja postali zlostavljači. Ponijeli smo tu ružnu titulu koja nas je obilježila pred svima u školi. Najgora stvar bio je razgovor s mamom i tatom. Stvarno je peklo... Ne toliko šiba, koliko spoznaja da sam ih razočarao.

Sramio sam se doći u školu. Najviše me brinulo kako ću Roberta pogledati u oči i hoću li se ikako moći iskupiti. Cijeli sam vikend razmišljao o svojem postupku i u ponedjeljak sam ga odlučio pričeka-ti nakon škole. Dok sam se ispričavao, počeo sam plakati. Pomislio sam da sam slabić, ali onda sam se sjetio kakav sam bio samo „junak“ dok sam ga maltretirao pa više nisam skrivao suze. Robert je rekao da mi oprašta i poželio da odsada budemo prijatelji, ali ja baš nisam bio siguran da je to moguće poslije svega što je bilo.

Nedugo nakon toga dogodio mi se jedan preokret u životu. Dulje vrijeme osjećao sam se fizički loše i potom mi je dijagnosticirana šećerna bolest. Moja svakodnevica postala su stalna mjerenja razine šećera u krvi, oslušivanje i samopromatranje je li mi šećer nizak ili povišen. Učio sam se nositi sa svojom bolešću i vrlo brzo mi to više nije bio neki problem. I dalje sam bio odličan učenik, i dalje odličan nogometaš, ali kad su me prijatelji iz razreda počeli ispitivati postoji li mogućnost da ih zarazim, i kad sam shvatio da me zbog bolesti počinju izbjegavati, osjećao sam se odbačeno, očajno i neutješno.

Možda zbog toga što je i Robertu bio jako dobro poznat taj osje-

čaj, nas dvojica smo se počeli sve češće družiti. Ubrzo sam otkrio kako je on nevjerojatno duhovit i zanimljiv dvanaestogodišnjak koji me stalno razveseljava. Postali smo najbolji prijatelji i počeli dijeliti ne samo školsku klupu. On u šali mene zove „Slatki“, a ja njega „Mali bucmasti“. Nimalo tužni, smijemo se svojim nedostacima jer znamo da oni stoje na početku jednoga čuda: našega istinskoga pomirenja i prijateljstva.

Neven Petrić, 6. r.

Osnovna škola Ivanska, Ivanska
Voditeljica: Katica Šarlija

Laktom u rebra

Trnski, Hana, odlična učenica osmog A razreda, nenadarena polaznica baletne škole, jedinica majci Ivani i ocu Marku morala je sebi priznati – sviđala joj se zima. Tad je bila samo još jedna osoba u svom rodnom i nepreglednom gradu, koji je na nju svakodnevno zaboravljao. Nitko nije znao gdje se ona nalazi u tom trenutku. Da sad padne u nesvijest, nad nju bi se nadvio netko nepoznat, tajanstven i predivan. Sviđao joj se svaki prolaznik i sve one lažne lizalice po bijelim staklima trgovina. Mogla im je Hana isplaziti jezik da je htjela. Voljela je ne osjećati nožne prste, kad nakon hodanja po zaleđenom pločniku, poplave i zalede se poput ribljih štapića.

Pričekala je Danijelu, nisku i bučnu učenicu osmog C razreda, malo nadareniju polaznicu baletne škole, uglavnom poznatu po svom bratiću. Čekala ju je na predzadnjoj stanici kao i obično. Nije joj se baš sviđala. Nije Hana znala s drugima. Nikakve vrste drugih nisu joj bile lake za razumjeti. Ali, kao što na baletu uči novu plesnu točku, uzdala se da će ponavljanjem njezin mozak naučiti i to. Jedan-dva-tri-okret-požuri-u-kojoj-smo-dvorani.

Slaba utjeha, a onda Hana nastavlja po starom: „Što će misliti o meni?“

„Neće me ni primijetiti, nemirna sam bez razloga“, smirivala je samu sebe.

Kao kad dodaš groždice u kolač u koji po receptu ne idu, ali neće puno promijeniti okus.

Hana i Danijela vukle su se ulicom prema svojoj plesnoj školi i buljile jedna u drugu. Mogle su vidjeti svoj vrući dah u prodorno ledenom zraku pa su snažno izdisale. Ubrzale su korak kad odjednom Hana osjeti britak, oštar i nenajavljen ubod laktom u rebra. To i nije neko čudo u ovakvoj gužvetini. Okrenula se, no bilo je teško utvrditi tko ju je iz te gomile tako nježno vratio u stvarnost. Udahnula je malo srebrnkastog zraka. Lice joj se iskrivilo u grimasi bijesa i ogorčenja. Iskesila je zube dok joj se slina skupljala u uglovima usta. Oči su joj zasuzile te je bjegunca tiho u sebi nazvala idiotom.

Strop plesne dvorane bio je nizak. Nije svirala glazba. Kad su ušle, onih nekoliko spodoba što su se besciljno vukle po sobi, pogledale su u njih kao da su očekivale da upravo njih dvije prekinu ono žrtvujuće dosađivanje, tako tipično za ženska druženja poput baletne grupe. „Kasnite, jedete slatkiše, griješite...“ odjekivalo je dvoranom. Gospođa Marinić-Planić ovaj put neće dovući svoju prozirniju siluetu u dvoranu jer ima nastup sa starijima. Zamišljala ju je kako sa svojim orlovskim nosom izdaje naredbe poslušnoj anoreksičnoj vojsci. Uzela je krafnu iz torbe i zagrizla zdrobivši šećer među zubima. Kakvo olakšanje.

Uvijek se u društvu osjećala nespretnom i na neki način krivom. Uvijek kao da je iznevjerila nekog nečime. Zato se nije nadila kad je, otvorivši platnenu torbu, shvatila da joj mobitel više nije unutra. Nije željela privlačiti pozornost traženjem tog komada stakla i plastike. Da je bila pažljivija, da je bila više na ovoj planeti, ne bi ga izgubila. Pokraj nje je sjedilo mršavo i sipljivo biće duge kose mišje boje, koje nije prestajalo dugačkim noktima

guliti prišteve s lica. Hana ju je dotaknula po ramenu i rekla: „Izgubila sam mobitel.“ Glas joj je zvučao potpuno nepoznato, mora da je preglasno govorila. Poželi se stišati do nestajanja. „Možeš li mi posuditi svoj da se nazovem?“

Mobitel je zvonio minutu i pol što se Hani činilo kao nekoliko sati. Već je zaklopila oči i gotovo zaspala, uljuljkana jednoličnim telefonskim pištanjem. Najednom je probudi visoki „halo“ s druge strane slušalice. Netko se javio s njezinog broja. Taj sad naslanja njezin telefon na svoje hladno uho. Taj je netom prije listao njezine fotografije na kojima su stopala drugih ljudi, onih koji koračaju ulicom otimajući prostor ljudima pred sobom, stopala iz razreda, uska baletna stopala u dvorani.

„Tko je to?“ , Hana je podizala glas, polako, ali zamjetljivo.

„Lakat u rebra. Možda zvučim čudno, ali vjeruj mi, događale su se meni i čudnije stvari.“

„Vrati mi moj mobitel, smjesta!“ , vrištala je na ženski glas s druge strane. Dok joj se vrisak tvrdoglavo vraćao u vlastitu utrobu, osjećala se kao da je na samu sebe vikala. Djevojka nije zvučala čudno, zvučala je poznato. Piiii, piii, piii... Spuštena slušalice.

Izašla je umalo udarivši glavom u nizak dovratnik dvoranskih vrata. Najbolje je da roditeljima ne spomene kako se već upetljala u traženje mobitela. To bi bilo mnogo bespotrebnih uzdaha, pitanja i brige. Žudjela je sve ispričati mami, ali je odustala znajući da bi majka Hanin poziv nepoznatoj ženi doživjela kao svoju grešku. Hanini su grijesi njezini. Tako je ona to vidjela.

Hanina majka sjedila je u bijelom naslonjaču, caru njihovog dnevnog boravka, s velikom šalicom kave, gotovo većom od njezine plavokose glave. Čitala je. Hana sjedne kraj nje na rub naslonjača. Znala je da joj majka voli kad lošu vijest upakira u sendvič s dobrom pa je s odglumljenim uzbuđenjem rekla: „Odgovarala sam kemiju. Dobila sam pet i pet, radna i znanje.“

„Pa to je odlično, Hana.“ Hanina majka ne skida pogled s knjige.

„Da i... Izgubila sam mobitel.“

Ženine se oči sužavaju, počne ispijati gutljaj po gutljaj kave, gledajući jednu sekundu u šalicu, drugu u Hanu, možda progundavši ono poznato: „znala sam“, a možda ne progovorivši ni riječ. Iscrpljena, Hana je oteturala u svoju sobu.

Utorak, nešto poslije osam ujutro. Školska vrata škripe kao nerazgibana koljena starih balerina. Hana ulazi, trči do učionice matematike, gdje nastavnica već zapisuje nastavnu cjelinu u imenik. Nije ni izvadila bilježnicu, kad netko zakuca na vrata. Spremačica u ironično vilinski ružičastoj opravi se ispriča što ometa nastavu. Upada u razred s Haninim mobitelom u ruci.

„Našla sam mobitel na porti, je li iz vašeg razreda ili da dam ravnatelju?“

„Moj je, hvala“, Hana uzdahne.

Odakle je ona grubijanka mogla znati u koju školu Hana ide?! Pod klupom ga je uključila da vidi je li živ te da ga stiša do kraja sata. Imala je brdo nepročitanih poruka, no red je bio da se prvo javi majci, da joj olakša brige. Prije nego li je odabrala majčin broj, jedna joj poruka s nepoznatog broja presiječe dah. Najprije je uočila fotografiju: djevojka, pet-šest godina starija od Hane, iste oči, isti nos, kraća kosa od Hanine, tugaljive nimalo profinjene usnice poput njezinih. Tekst pod fotografijom Hanu ili sablažnjava ili nasmijava, ne može odlučiti. Piše : „Ja sam ti izvukla mobitel iz torbe, nije bilo teško. Rekli su mi da sanjariš hodajući. Ako me želiš upoznati, javi mi na ovaj broj. Radim poslijepodne pa zovi ujutro.“

Hana se ispred škole obgrlila rukama da se zaštiti od vjetra. Tresla se takvom silinom da joj nisu cvokotali samo zubi, nego i mršavo tijelo. I to je bilo na neki način tako poznato i predivno.

Uma Gradac, 7. r.

Osnovna škola Jabukovac, Zagreb

Voditelj: Slaven Šekuljica

Moja frendica Milena

Riječ prijatelj je kao jelo kad si gladan, kao voda kad si žedan, društvo drage osobe kad si osamljen. Prijatelj je izvedenica od glagola prijati. Budi pozitivne pojmove pa nam prija: obitelj, društvo, mir, škola, ljubav, radost, igra... Ni jedan od ovih pojmova ne ide sam. Njemu uvijek treba još netko tko mu život čini ugodnim. S njim združen prijatelj pretvara se u prijateljstvo, a to je onda čvrsta građevina povjerenja, dijeljenja, uzajamnog pomaganja, podizanja iz padova i zajednički hod istom cilju.

Danas se riječ prijatelj traži na „facebooku“. Onda mu „lajkaš“ poruke i komentiraš fotografije, a kad ti dosadi, jednostavno ga izbrišeš i prijatelj nestane baš kako je i došao.

Sretan sam što imam svoju Milenu. Ona je moja najbolja prijateljica. Iako je razlika između nas gotovo šezdeset godina, to mi ne smeta da joj kažem da je ona moja „best frendica“. Ne smeta to ni njoj pa u istom engleskom jeziku ja sam njezin „best friend“.

Što nas je to povezalo u prijateljstvo?

Milena je starica, a ja dijete. Ona se zna spustiti na moju razinu i ničim ne odaje da je starija od mene. Umije pažljivo slušati moje probleme u školi i s roditeljima. I ne samo slušati, nego i pronaći najbolje rješenje. Roditelji previše rade i nemaju dovoljno vremena da saslušaju sva moja pubertetska pitanja i odgovore na njih, a kamoli da s njima podijelim najljepšu tajnu koja prija mom zaljubljenom srcu. Samo Milena zna njezino ime i čuva tu tajnu kao najveću dragocjenost.

I ona meni povjerava svoj život. Rado govori o svojim djevojačkim danima i momcima koji su se natjecali tko će s njom plesati na zabavama, kramovima i čijalima, a s posebnom ljubavlju govori o svojoj kćeri i njezinoj posvojenoj djeci koju voli kao najrođenije. Baš kao što voli i mene, svog dragog „frenda“. Ja joj pomognem donijeti drva i pograbljati lišće, a ona meni priča priče o vremenu kada nije bilo struje i kad su djeca učila uz svjetlo petrolejke i bila bolja od današnje „električne“ djece.

Ona me uvela u tajne slova i brojki prije polaska u školu. Čitala mi je prve bajke i pjevala pjesmu „Seljančice malena“ uz čiju smo melodiju plesali. Dok je moja mama radila, ona me čuvala. Često nisam znao tko mi je prava mama.

Nekad sam poželio da mi je ona prava majka, pogotovo kad se ona prava ljutila na moje ocjene ili kad nisam pročitao lektiru. A moja frendica Milena voli sa mnom čitati lektiru. Ukusi nam se razlikuju jer je njoj najdraža „Branka“ Augusta Šenoe, a meni je bilo drago što sam se razbolio kada je taj mjesec bio sat lektire u školi. Prije svakog ispita pogleda Milena u svoju sanjaricu (koja je stara sto godina i za koju tvrdi da je točna i sve pogađa) te mi kaže koju ću ocjenu dobiti i hoće li pitanja biti lagana ili teška. Nekada pogodi, a nekada ne, ali joj kažem da je bilo baš onako kako je rekla. Tada se nasmije, a njezin smijeh ispuni cijelu kuću i mene.

Luka Baretić, 7. r.

Osnovna škola Garešnica, Garešnica

Voditeljica: Ivana Čuka

Moj Mile

Odvratan jesenski dan. I kiša će i neće. Magla i oblaci dodiruju mi tjeme. Povratak iz škole i penjanje uz najstrmiju ulicu u našem gradu. Tako sam bezvoljan. Dan totalno bezvezan.

Iako je u školi bilo nekih ocjena, nisu me se posebno dojmile. Opet sve bezveze. Treba savladati ulicu, a niti mi je dalje se penjati, niti vratiti se. Osluškujem nailazak automobila i javlja mi se pomisao da je to spas, da je to sigurno netko poznat tko će me povesti do kuće. Međutim, trubne i prođe.

Na trenutak mi se učinilo da čujem šljapkanje nekih koraka iza sebe. Okrenem se, onako bezvoljno, ali ne vidjeh ništa. Ta zar ništa ne može malo posvijetliti ovo sivilo? Šljap, šljap, opet mi se učini

da me netko prati, ali ne želim se više okrenuti i opet upasti u zamku svojih neostvarivih želja. Šljap, šljap, cvil, cvil. Okrenem se i pogledam oprezno spuštenim pogledom.

Kad onooo... pogled željan ljubavi, pogled željan života, pogled željan druženja. Crni, prljavi, mokri, mali pas podvijena repa koji bi mi od sreće najrađe skočio u naručje. Povikao sam da ne skače jer će me zaprljati. Odmah je legao na vlažnu i masnu cestu i podigao nožicu prema meni. Traži da ga pomazim.

Od tog trenutka nas dvojica smo bezuvjetni prijatelji. Mile je danas predivan pas, postao je dio moje obitelji, a pogled kojim me dočekuje na povratku iz škole, uvijek mi vrati sjećanje na dan kada smo se susreli i postali nerazdvojni. Moj Mile.

Tin Babić, 7. r.

Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška
Voditeljica: Blagica Pečnjak

Sammy

Prosinac, mjesec darivanja, bio je idealna prilika da mala Pepa po *tkoznakojiput* piše dragom Djedici: «Molim te, za ovaj mi Božić, svakako, donesi peseka!» Pismo je sasvim *slučajno* ostavila na kuhinjskom stolu kako bi ga tata ujutro vidio dok bude pijuckao kavicu prije odlaska na dežurstvo. Najbolji tata na svijetu, koji bi sve učinio za svoju miljenicu, odmah je uguglao www.njuškalo.hr – udomljavanje štenaca. I tako sam u velikom stilu, kao savršeni božićni poklon, ponosno ušetao u veselu obitelj Dijanić s crvenom maramom oko vrata. Mala Pepa ostala je paf! Njezin nježan i suzicama zamagljen pogled, a još više čvrsti zagrljaj – oduzeo mi je dah. Nisam se uspio ni pribрати, a već sam ležao u njezinu krilu i češkala me po trbuhu. Blaženi JA! «Kak» ćemo nazvati tog malog kuštravog samojeda?» «Mama, kak» ti zvuči Sammy?» protupitanjem je odgovorila mala Pepa.

Baš orididi! Pradjed se zvao Sammy, tata je Sammy i ja sam upravo postao Sammy. Nama samojedima ime Sammy suđeno je od rođenja. Smjestili su me u košaru kraj toplog radijatora i ubrzo sam sanjao svog praprapradjeda iz zapadnog Sibira kako s istraživačima osvaja Sjeverni pol.

Zima je prolazila, a Dijanići su *uživali* u mojim nestašlucima. Mama je već bila na rubu jer sam joj raskupusao treći par papuča. Nije me puštala u kuhinju iako me mamio miris gulaša a la Szegegin. No, kad je molećivo pogledam svojim inteligentnim očima nagradi me jednim komadićem kuhane piletine. Mljac! Ne smijem divljati oko akvarija kad mala Pepa hrani zlatne ribice, ali dok nikoga nema u sobi ništa me ne može spriječiti da zlatorepu ribicu izluđujem mahanjem svojeg bijelog repa. Jednom je cijeli dan zujala lijevo-desno po akvariju i nije se mogla smiriti. Mala se Pepa zabrinula i potražila pomoć na web stranici Pet centra: Pitajte naše veterinare – akvaristika!

U dvorištu je procvjetala trešnja. Prerastao sam košaru. Tata i mala Pepa napravili su mi kućicu s ravnim krovom ispod krošnje oraha. Uživam u lijenim popodnevnim hrkancima na krovu kućice. S krova izdaleka vidim poštara Drageca. Na njega obožavam lajati i zavijati. Tata me pokušava dresirati. Najljepši je dio dresure nagradni kolačić, a tatu u znak zahvale častim slinavom pusom.

Još nisam odlučio što mi je najdraži hobi. Utrka s kosilicom, krađa krpe za brisanje prašine ili žvakanje papuča? Mamine papuče čvrsto uhvatim zubima i trčim po dvorištu kao da sam u formuli jedan. U svojem trogodišnjem psećem životu svašta sam neobičnog pojeo ili barem sažvakao do neprepoznatljivosti. Hrpu krpa, prostirača i papuča, nekoliko metli, dršku od vrtnih grabljica i kvaku na garažnim vratima. Rado se počastim i ponekom voćkom iz dvorišta. Probao sam grožđe s tatine brajde, mamine kruške i susjedove smokve, preko ograde je uvijek slađe.

Obožavam stajati na ljetnom pljusku, ali pobjesnim kad me mama šamponira. Volim dok me mala Pepa četka i usput mi tepa:

«Sammy, Sammyca, pesek moj jedini, najljepši!» Bjuiti tretman priušti mi svaki vikend i onda tako pufast i mirisan idem u šetnju kvar-
tom. Stari Medo, čuvar susjednog dvorišta, preokrene očima kad me
vidi. Terijer Bobi skače pola metra u zrak i on bi u šetnju. Teta Bari-
ca nam maše s prozora i dovikuje: «Joj, deca, kak ste se zbigekali!»
Mala Pepa uživa u komplimentima na moj račun, a i meni je drago
čuti kako sam sladak i neodoljiv.

Tijekom jedne od nedjeljnih šetnji u parkiću me dočekalo izne-
nađenje! Lucija, prijateljica male Pepe, igrala se s dvogodišnjom
haskicom Haydi. Srce mi je zakucalo sto na sat! Oborile su me Hay-
dine plave oči. Nabacio sam osmijeh broj tri i upotrijebio sav svoj
samojedski šarm: «Bok, mala, dobrodošla u Trnavu!» Mala Pepa
bacila je lopticu. Prepustio sam Haydi da ju prva ulovi. Imam filing
da je ovo tek početak jednog pravog psećeg prijateljstva!

Josipa Gabud, 6. r.

Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Zagreb
Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Moja zlatna ribica

Jednog ljetnog jutra ustao sam ranije nego obično. Volim spavati,
ali još mi je draži jutarnji ribolov zbog kojeg sam uranio. Nisam
žalio zbog sna koji je prekinula budilica. Tog jutra bio sam posebno
raspoložen. Osjećao sam da će se nešto lijepo dogoditi. Sam odlazak
s djedom na pecanje dovoljan je da mi uljepša dan. Na jezero smo
brzo stigli jer se nalazi u blizini moje kuće. Nisam morao žuriti kući
zato što sam bio s djedom, tj. u sigurnim rukama, ali nisam gubio
vrijeme. Zabacio sam mamac u vodu i čekao. Nedugo zatim nešto je
dodirnulo mamac pa sam odmah, bez razmišljanja, izvukao udicu iz
vode. Sasvim sam lagano povukao štap kad ono na udici – štukica!
Kad sam je ugledao, malo sam se uplašio tako da mi se silk zapetljao

za trsku. Dok je djed mirno promatrao moju muku, ja sam posta-
jao sve nespretniji. Nisam znao što ću, pa sam skočio u vodu kako
bih riješio problem koji do sada nikada nisam imao. Bila je to moja
prva riba koju sam uskoro držao u ruci. Bila je nemirna, udarala
repom, micala se lijevo, desno i da je nisam čvrsto držao, ispala bi
mi iz ruke. Svim se silama htjela vratiti u vodu. Osjećao sam njezi-
nu borbu. Riba je bila žalosna, djed ponosan, ja zaprepašten. Djed
me potapšao po ramenu. Bio sam sretan. Kući sam otišao zbunjen,
bojažljivo noseći ribicu u kanti. Kada je tata navečer vidio moj prvi
ulov, obradovao mu se, a i ja sam bio veseo što sam ulovio tako li-
jepu štukicu. Sestre su je odmah htjele staviti u akvarij. Nisam im to
dopustio jer bi moja štukica tamo bila jako tužna. Imala bi premalo
mjesta u akvariju, zato sam odmah sljedeći dan odlučio napraviti
jezerce u dvorištu. Tata, nažalost, nije bio kod kuće, a ja nikako ni-
sam sam mogao iskopati toliku rupu. Opet sam se našao u problemu.
Gledao sam nemoćnu životinju kako tužno pliva u pretijesnoj kanti.
Nisam je želio izgubiti, ali nakon nekog vremena nisam više mogao
gledati kako se muči pa sam je odlučio vratiti u jezero. Brzo sam se
spremio i baš kada sam je htio odnijeti na jezero, nebo se otvorilo
i počela je ljevati kiša. Odlučio sam pričekati da kiša stane pa sam
štukicu premjestio u veću kantu kako bi imala više mjesta za pliva-
nje. Kada je kiša stala i tata se vratio kući s posla, zaboravio sam
svoju prvu odluku i potrčao do tate noseći mu lopatu kojom će mi
iskopati rupu za jezerce. Tata je iskopao rupu i obložio je najlonom,
a ja sam mu pomogao da ju napunimo vodom. Moje jezero bilo je
gotovo. Za nekoliko trenutaka riba je već bila sretnija. Svaki dan
sam ju hranio i bio zadovoljan što napokon ima jezerce. No jednoga
dana voda se jako uprljala. Joj, ne opet, pomislio sam! Planirao sam
joj još jedanput promijeniti vodu, no tate ni od korova. Nisam imao
drugog izbora već pustiti ribicu u jezero u kojem sam ju i ulovio.
Htio sam ju zadržati, ali sam isto tako znao i da ju moram pustiti na
slobodu. Teška sam se srca biciklom dovezao do jezera. Kada sam
stigao, stao sam se predomišljati. Bilo mi je tako žao pustiti ribicu,

kao da je zlatna. Bila mi je prva pa sam je zavolio. Dok sam se dvoumio, iza leđa stvorio se djed. Ništa nije rekao, učinio je to njegov pogled. Znao sam što trebam napraviti. Pustio sam štukicu u vodu, a ona je zaronila u svoju slobodu. Zamišljao sam kako se vraća svojoj obitelji, a djelić njezine sreće prešao je i na mene. Sutradan sam ponovno išao u ribolov, ulovio par babuškica, okrenuo ih u rukama nekoliko puta i vratio u jezero.

Toni Pešut, 5. r.

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Đakovo
Voditeljica: Mihaela Andabak

Čovik s ružon

Ovo nije ni legenda ni bajka, već obična priča o jednom starcu iz moga mesta.

Ladna zimska kiša opet je prošetala ulicama, ostavila lokve ka upozorenje i lino se vratila u namušene oblake. Strpjivo čekajući da jedna auta oslobodi pješačku stazu, čovik uvuče glavu u jaketu među koščata ramena koja nosu teret osamdesetogodišnjega života, Krhko tilo malo naginje naprid ka da će tako lakše probiti gusto sivilo vlažnoga zraka. Svako jutro prolazi istin puton. Stare postole i same znaju put prima grobju pa sitnim koracima žuru domu di počiva starčeva žena. Ne mari on ni koji je dan ni kakvo je vrime. Važan je buketic u ruci, ponekad samo dvi ruže za onu koja ga već dugo virno čeka. I kad ga noga ne sluša pa šepa i kad je sve oko njega škuru i bez voje, on ide poznatin puton gegajući se s noge na nogu ka čovik koji slidi svoju zvizdu. Lice mu je sivkasto ka jutro, nagrišpano i radošću i tugon, a oči dvi goruće kandeke, okriću se počivalištu njegovoga andela.

Koliko je beskrajne nježne čežnje i ljubavi u njegovim dobrim, milim očima!

Jednoga jutra iz pravca grobja doletu do mene zvuci starčeve trube i duša mi zacvili zajedno s pismon koju je svira: Tiho, noći, moje zlato spava, blijedi mjesec nebo obasjava/ Tiho pojte maleni slavuji da se moje zlato ne probudi.

Ova priča je dokaz prave bezvrimske ljubavi. Meni, ovako mladjoj, ovakva ljubav vraća viru u boji svit.

Rječnik

lokve – mlake; lino – lijeno; namušen – tmuran; postole – cipele; di – gdje; škuro – mračno

Lucija Ivanda, 8. r.

Osnovna škola Vodice, Vodice
Voditeljica: Meri Juričev-Dumpavlov

Netko drugi

I evo me opet tu,
Na raskrižju.
Već godinu dana
Otvaram kišobran
U zatvorenim prostorima
Jer ne mogu pobjeći od ove kiše
Koja se nadvila iznad moje duše.
Pokušavam pisati lijevom rukom
Jer mi je davno rečeno u školi
Da radeći nešto
Nedominantnom rukom,
Dobivam osjećaj
Da to netko drugi radi.
To me potiče na razmišljanje
O mojim snovima

U kojima ti u
Nepoznatom vodenom tijelu,
Pokušavaš isprati moju poeziju
Sa svojih ruku.
Ili onaj u kojem
Se nešto dogodi u mojim grudima
Svaki put kad sjedneš
Na tuđi krevet.
Umorna sam od toga
Što se osjećam kao nešto
Davno zametnuto
Što više nemaš srca potražiti.
Umorna od toga kako izgovaraš moje ime,
Kao da me pokušavaš pokopati.
Umorna od razmišljanja:
Možeš li raspoznati razliku
Između odsustva mog glasa
I tišine.
Sada proganjam prozore u kući,
Ponekad ih ne napuštam danima,
Sjedim na trijemu poput psa,
Koji nije upucan iza šupe,
Koji odbija umrijeti
Dok se ne vratiš kući.
I ti i ja moramo shvatiti da ti
Ne možeš biti moje ubojito oružje
I odred za spašavanje.
I umorna sam,
Umorna sam od toga da tvoj glas
Tražim na napuštenim mjestima.
Priželjkujem da se oglasi
Niz prazne hodnike,
A ja samo stojim tamo

U toj tišini
Kao netko tko traži grešku
Na obavijesti o deložaciji.
Mislim da najteži dio
Nije rastanak,
Nego zaborav.
Kada me guraš od sebe,
Koristiš li lijevu ruku?
Imaš li osjećaj
Da to netko drugi radi?

Hana Vrbanić, 2. r.

2. jezična gimnazija, Poreč
Voditeljica: Branka Temimović

Švicarska

praktičnije je spavati u kuhinji
ne odlažem svoju žeđ za poslije (kad
bi se barem organi za žeđ uskladili s onima za mokrenje)
i nemam fobiju o nesnosnoj gladi jer mi glava udara u frižider
u malom stanu sve se posloži
pa nedostatak novca i nije tako velik problem
a ako kojim slučajem dođe ubojica (serijski)
ja ću te zaštititi
kuhačom
laptopom
ili krpom
sada ti odlaziš
i neću te moći plašiti iza vrata sakrivena
i morat ću stvoriti svoje (a ne naše) potrebe
nisi fer

tjeraš me da odrastem
kažeš, krv nas ionako veže
u toj drugoj zemlji nitko neće ni znati što je to
magnetsko
oni vjerojatno ni nemaju riječ za to
i kako da dođem do tebe kad se zaželiš moje kuhinje
kad tim gradovima ni ime ne znam izgovoriti
njihove rijeke su brže od naših
a oni sigurno nemaju brdo tik povrh kuće (u potpunosti
neplanski građeno bez dozvole)
kod njih se ne gnijezde ptice u kutovima sobe
i oni ne znaju ono što ja znam –
da ćeš mi nedostajati

Mia Čagalj, 3. r.

Prirodoslovna tehnička škola, Split
Voditeljica: Sandra Bešker

Viziju tebe imam

Viziju tvojih sjećanja imam.

„Odlazim, s planete putujem!“ sjedila je nasuprot mene i pjevala, djelovala odlučno i mirno.

Ne, nije. Djelovala je odlučno i mirno za svakoga tko nije ja.

Ja sam u njoj vidio tračak cinizma i duboku bol u sivoplavim očima.

„Ne dram!“ , jedva sam izgovorio dok sam udisao dim zadnje cigarete koju sam imao.

Zadnja cigareta. Posljednji susret. Jasno kao dan. Samo što ona to nije vidjela, a ja si nisam mogao priznati. Gledao sam je dok se zamišljeno igrala kuglicama na svojim vunanim rukavicama, puhao dim u nju, pokušavao uhvatiti lažan smiješak iz njenih potonulih obraza. Ništa.

Ona beskrajna kao duh tvoj bit će grob tvome tijelu kad preko usana ili pera oslobodiš plamen, krik i požar što do tada tinjat će u tvojim očima snagom užarene zemlje i olujom rascvjetalih krošnji.

„Odlazim, s planete putujem!“ smijala sam se i očekivala njegovu reakciju. Neka ponovno upali cigaretu, neka povuče taj posljednji dim. Neka se usudi otići.

„Ne dram!“ , rekao je tihim glasom. Zar je stvarno mislio da nisam primijetila kako je palac naslonio na čelo, pogledao u stranu, zatvorio oči i gutao riječi jer je znao da nisam mirna, da sam prepuna cinizma i ljubavne mržnje, jer je osjećao da ne može otići s ovog mjesta? Zar je stvarno mislio da taj dio njega ne poznajem toliko dobro da mogu jasno vidjeti u njegovim ledenim očima, između dva oblaka dima, želju koja pobjeđuje odlučnost o rastanku?

Odlučnost koju je vježbao pred zrcalom pola sata prije izlaska iz stana.

Odlučnost koju će jedna moja suza slomiti.

Nisam dramila. U tom trenutku sam bila sigurna da ga mogu varati; sebe, njega, nas.

Da mogu otići. Da mogu otići prije njega.

Ja sam ja, a moja sreća je moje trajanje. I ja odlazim.

Samo što on to još ne zna.

Ona u silini svojih strasti njedrit će bolom protkanu krvavu pjenu tvojih misli, tvojih slutnji, tvojih beskonačnih osjećaja.

Sjedio sam nadajući se da će se ipak pojaviti. Nisam je trebao vidjeti, ne bih se slomio da se nije pojavila. Ali morala je doći. Morala je objasniti zašto je za nju pobjeda ignoriranje svih mojih beskonačnih osjećaja. Zašto je za nju pobjeda ugasiti svaki zvuk mog glasa u mislima. Mora mi objasniti kako je moguće da me

netko tko prije mene nije znao ništa o ljubavi, pobijedio mojim oružjem. Kako je moguće da sam sve ove zime bez nje mislio samo o njoj? O onim kuglicama na njenim vunenim rukavicama. Zašto se ljeti uvijek sjetim njenih sjajnih sivoplavih očiju? Zašto me proljeće sjeća samo na zvuk njenog smijeha u parku, pod lipom?

Zašto je i sada vidim kako sjedi nasuprot mene?

Pjeva. Guta mržnju. Zaboravlja ljubav. Smije se. I onda konačno odlazi.

Ali stvarno odlazi. Kako je moguće da je mala zvrckalica natjerala mene da treperim i želim gledajući kako se u njoj zrealim ja, moj hladan ton, moje pomirenje vjetrova emocija i bura želja?

Šutke je sjela kraj mene. Tijek mojih misli bio je prekinut. Dosadna gomila sati provedenih u iščekivanju mog plavookog i vitkog Godota sada se činila kao sekunda u kojoj sam udahnuo cijeli svijet i više ga ne želim izdahnuti. Dodirnula me ramenom, uhvatila rukom kosu. Natjerala me da je trebam. Osmjehnula se, izdahnuo cijeli moj svijet i mirno kroz osmijeh progovorila...

Viziju tebe imam.

Marta Klemenčić, 3. r.

XVI. gimnazija, Zagreb
Voditeljica: Jasna Koščak

Magarac Mitar

Magarac Mitar, zvani Mirta,
dijelom od štednje,
dijelom od kredita,
odluči vidjeti malo „svita“.

I još dok keks rekao nisi,
on već na plavom nebu visi.
Golemi Boeing oblake drobi
na putu za vrući Nairobi.

Šećući predvečer po prašumarku,
ugleda zgodnu kopitarku.
Kakav bi odmor bio bez provoda,
priđe joj stoga bez povoda.

Ja sam Mitar, magarac iz Europe,
od malih nogu obožavam trope!
Uložiti ću rado valutu jaku
za jedan dobar provod u mraku.

Sve je išlo po njegovu planu,
malo su oni pasli savanu.
Kad je novčanik „švicaraca“ pun,
magarac izgleda kao tajkun.

Kilimanjaro sunce skloni,
nikoga nema – samo oni.
I svatko krije žudnju u sebi,
prodoše sati al' ništa ne bi.

Zebri dosadi: „Kako si prost,
Do kad da čekam tvoju muškost?“
Mitar se prene, opsova glasno:
„Ti nisi dama!“ sad mi je jasno.

Luka Pedišić, 1. r.

Tehnička škola Zadar, Zadar
Voditeljica: Nataša Kolanović

Pazi u koga pandže zabijaš

Jutros sam probudila mačku.
Ponovno je sanjala ženu
u svijetložutom ogrtaču
kako hoda
jednoličnom ulicom
ne uspijevajući
u pokušaju pronalaska
pješačkog prijelaza.
Prvim zijevom mačka je
obgrlila svijet
i zabila mi pandže duboko
u šaku
i zglob.
Željela je da krvarim.
Po jačini stiska znala sam:
„ŽENI JE OSTALO DVADESET METARA DO PJEŠAČKOG
PRIJELAZA.
ŽENA JE DOTAD IZGUBILA STRPLJENJE.“
Oko podneva napustila sam mačku
uz prisilni peti pokušaj vizualizacije
manje kobnog svršetka ustaljenog sna.
Uvukla sam lijevu šaku
u rukav i izašavši van
unakazila si dan
hladnoćom.
U 15:10 završila sam ideju sna i čula mačku, već u
15:11 vidjela istu.
Ležala je na cesti beživotna,
nadasve bezglava.
Osjetila sam grubo krzno pod prstima.
Vonj mesa raznesenog

automobilskim gumama
postao je ubitačna mješavina
nejasnog i očekivanog.
Jutros je mačka željela da krvarim.
Dvadeset metara iznad žena pretrčava ulicu.

Anamarija Mutić, 2. r.

Gimnazija, Požega
Voditeljica: Kristina Lešić

Svijetlozelena

Ne sjećam se krupnijeg snijega. Bio je pravi užitek voziti se u
autu i gledati bijele pahulje kako plešu i sudaraju se u mrklo-
me mraku. U zraku je vladala prilično tmurna atmosfera. U onih
sat i pol koliko nam treba od bolnice do kuće nitko nije progovorio
ni riječi. Ujak nas je ostavio ispred kuće. Mama je u rukama nosila
toliko vrećica da nikako nije mogla izvaditi ključ iz džepa. Polako
je već gubila živce, a ja... nisam htjela vaditi ruke iz džepova jer mi
je bilo hladno. Čim smo ušle u kuću, odjurila sam u sobu i sklupčala
se ispod dekice da se ugrijem. Tek sam onda mogla razmišljati. Čula
sam mamu kako plače. Ponovno. Osjećala sam kako me savjest peče
sve više i više. Uzela sam komad svijetlozelenog papira i počela
pisati:

„Oprosti za svaki onaj put kad sam počela vikati bez razloga, za
svaki put kad smo se posvađale pa mi je izletjela ružna riječ ili psov-
ka. Znaj da mi je bilo žao i prije nego sam uopće progovorila, ali
nešto mi nije dalo da šutim. Oprosti što te nikad nisam tješila, pa ni
sada kad čujem tvoj plač. Oprosti što sam ti se smijala kad nešto nisi
znala i radila budalu od tebe umjesto da ti sama objasnim. Oprosti
što te nikad nisam shvaćala, a nisam se baš ni trudila. Tolike godi-
ne nisi uspjela prežaliti tatinu smrt, a sad se i sestra bori za život.

Oprosti što me nesreće nikad nisu pogađale kao tebe. Vjeruj mi da ni meni nije jasno zašto ne mogu plakati ni tugovati, i kao da nisam svjesna činjenice da mi sestra umire, ja razmišljam o haljini koju sam htjela kupiti i o Marku koji se već četiri godine vuče kroz moj život kao lajtmotiv, ali ti ga nikad nisam ni spomenula. Nije mi jasno zašto sam zbog njega plakala, a zbog Dijane, tebe i tate ne mogu. Ljuta sam na samu sebe i ne znam je li problem u meni ili sam samo nezrela. Oprosti što ti se nikad nisam mogla povjeriti. Nisam ti rekla što radim kad izlazim, putujem ili imam nešto svoje, a to je tako često da se rijetko uopće i vidamo. Znam da se ne slažeš s tim da sam uvijek odsutna, ali molim te, pokušaj me shvatiti. Želim da budeš ponosna na svaki moj uspjeh umjesto da se pitaš je li primjereno da se zabavljam u ovakvoj situaciji. Znaj da prije svake gluposti pomislim kako bi ti reagirala da saznaš. Više me strah osramotiti tebe nego sebe. Stvarno se trudim tako da se nikad ne posramiš što sam tvoja kći. Oprosti što ne mogu s tobom otvoreno razgovarati i sve ti priznati. Pretpostavljaš da nisam najmirnije i povučeno dijete. Vidiš da sam uvijek u središtu pažnje, ali ne brini, daleko sam od razmaženih tinejdžera iz američkih filmova. Usadila si mi osjećaj straha od ilegalnih stvari. Oprosti za svaki put kad sam ti mogla pomoći, ali nisam to učinila iz ovog ili onog razloga. Kad nisi mogla pronaći ključ zbog vrećica u ruci, a snijeg nas je hladio, ili kad si me nešto zamolila... Bilo mi je žao, ali eto... lijenost je učinila svoje. Oprosti za svaki put kad ti nisam rekla *hvala*, a trebala sam. Za svaki ručak kojem sam prigovarala ili loše ispeglanu majicu. Najviše mi je žao zbog zida koji nas dijeli od iskrenosti. Nemam dovoljno hrabrosti, ali znaš što ti želim reći, zar ne?“

Izvukla sam ispod kreveta ružičasti sef koji sam dobila tako davno da se ni ne sjećam od koga. Otključala sam ga. Unutra je bila hrpa svijetlozelenih papira. Oduvijek sam voljela tu boju. Pogledala sam kojim je brojem označen posljednji da bih mogla numerirati i ovaj današnji. 124! Prolistala sam na brzinu sva svijetlozelena pisama i po ne znam koji put zaključila da gotovo isto piše na svakome, samo

što nisu sva bila za majku. Stavila sam papir k ostalima, a zaključani sef vratila ispod kreveta. Savjest se umirila. Zatvorila sam oči i ponovno gledala krupni, bijeli snijeg i razmišljala o Marku.

Sandra Petreković, 2. r.

Srednja škola Zlatar, Zlatar
Voditeljica: Martina Sviben

Savršena

Žao mi je. Ne očekujem da ćete razumjeti zašto sam ovo napravila. Puno toga niste razumjeli.

Budim se mokra do kože. Opet sam je sanjala. Kažu mi da je to normalno. Ponovo čitam njezino pismo.

Ne krivim vas. Pružili ste mi najviše što ste mogli.

Prije 10 godina život je bio jednostavniji. Možda zato što mi je bilo osam. Bili smo ona obitelj iz čije je kuće uvijek dopirala buka. Čak ni preseljenje u stan to nije promijenilo. Od ulaska do prve prepirke nije prošlo ni pet minuta. „Neću dijeliti sobu s Katjom, želim biti s Janom.“ Jan je moj brat blizanac. U toj smo dobi bili nerazdvojni. Sama pomisao na spavanje u različitim sobama bila nam je nepojmljiva. Tvrdoglava, kakva jesam, nisam odustala dok nisam dobila što sam htjela. Pola sam noći vrištala kao manijak. Roditeljska želja zbližavanja sestara nije bila jača od one za mirnim snom. Tako je Katja dobila svoju sobu.

Koliko god ste mi ljubavi pružili, nikad nisam osjetila da zaista pripadam ovoj obitelji.

Katja je bila zlatno dijete naše obitelji. Glazbena škola, odlične ocjene, prva na svim natjecanjima, ukratko: ona je bila sve ono što Jan i ja nismo. Drugima nikada ne bismo priznali, ali bili smo ljubomorni na nju. Naša je mala sestrice bila savršena u svakom pogledu. Otišli smo toliko daleko da se nismo htjeli igrati s njom.

Maja i Jan imaju jedno drugo. Mama ima svoj posao. Tata ima novu obitelj. Ja nemam nikoga. Oduvijek sam bila sama. Nikad nisam imala prijateljicu. Mislila sam da će se to promijeniti kada dođem u novu školu, ali nije. Toliko noći sam probdjela u suzama žaleći što ne postoji osoba kojoj bih se mogla povjeriti. Sada sam navikla. Samoća mi ne smeta.

Bilo je ljeto 2008. godine. Pamtim ga kao najgore ljeto u svom životu. Kriza je službeno pogodila naš dom. Roditelji su nam izgubili posao i napetost je rasla. Ljubav je blijedjela pod pritiskom računa. Svade su postajale sve češće. Potkraj godine naši su roditelji bili rastavljeni. Dok smo Jan i ja zajedno proživljavali te trenutke, Katja je bila sama. Nije željela pričati o tome, već se zaokupljala drugim stvarima poput čitanja ili sviranja. Sada živimo s mamom, a tatu vidamo rijetko. Došao je jučer, ali to nije bio onaj moj tata.

Uvijek ste željeli da budem savršena. Željela sam vam ugoditi, biti primjer djevojke bez mana, ali sada shvaćam da to nije bilo moguće. Imam previše rana da bih bila savršena.

Došao je red na Katjin upis u srednju školu. Jan i ja riješili smo ga prošle godine. Upisali smo srednju medicinsku školu. Nitko se nije protivio našem izboru, dapače, bili su zadovoljni našim odabirom. Kada je trebala birati, Katja je izjavila da bi željela upisati veterinarsku školu. Na njezino i naše iznenađenje, svi su se digli na noge. Veterina je bila ispod razine za nekoga tko je pohađao glazbenu školu i prošao sve razrede s „pet nula”. Za Katju je bilo odlučeno da će pohađati gimnaziju. „Možda bi je trebala pustiti da sama izabere. To je njezin život”, rekla sam. Mama me ušutkala pogledom. „Ali mama, ja to volim. Oduvijek sam to željela”. „Ne, Katja. Zar ti moram tisuću puta objašnjavati?” Bilo je nebrojeno puno prepirki, ali na kraju su sve završavale isto. Katja je željela veterinu, mama i tata gimnaziju pa je Katja upisala gimnaziju.

Nikada nisam mogla raditi ono što ja želim. Sve je uvijek bilo kako ste mi vi rekli. Radila sam sve što ste mi zadali, makar to

mrzila iz dna duše, ali nikad nije bilo dovoljno. Ono što ste dopuštali Maji i Janu, meni niste. Najgori je bio pogled razočaranja u vašim očima kada ste shvatili da nisam ono što želite da budem.

Zadnjih mjeseci nitko osim mene nije slutio što se Katji događa. Činila se sretnom u novoj školi. Čak je izgledalo kao da počinje stvarati prijatelje, što prije nikada nije radila. Sama je govorila da nema vremena za prijateljstva. Zato nisam željela vjerovati kada sam počela vidati čudne stvari u kupaonici. Ignorirala sam tihe vriske, pokušala se praviti da je sve normalno. I ne znajući, stvorila sam iluziju savršeno normalne obitelji. Moje me poricanje koštalo skuplje nego što sam mogla pretpostaviti. Prije samo dva tjedna mogla sam to sprječiti. Da sam samo potražila pomoć, ne bih pronašla ovo pismo. Ne bih otrčala do kupaonice i provalila vrata. Ne bih čula svoju sestricu kako mi šapće da joj je žao, da više nema snage, da me voli. Ne bih vrištala od boli dok su je odnosili. Ne bih izgubila dio sebe.

Umorna sam od ugađanja svima. Prvi ću put učiniti nešto za sebe. Nitko neće previše žaliti. Umorna sam. Jednostavno želim zatvoriti oči i spavati. Volim vas.

Bila sam slijepa pored zdravih očiju. Svaki put kada sam je odbacila, boli poput šamara. Svaki put kada sam joj rekla da nemam vremena, bode poput noža. Svaki dan u kojem nisam učinila nešto da joj pomognem, bio je dan kada sam ju mogla slobodno ubiti vlastitim rukama. Sve je potiskivala, sa svime se nosila sama, a da nikada nije tražila pomoć. Svaku je noć sanjam i uvijek je jedan korak predaleko. Želim je primiti i privući u zagrljaj, dovoljno snažan da je više nikada ne ispustim, ali ne mogu. Želim joj reći da je volim. Tek sada shvaćam koliko je patila da bi bila savršena.

Ivana Benić, 2. r.

Klasična gimnazija, Zagreb
Voditelj: Zoran Čorkalo

Veze sudbine

Veze: bez veze

Ne vjerujem u ljubav, prijateljstvo ili bilo kakvu vrstu povezanosti ljudi. Sve što osjećaš za bilo koga samo je pokušaj življenja u poricanju onoga što duboko u sebi znaš—ti si sam. Veze nastaju, veze pucaju, ljudi te vole, ljudi te mrze. Zašto se uopće zamarati? Jednostavno ne shvaćam. Ne osjećam ništa ni za koga. Oduvijek sam bio takav. Imam *boli me briga za sve* izraz lica, kako tvrdi moj stariji brat. Kaže da sam takav rođen, što potvrđuju fotografije mog djetinjstva.

Jako zabrinjavam roditelje. Živcira ih što satima sjedim sam u svojoj sobi. I opet mama naglo ulazi! “Bi li ti smetalo da pokucaš”, pitam ju. Ignorira me, kao i uvijek. “Gledat ćemo film zajedno – tvoj brat, tvoj otac i ja. Želiš li nam se pridružiti?” pita me puna nade, kao da ću konačno jednom odgovoriti pozitivno. Buljim u njeno lice nekoliko sekundi i ne zamaram se čak ni da joj odgovorim. Shvatila je moju reakciju i otišla, pomalo tužna i svakako razočarana. Nije da me briga. Ubrzo čujem zvukove nekog bezveznog filma iz dnevne sobe. Ležim u krevetu, gledam u sjajne zvijezde na stropu (moj brat ih je izradio) i čudim se kako se svi mogu tako lagano povezivati. Zanima me kako se moj brat osjećao kad se rodio, kako se sad osjeća kad ima curu. Jesu li se moji roditelji zaljubili u njega čim su ga vidjeli? Valjda i mene vole. Trebao bih biti biološki programiran da i ja njih volim, ali ja ništa ne osjećam.

Veze: za veze

Budim se u mračnoj, tihoj kući. Valjda su svi otišli spavati. Vidim tanjur natrpan hranom na stolu pokraj kreveta, vjerojatno mi ga je mama donijela. Sjedam na krevet. Trljam oči. Osjećam da mi nešto visi sa zapešća i škaklja obraze. Otvaram oči i vidim tanke konopce. Četiri su povezana za mene. Dva na jednom

zapešću, jedan na drugom i jedan čudno zavezan za moj nožni zglob. Taj je bio crven. Iznenaden, ustao sam i slijedio njihov put (inače bih ih samo pokidao i ponovno otišao spavati uvjeren da moj brat opet izvodi neku bolesnu šalu, stalno pokušava izvući neku reakciju iz mene). Jako je mračno, a konopci su tanki, ne mogu vidjeti kamo vode. Osjećam u sebi do tada nedoživljenu strast.

Niti me vode u spavaću sobu mojih roditelja. Htio sam pokuca-ti prije nego što uđem, odustajem. Nisam ih htio probuditi. Otvorio sam vrata i tiho slijedio konopce zapešća. Vode do njihovog kreveta. Krajevi konopca zavezani su i za njihova zapešća. Oni su povezani s još nekoliko konopaca od kojih je jedan vjerojatno vodio do moga brata. Ne mogu vidjeti njihova stopala, prekrivena su dekom.

Zašto sam povezan s roditeljima? Konopac na mom zapešću vjerojatno me povezuje s bratom; zapravo sam skoro siguran da povezuje. A onaj na mom zglobu povezan je s mojom srodnom dušom? Kog ja to vraga razmatram? To je vjerojatno ipak neka grozna šala mog brata. Uvijek trabunja kako smo svi povezani vezama sudbine i kako smo svi jedna velika obitelj. Na sekundu sam i povjerovao da smo svi povezani sa svojim voljenima. Moj brat vjerojatno ima konopce po cijelom tijelu.

Postajem iziritiran i ljut. Ako je reakcija ono što je moj brat htio, konačno će je i dobiti. Izjurio sam iz sobe i htio se po prvi puta u životu izderati na njega. Dok sam prolazio dnevnom sobom prema njegovoj, primijetio sam krajičkom oka neke siluete. Zaustavio sam se i buljio ne vjerujući svojim očima. Zar sanjam? Mora da je to. Tri sužene stajale tamo. Jedna je od njih držala klupko najljepših, svjetlucavih struna koje sam ikada vidio. Druga je polako micala ruke po strunama, kao da ih je mjerila. Treća se činila prijetjećom; držala je škare u svojim rukama, čekajući onu koja je mjerila da završi sa svojim poslom. Unezvjereno ih gledam.

Veze: prekinute

„Nisi cijenio dar koji ti je dan. Nisi prihvatio veze sudbine koje te povezuju s ostalima. Bila ti je dana šansa da to ispraviš, prestaneš živjeti u laži prije nego što bude prekasno, ali ti si to odbio. Nećeš dobiti drugu šansu. Prekasno je.“ rekle su mi, nakon čega je treća odrezala moje konopce.

Veze: isključene

„Vjerojatno se više nikada neće probuditi iz kome. Čak i ako se probudi, provest će ostatak života kao biljka. Najbolje bi bilo da isključimo vezu s aparatom“, rekao je doktor mirnim i suosjećajnim glasom. Majka je histerično zaplakala i pogledala prema ocu koji je stisnutog grla prošaptao: „Spremni smo.“

Strune su sa mojih zapešća i zgloba pale.

Filip Farkaš, 2. r.

Srednja škola Isidora Kršnjavoga, Našice
Voditeljica: Marina Pavičić

Oni ne shvaćaju

Nalazim se u snijegu do koljena u visokim planinama, obavijena mjesečevim krilima. Pa se divim dahu mrzle noći, mada znam da po mene više nitko neće doći... A u mene uprte sve, ljudi ih nazivaju, zle oči. Uvijene u sjenu, zasute mjesečevim blještavilom. Uspravno stojim impresionirana mračnim krajolikom.

Mir vlada mnome, ali ne i dušama oko mene u ovom ledenom uzduhu noći. Nemir prišiven na njihove poglede, proučava me. Mene i moje namjere. Promatraju kako hranim gladna vuka u srcu. A on samo želi van i dere put kroz kožu.

Otpjevam svoju bol mjesecu pa je on pristojno povede za sobom. Sjedam na hladnu zemlju i nastavljam pjevušiti nježnije tonove

dušama oko sebe. Njuške im izviruju iz grmlja. Nadasve znatiželjno. Šape lagano kliznu mokrom travom i poslažu se u nepravilan polukrug, izmjenjujući poglede sa mnom. Vjetar nježno miluje zvjeraste siluete oko mene.

Nemah drugoga izbora, nego prva započeti razgovor. Riječi me povedu u nešto neodređeno... Gore u planine. Zvjerke šute. Umuknem, pretpostavljajući da ne razumiju. Izmijenim nekoliko misli sa zvijezdama. Pogrešne smatram neukima. Zapravo, da. Cijeloga mi života ljudska rasa govori kako trebam razmišljati. Kako se trebam ponašati, kako da ne upadnem ni u kakve zablude i kako da ne činim zle stvari. Ali ja samo vidim da su oni zli... Nije ni čudo što ih blijedog gledam.

Jer ja ne pričam ljudski.

Ni riječ ih ne razumijem. Ne mogu razaznati što govore. Zauzvrat, ne shvaćaju ni oni mene. Ne marim. Nije njihov rat za mene.

Pa mi govore neka se opametim. Govore da životinje ne osjećaju i da zemlja nije živa... Da su samo oni stvarni, realni u cijelom univerzumu. Ne čini li se to previše egocentrično? Ne čini li se previše apsurdno? Oni sami? Imaju moć nad svim?

Oni su vladari svega što korača po zemlji jer je Onaj gore stvorio njih na sliku svoju. Ta, sve drugo što diše ima samo instinkt...

Ako je tako, onda instinktivno odlazim. Ne želim više biti s njima, jedna od njih. Ne želim više koračati asfaltom i podizati glavice tratinčicama koje venu. Popravljati listiće izgaženim maslačcima. Vrištati, a da se ništa ne čuje. Hodati među sivim ljudima obojana. Pa mi od muke i cvjetovi u kosi venu zajedno s mojom željom da budem tamo među ostrim pogledima i ozlojeđenim uzdisajima. Suze stvaraju velike valove koji me nose iz Grada.

Instinktivno, više ne želim čuti ništa, osim rasplesanih zvukova rijeke ili potoka. Vidjeti ništa, osim zraka sunca koje se probijaju kroz gusto raslinje. Onjušiti ništa, osim plavih ruža. Osjetiti ništa,

osim mokre trave pod prstima i oštrog sjevernjaka koji ljulja stabla kad uzme maha. Okusiti ništa, osim slobode. Već mi je jedna zvjerkablistavih smeđih očiju položila glavu u krilo.

Za razliku od Grada, gdje se napetost (i smog) mogla rezati nožem, ovdje je lebdio slatkasti okus razumijevanja malih i velikih.

Bez ikakvog oklijevanja, gasim taj mehanizam ljudskog mozga. Puštam ga neka tone u moćan, prodoran, vučji glas, šibajući borove grane po sredini, plašeći tako vrane umotane u crne plašteve. Odletjele su prema mjesecu. Tek dva puta zastale da uživaju u zaigranim zvukovima slobode.

Dora Hrelja, 1. r.

Srednja škola Mate Balote, Poreč
Voditeljica: Anči Ritossa Blažević

Je suis Charlie

Grafit ili olovo?

Crtež ili metak?

Riječ ili bomba?

Religija ili ideologija?

Htjela sam danas nešto napisati, mama.

Ali nisu mi dali.

Rekoše mi – da ih boli.

Ja nikada više neću nešto napisati, mama.

Njihovo je oružje bilo jače od mojeg crteža.

Njihovi su pucnji bili glasniji od smijeha.

Olovke su popucale.

Krikovi iskidali noć.

Srca su stala.

Nas više nema, mama.

Ali neka se ostavljeni trag na papiru čuje još glasnije.

Neka krvare olovke koje su još čitave.

Nosi crnu vrpču, mama.

Zapali mi svijeću.

Je suis Charlie, mama.

Kojem ćeš se bogu pomoliti za mene, mama?

Inga Đudik, 4. r.

Gimnazija A. G. Matoša, Đakovo
Voditeljica: Anselma Salopek

Isus i kruh

Mirisni blagi kruh na stolu stoji.

O, Isuse, hoćeš li ga pojesti,

Ili ćeš ga meni dati,

Ili ćeš ga prepoloviti i dati obojici,

Ili ćeš ga baciti,

Ili sačuvati za Bena?

Možda bismo mogli napisati

Na njemu poeziju,

Neki citat iz Biblije ili...

Samo poneko slovo.

Izrezbarit ćemo kraljevstvo nebesko

Na tom kruhu.

Isuse, spremio bih i kiflice,
Da sam znao da ćeš doći.
Zapravo, ovaj kruh je dovoljan, jedinstven.
Kako li taj kruh miriše!
Miris se osjeti tako daleko da...
Isuse, gdje je nestao kruh?!

(poetska terapija – N. Šop: *Isus čita novine*)

Andro Medved, 1. r.

Srednja škola Jastrebarsko, Jastrebarsko
Voditeljica: Antonija Vlahović

Mudrac

Nije to bio dan vrijedan opisivanja. Nisam očekivao ništa. Bio sam uobičajeno umoran i, kako nisam imao posla, odlučio sam prošetati i opustiti se ne misleći ni o čemu. Uživao sam hodajući do stabla na koje sam se iz nepoznata razloga žarko želio nasloniti. Suhe grančice pucketale su mi pod nogama. Vjerojatno je bila jesen – kako neoriginalno. Naslonio sam se na to drvo kao da sam prošao cijeli svijet samo da to učinim. Sklopio sam oči na nekoliko sekundi.

Moje je drvo zaželjela još jedna osoba. Zavrtio sam glavom da ju razbistrim. Pozdravio sam, a kako nisam dobio odgovor, nadao sam se da će pridošlica uskoro otići. Nije pomaknuo ni djelić tijela zamotana u bundu i dva poderana šala. Bio mi je okrenut leđima pa sam mu prišao s druge strane. Ponovno sam pozdravio kad se naglo pomaknuo.

„Dobar dan“, uzvratilo je. „Oprosti što nisam odmah odgovorio. Pokušao sam učiniti isto što i ti.“

„Ah, pokušali ste malo pobjeći od svega?“ upitah poluizjavno.

„Pretpostavljam da se može tako reći. Nažalost, nije mi uspjelo. Tebi očito jest, a oduzelo ti je puno manje vremena“, uzdahnuo je.

„Da, to je ono što me drži. Kad bih morao živjeti na materijalnoj razini, ubrzo bih poludio. Kažu mi da to moje zaklapanje očiju nije normalno“, objasnio sam.

„Svatko ima svoje probleme i ima ih pravo rješavati kako zna dokle god nikome ne šteti, a sebi priušti odmor.“

„Zanimljivo je koliko slično mislimo! Problem je što onoga koji to čini drugačije od ostalih ismijavaju.“

„Znam kako ti je. Vjeruj mi. Pretpostavljam da nemaš prijatelje...“

„Da, pa, ovaj ...“ Počeo sam zamuckivati. Tek kada je nastavio, shvatio sam koliko je to bilo nepotrebno.

„Ne moraš se izmotavati. Sa mnom možeš iskreno. Dakle, to što nemaš prijatelje ne smatraš nedostatkom jer si uvjeren da ti oni ni neće trebati kad odrasteš. Znam da tako misliš, ali ne znam jesi li u pravu.“

„Ne znam ni ja, ali uživam u uvjerenju da sam u pravu. Kad tako postavite stvari, pretpostavljam da volim obmanjivati samoga sebe. Mislite li da se zatvaram? Da ću ovo morati sve više raditi dok ću postajati usamljeniji?“ upitao sam zbunjujući samog sebe.

„Slušaj. Kad bih ja ovdje izigravao nekog pametnjakovića koji ti govori o čovjeku kao društvenom biću, zasigurno bih ti rekao da ćeš loše završiti ukoliko ne nađeš prijatelja. Ja nisam takav. Ti voliš biti sam i to znači da ne možeš biti usamljen. Što je loše u tome?“

„To sam već čuo i siguran sam da ste u pravu, ali bez obzira na to koliko želim biti sam, ponekad osjetim potrebu za podrškom nekoga drugoga. Jesam li licemjer?“

„Nipošto. Zapamti jedno – ljudi su smeće. Nemoj se iznenaditi zbog bilo čega što ti netko učini. Nekome možeš stotinu puta pomoći i kad to ne učiniš sto i prvi put, taj će te isti čovjek zamrziti, ali uvjeren sam da nisi u lošem odnosu s roditeljima.“

„Trudim se što manje svađati kad mi već dopuštaju da radim ovo“, nasmijao sam se.

„I evo te podrške o kojoj toliko razmišljaš! Treba li ti itko drugi? Zaboravi na svakoga kome nije stalo do tebe i do koga tebi nije stalo. Obitelj će uvijek biti uz tebe. Sada su to tvoji roditelji, a kasnije će to biti tvoja žena i djeca. Jako si inteligentan. Razumiješ što ti govorim. Ako me sad ne razumiješ, nadam se da ćeš shvatiti na vrijeme. Međusobna se podrška temelji na tome da ne očekuješ ništa zauzvrat. To ćeš pronaći samo u obitelji“, poučio me, očito zadovoljan kako je sve sročio, a zaista je riječima baratao lakoćom gurua.

„Volim ljude poput vas. Uvijek pogodite srž. Moja je prabaka bila takva.“

„To je lijepo. Pogotovo je posebno čuti nešto takvo od mladih ljudi koji teško izražavaju osjećaje.“ Tek kad je to izgovorio, uočio sam njegovu sijedu kosu koja je prekrivala ispucale obraze i padala sve do pogrbljenih ramena.

„I pazi se“, nastavio je. „Neki će te ljudi pokušati nadmudriti, a vjerojatno nisu mudriji od tebe. Oni znaju iskoristiti tvoju ljubav prema mudrosti svojom slatkorječivošću.“

„Znam, hvala. Oprezan sam ja“, dodao sam smireno i samouvjereno.

„Nema na čemu. Vjerujem da jesi. Samo te molim da mi pokažeš kako da malo pobjegnem od svega“, nasmijao se povjerljivo.

Naslonio sam se na drvo, priljubio glavu uz njegovu koru i sklopio oči na nekoliko sekundi. Kad sam ih otvorio, njega nije bilo. Vraćajući se kući, prebira sam po mislima. Kako bih se ugrijao, stavio sam ruke u džepove.

Nestao mi je novčanik.

Vilim Muršić, 1. r.

Gimnazija Josipa Slavenskog, Čakovec
Voditeljica: Zlatka Grahovec

Sonet za Melani

Moj život je nemir, u meni je vrag
Rođen samo da luduje i piše;
Zar je moguće da ne vidiš moj pad
I ljubav silnu koju mržnja stiže?

To nije tvoja briga, nije tvoj jad.
Ćelija zatvorska draža mi je više!
U cijelom svijetu ne postoji ta glad,
Takvu trpi tko za tebe diše.

Evo, predajem se – iako sam mlad,
Svaki smisao ovdje se briše.
Rado bih sad da gori cijeli grad

Ciljan tvojim suncem poslije kiše.
Eh, da je promijeniti sudbine trag!
Moj kraj je blizu, ali on mi je drag.

Sead Šabić, 2. r.

Srednja škola Slunj, Slunj
Voditeljica: Marina Lončar

Ša la la la

Jao, zaboravila sam! Spoznaja mi je pala na glavu kao Newtonu jabuka. Mora da je zaboljelo. Sjedio je u mojoj staroj stolici za njihanje, ovaj put Newton, i smijao se toliko da su mu iskočile žile na vratu. *Pa zar nisam najbolji?*, ustao je i počeo hodati, onako, poskočno. Meni je isto tako *veselo* poskočila žila na čelu. Rijetko kad

govori, a kad progovori probudi agresiju u mojim starim kostima. Veselo je išetao iz sobe i skrenuo za ugao. *Opet mi bježiš! Zar se nismo nešto dogovorili? Gotov si kad te uhvatim.*

Vidite, u tome je bio problem. Čim sam ustala potrčala sam i morala stati nakon deset koraka jer me uhvatila prva odrasla osoba koja je naišla. I tako svaki put. Živahna ste vi starica! Puknut ću ti ja živahnost u guzicu. Razmišljala sam kako je netko našao izuzetno dobar zatvor, za mene. *Bolje da Vas vratimo u sobu, da ta živahnost ne bi polomila neke kosti.* Uvijek iste *dosjetljive* fraze *dosjetljivih* ljudi. Već sam se odavno prestala odupirati kada me uhvate. Moje *kung-fu* poze su svakim danom sve krhkije. Počinjem se osjećati kao Dalton. Krezubo sam se nasmiješila. *Trebaju bi novi jaftuci, ofi nifu dovoljno mefkani.* I tako mi je ljubazan čovjek donio nove jastuke. Sjela sam u staru stolicu za ljujanje s novim jastucima i čekala. Premda nisam mogla slijediti Newtona, mogla sam samo zaboraviti. Jer to se događa kad vas vrijeme napusti. Prazan pogled oduzimao mi je iskru u očima. Jao, prijatelju. Znaš, vrijeme mi je dobar prijatelj, ali mi stalno bježi. Znaš, prijatelju, kada sam bila mlada... Bila sam užasno stara. Um mi je stario velikom brzinom, ali imao snove mlade osobe. Tijelo mi se urušavalo s vremena na vrijeme zbog natrpanih obaveza, bila su mi ih puna leđa. Ali to mi je donosilo takvu sreću, ne bi mogao ni zamisliti! A imala sam i zdrave noge za trčanje za Newtonom. Uvijek mi je bježao. Ali sam ga uvijek i sustizala. *Newton, mladiću! Vрати se ovamo!* Sada više nemam te noge pa se morao vratiti. Naravno, s kaubojskim šeširom izgledao je kao Lucky Luke. Dogovorili smo se da neće otići dok ne prođe posjet moga unuka. Male nožice su prve ušle u sobu, za njima je dopuzao ostatak mog maloga dječaka. Imao je i šiltericu okrenutu naopako, žuto-crnu, kao zatvorska odjeća Daltona. Moj unuk vam je sav neki naopak. Nešto kao Antuntun modernoga svijeta. Trebala sam samo sjediti, a život mi je radio predstavu pred očima. Sjeo je, potom ustao i poletio do frižidera, jer zna se gdje stare babe čuvaju kolače! Čim je otvorio vrata, nešto je palo na njega. I vrisak se

prolomio sobom. *Ugrist će me, bako!* Sjedio je i plakao, a ja sam se krezubo smijala dok se Newton skoro ugušio jabukom koju je jeo. Iza malih nožica vrebalo je zubalo. Kada je mali Antuntun vidio da se smijemo (jer djeca vide sve), pridružio nam se i onda dobio kolač. Sve je to iz kutka promatrala odrasla osoba, sa smiješkom na licu i iskrom u pogledu. *Bilo bi vrijeme da izmaglim,* rekao je Newton i opet se poskočnim korakom udaljivao prema vratima.

– Čekaj! Zar se nismo dogovorili? Rekao si do kraja posjeta!

– Jesam, stara moja, ali nama treba tužan kraj, da bi početak bio sretniji.

Izrecitirao je neki vražji kliše s kojim bih ga najradije zadavila i ubrzao korak.

– Ali ja više nemam noge kao nekad! Kako ću te sustići?! – viknula sam sa samoprezirom.

– Vrlo jednostavno: nećeš.

Sučutni smiješak mu se navukao na usne. E pa odlučila sam ga izbrisati. Ne znam kako, vjerojatno su staračke kosti lakše jer se osuše. Poletjela sam preko pola sobe i zgrabila ga. Imala sam plan! Zavezat ću ga vunanim koncem i zadržati! Ja to mogu... Ja to mogu, ali nema smisla. Kad-tad morat ću ga pustiti. A i sam bi se pustio, premda može biti u kojem god obliku želi. Kao da maglu sputavate lancima. Ponosan osmijeh nestao mi je s lica. Newton je stao i vidio svu tugu u meni.

– Stara moja, prekosutra idemo zajedno, ali ja sad idem. Vrijeme ne možeš zaustaviti.

Dobila sam jedan od rijetkih Newtonovih zagrljaja. I vrijeme je stalo na jednu, dvije, tri... Stalo je. Smiješak mi je krasio usne, preda mnom je sjedio moj unuk razmaknutih zubića i naopake šilterice pokazujući sve zube koji su mu izrasli u prasku smijeha. Mogla bih u oporuci njemu ostaviti zubalo, za uspomenu. Moja odrasla kći stajala je na dovratku i upijala sunčeve zrake pojačavajući žar svojih očiju. Kosa joj je plesala na ramenima od napada tihog smijeha. Newton mi je poklonio zamrznut trenutak. No, kao i uvijek, bježao

je. Čula sam mu smijeh u dnu hodnika. I boje su se počele topiti i izlaziti mi iz očiju. Nadomještao ih je prazan pogled.

– Hajmo, dušo, baka nas je zaboravila. – rekla je sa smiješkom sažaljenja i namignula mi, uzela naopako mog unuka i mahnula.

Znaš, prijatelju, to se događa kada te vrijeme napusti: zaboraviš.

Eugenija Prša, 3. r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica: Vlatka Špirić

Aurora borealis

Pizde mene – nisam ni pio ni pušio, a imam rak!

Tatić je, ležeći u željeznom bolničkom krevetu, reciklirao svoj 80-godišnji put, svodio životne račune. Mamić je pokojna već godinu dana i on je ostao sam.

Jesam li zatvorio prozor na balkonu?

Kroz prorez na umornim kopcima promatrao je sumnjive oblake. Sin je, misleći da je neubrojiv, dogovarao promjenu brave na njegovu stanu. Pravio se da spava kako ne bi trebao hiniti razgovor sa sinom. Spopala ga je spoznaja da je potpuno sam. Nije to prvi put osjetio. Tako se osjećao i kad je učio ponovno hodati nakon moždanog udara prije nekoliko godina. Poput prebijena psa istovarili su ga iz nosila u njegov krevet. Na zidovima više nije bilo slika. Sinovi su ih odnijeli. Već tad su mislili da su mu dani odbrojani. Preživio je zahvaljujući dobrim ljudima koji su mu donosili tanjur juhe i socijalnom obroku koji je podijelio sa ženom.

Gdje sam pogriješio? Je li to neprekidno zasipanje svime i svačime stvorilo od njih sebične otimače?

Trebao je pomoć čak i da se nasloni na vlastiti jastuk! Kako je to moguće?! Uvijek je držao da mu je konstitucija kao u bika. Kraj njega je ležao neki pretili tip iz Bednje. Ponekad bi mu došla

obitelj u posjet. Njegova žena bi se strovalila u prvi stolac i pokušavala usrkati zrak iz prostorije, svako malo lamentirajući: „A kaj buš? Denes jesi, zutra nisi.“

Ušla je sestra i upisala nešto u njegovu povijest bolesti. Nalikovala je Obelixu. Odmah potom su mu donijeli famoznu bolničku večeru: prozirni čaj i kruh s margarinom i pekmezom.

Da sam zdrav ko dren, s ovakvom klopom ne bih dugo izdržao.

Prokleti margarin mu je obilježio sva važna životna razdoblja. Uglavnom ona crnja. Šezdesete, Studentski dom Stjepan Radić, Zagreb. Poput kojota glavinjali su gradom u potrazi za nečim jestivim. U tim su godinama mogli pojesti konja, a nitko nije imao ni prebijene pare. Za komad mesa i kruha bili bi u stanju nekom zariti vilicu u vrat. Netko bi dobio kruh, netko margarin i to im je obično bio i ručak i večera. Pelješili su vrtove po noći. U glavi bi im zvonile andeoske trube i rajska pjesma kad bi se domogli svinjskih rebara, a uz bocu piva koju su dijelili na četvero, doživljavali bi prosvjetljenje. Đuro je bio posebno domišljat. Bio je bez roditelja. Upoznali su se u domu. Bio je malen, zdepast i gledao je ukriž. Uvijek je nekako doznao gdje je kakva degustacija hrane, otvorenje izložbe, karmine, vjenčanja. Nije ga bilo briga što nikog ne poznaje. Već bi nešto smislio. Studirao je na dramskoj akademiji, pobogu! Na nekim je karminama ožalošćenom krenuo izraziti sućut pa je bubnuo: „Čestitam!“

Jednom su u „Nami“ šest put stali u red za degustaciju neke juhe pa ih je gospođa upozorila. „Da ste nam odmah dali koliko treba, ne bismo se vraćali!“ odbrusio je škrtajuhodjeliteljici. Palo mu je na pamet i preslagivanje kaljevih peći. To se onda dobro plaćalo. O tom poslu nisu, naravno, pojma imali, ali bi peć uredno rastavili, uzeli predujam i ostavili domaćicu u gomili prašine i šamotnih ploča. Uopće mu nije jasno kako su uspjeli završiti fakultete. Imao je samo majku koja mu nije mogla slati novac za studiranje. Sjećao se kako je po mraku njega, sestru i brata uvela na stražnja vrata restorana u kojem je radila i kriomi-

ce im dala da jedu ostatke. Često bi to bio i jedini obrok u danu. Osim margarina koji bi im *baba* Đovanina posula šećerom – ako su imali sreće.

Usljedile su zlatne sedamdesete!

Karijera mu je bila u usponu. Nije se ni okrenuo, a već je bio VLAST! Resor kulture. I da, mogao je mijenjati svijet. Došla je i žena, pa djeca. Društvo iz studentskih dana nastavilo se sastajati subotom „Kod Dalmatinca“ na Dolcu uz čašu crnoga i srdele.

Prisjećao se nekih detalja iz tog vremena:

„Ej, znate da sam sreo onog kojeg smo nagovarali da hoda s onom debelom što je dobivala pakete iz Slavonije?“ izlanuo se Đuro.

„He,he, znam toga jadnika. Al smo se prežderavali kad bi njeni poslali kulen i jaja!“ hvalio se Tin.

„Zamisli, ja ga pitam je li se sjeća one slonice, a on veli da mu je to žena!“ cvilio je Đuro.

„E, a je li se sjećate kad je Renati onaj glupan dvaput u mjesecu dao za abortus?“ ironično se nadovezao Pero.

„Daaaa, išli smo u menzu pet puta!“ vikali su prisutni, „jer je Renata još bila pravi komad.“

„Gle“, zaključila bi odmah s vrata, „kutija jaja!“ aludirajući na njihove ćelave glave. Živcirao ju je konobar koji je nosio one ogromne, spuštene hlače: „U ove hlače ti stane i Orson Welles, dušo!“

Arsen bi uvijek kasnio uz povik: „Moje dame, što vi više pijete, to ja bolje izgledam.“

Pitao se koliko je puta obletio svijet?! Uvijek bi pogled zadržao na beskrajnom plavetnilu. Tad bi znao da je tek sitan elektron, nevidljiv i nebitan, čiji život drži u šaci običan stroj.

Sjetio se tog osjećaja jer je bio isti kao i ovaj sada. Želio je nečiju ruku. Bez obzira što je osjetio banalnost svjetovnog, osjećao je i strah od sfera koje je naslućivao. Odjednom se poput ptića lagan i pun snage vinuo u apsorbirajuću svjetlosnu plazmu, ba-

cajući zadnji pogled u dubinu na izmučenu ljušturu starca. Cijeli život – jedan tren, uz glazbu univerzuma i

Arsena: *Još prepun nade što da radim / Na pola puta tek smo mi / A jutros već su drugi mladi*

O mladosti, o mladosti...

Vilen Đerek, 4. r.

Geodetska tehnička škola, Zagreb

Voditeljica: Nikola Butorac

Novinarski radovi

LJENJIVCI NISU SAMO ONI KOJI NE RADE, VEĆ I ONI KOJI MOGU BOLJE RADITI.

Sokrat

Lijenost pokreće svijet

LIJENA RUKA OSIROMAŠUJE ČOVJEKA, A MARLJIVA GA OBOGAĆUJE!

narodna

Moja mama kaže da me inficirao virus lijenosti. Dugo spavam, volim se izležavati ne radeći ništa, pomaganje u kući postalo mi je prava srednjovjekovna tlaka, a nakon informacija u školi vratila se osnažena riječima razrednice: „Da, da, malo je popustila, treba se više potruditi, popraviti ocjene, za upis u gimnaziju potreban je odličan uspjeh!“ Pridružio se kritici tata čiji je neoboriv argument bio što mu neki dan nisam pomogla oprati auto! A imala sam test iz hrvatskoga! I onda se na sve nadovezala moja baka sipajući biserje mudrosti tako da su svi bili gotovo sigurni da mi je put u pakao osiguran. A ja uopće nisam lijena, samo sam od nekih poslova odustala. Čemu čitati lektiru kad je većina knjiga dosadna, a učiteljica je ionako rekla da možemo čitati što god želimo, bitno je čitanje. Zadaća iz matematike? Svaki dan bezbroj zadataka. „Ponavljanje je majka mudrosti“, kaže moja baka, a neki zgodan tip dosjetio se rješavanju zadataka putem mobitela pa sam sad ionako gotova za desetak minuta. Što radim ostatak vremena? Razmišljam. O čemu? Pa, i o lijenosti.

Lijenost je smrtni grijeh jer umrtvljuje dušu u čovjeku

Jednostavno mislim da nije istina da je lijenost smrtni grijeh, kako je neki dan rekao vjeroučitelj, to je prirodno stanje čovjeka. Lijenost je osobina onoga koji ne voli raditi, koji malo radi, koji izbjegava napor i koji je spor. „Lijenost je smrtni grijeh jer umrtvljuje dušu u čovjeku, rađa druge mane“, bruje mi u ušima riječi vjerou-

čitelja. Meni iskreno lijenost ne izgleda kao smrtni grijeh. Prije kao besmrtni. Sigurno ćemo biti lijeni na nebu. Jer nebo je lijepo mjesto gdje se duše odmaraju. A odmaranje nije lijenost. To je nakratko odustajanje od posla da bi se pripremio za sljedeći posao. Također, lijenost je i epidemija. Čim zauzmem poziciju na kauču i stavim film, tu je mama koja baš sad mora pogledati seriju, tata mora vidjeti vijesti, a baka će propustiti recept na jednoj od bezbroj emisija o hrani. I što mi preostaje nego lijeno se odvući u svoju sobu i prepustiti se razmišljanju. Radi ono za što znaš da si dobar. Ili ne radi ništa.

Koji su oblici lijenosti?

Postoji više oblika lijenosti. Tromost je osobina onoga koji se teško, sporo i lijeno kreće. Pa tko može biti brz i okretan na ljetnim vrućinama, a zimi pod silnom odjećom više sam kao vitez u oklopu nego razigrana djevojčica. A ostalih godišnjih doba ionako nemamo otkako su odrasli zeznuli klimu. Mlitavost je osobina onoga koji nema čvrstine, volje. Kako pokazati čvrstinu i volju kad ti stalno govore što da radiš, u školi, kod kuće, svi su pametniji od tebe. Sporost je trošenje previše vremena za obavljanje nečeg što se trebalo odmah učiniti. Ali što mogu kad sam perfekcionista i sve radim detaljno! Ciljana lijenost je nedostatak volje za nekom aktivnošću koja se pojedincu ne sviđa. Ja mislim da bolujem od ciljane lijenosti. Neću se baviti sportom jer mrzim sport, neću kuhati jer ne želim dirati sirovo meso, neću usisavati prašinu jer sam alergična. Je li to lijenost? Onda su svi ljudi ponekad lijeni. Čak i roditelji, koji tjeraju svoju djecu da se riješe lijenosti. Roditelji su ti koji dižu graju oko toga. A sve pod krinkom brige za nas, njihovu djecu. Valjda im onda možemo oprostiti, ali definitivno trebamo im ukazati na njihove pogreške!

Kako se riješiti lijenosti?

Postoje različiti načini kako se riješiti lijenosti. Možete upisati kojekakve kreativne radionice, izboriti se za najbolju fotelju i čitati

omiljenu knjigu, koja, gle čuda, nikad nije na popisu lektire! Moja teta ima najbolji lijek protiv lijenosti: čišćenje! Ona uvijek kaže: „Ako se ulijeniš, počni čistiti! Evo, tvoj tetak ti je pravi primjer!“ A onda on uzvrat: „Vidiš, ja sam ti bio jako lijep čovjek. Ali tvoja me teta izliječila! Uvijek me tjera da nakon jela operem suđe. A meni se to nikad ne da. I tako je to od početka našeg braka. A onda sam odjednom i sam dobio potrebu oprati suđe! Danas punici uzimam tanjur, a ona još jede! To ti je pravi lijek protiv lijenosti! I dosade!“

Lijenost potiče ljude na rad

Ljudi su lijeni po prirodi. Pa jezik je sigurno nastao kao rezultat lijenosti, kako bismo otjerali one koji nas ometaju u popodnevnom odmoru. A pismo? Tko će svaki dan ponavljati isto? Prenositi priču usmenom predajom. Zapišeš pa neka čita koga zanima. I tu ljudi nisu stali. Svi napori ljudskoga roda u stvari su rezultat lijenosti. Zašto šetati kako bi prijatelju ispričao najnoviji događaj ako ga možeš nazvati telefonom? Zato je Bell izmislio telefon! Zašto svaki dan pripremati hranu ako je možeš staviti u hladnjak i zamrzivač i izvaditi kad si gladan, zagrijati u mikrovalnoj pećnici i, eto, ručak je spreman. Zašto se svađati s mamom tko je na redu za pranje suđa kad se tata dosjetio i obradovao nas najboljim civilizacijskim otkrićem – suđericom. Moram ovu mudrost proslijediti i svome tetku.

I tako ljudi da bi sebi priskrbili što više pomagača koji potiču njihovu lijenost, svakog dana sve više rade. Jer sve to iziskuje novaca. Pa tako rade i u slobodno vrijeme, zapošljavaju se honorarno pa i mene su upisali u glazbenu školu, na dodatne satove pjevanja, na drugi strani jezik jer sve to potrebno mi je kako bih bila što uspješnija i kako bi mi se otvorilo što više mogućnosti u životu. I još mi nakon što jurim s aktivnosti na aktivnost kažu kako sam lijena. Ali tu je moj spasitelj tata. Kad je na stranicama Vlade Republike Hrvatske osvanuo zapis *Neda mi se* moj je tata slavodobitno likovao kako ionako sve ide u propast kad su i „oni gore“ lijeni. I nepismeni! Na što je baka mudrijašica odmah pronašla poučnu priču. Sjedi vrana na

drvetu i cijele dane ne radi baš ništa. Kada je mali zeko ugledao vrana, upita je: „Mogu li i ja sjediti kao ti i da cijeli dan ne radim ništa?” Vrana odgovori: „Naravno, zašto ne.” I tako zeko sjedne na zemlju ispod vrane odmarati se i ništa ne radi. Nakon nekog vremena, iznenada, pojavi se lisica, skoči na zeca... i pojede ga. *Pouka priče je: Da bi sjedio i ne radio ništa, moraš sjediti jako, jako visoko!* Ili u mojem slučaju: moraš imati što više aktivnosti kako bi se jednog dana popeo dovoljno visoko da ne bi radio ništa.

Tia Pikija, 7. r.

Osnovna škola Novi Marof, Novi Marof
Voditeljica: Sunčica Križan-Kadi

J. DAVIS, GARFIELD

Životna filozofija jednog mačka

Garfield, jedan od najpoznatijih strip-junaka koji je proslavio američkog karikaturista Jima Davisa, danas se pojavljuje na šalicama, majicama, u videoigricama, a ima i svoju internetsku stranicu i časopis. Taj debeli narančasti mačak odavno je već postao legenda, no mnogi površni čitatelji još uvijek robuju predrasudama te pogrešno prosuđuju sadržaj stripa, Garfieldov karakter i njegov humor.

U obranu Garfieldove časti

Još od malih nogu jedna sam od najvećih Garfieldovih obožavateljica. Svoju zbirku od četrdesetak primjeraka ovog stripa i danas vrlo često čitam pa pojedine citate i situacije već znam napamet, no u razgovoru s drugima često sam čula ovu rečenicu: „Meni se Garfield ne sviđa jer nije neki pozitivan lik“. Ili: „Ne mogu shvatiti kako ti može biti simpatična ta debela, lijena mačketina koja muči svog vlasnika i psa.“ Doista, na

spomen njegovog imena većina će se površnih čitatelja odmah prikloniti stereotipu kojim ga obično opisuju – debeo, narančast s crnim prugama, lijen, osoran, grub, sebičan, razmažen, nezahvalan i nezasitan. Ne zamjeram im previše, no ukalupiti Garfielda u okvir debelog lijenog zlikovca strašno je nepravedno. Zato, u Garfieldovo ime i u obranu njegove časti, želim onima do kojih još nije doprla rasvijetliti filozofiju njegovih misli i smisao britkog, drskog humora kojim ovaj strip obiluje.

Toplo srce ispod debelog, zlobnog krzna

Garfield jest uglavnom zloban i neobičan kakvim ga opisuju. Ima navike sasvim neprimjerene jednoj mački – voli šalicu jake kave ujutro, mrzi se vagati na modernoj vagi koja govori i često mu se ruga (zvuči poznato?), ubija pauke novinama i krade hranu Jonu, svom šepRTLjavom, usamljenom vlasniku koji nema sreće u ljubavi i stalno se nabacuje Garfieldovoj veterinarci Liz. No, iako muči i ismijava psa Odieja, nerijetko ga možemo vidjeti kako se s njim igra ili kako zajedno obavljaju neki posao (uglavnom zafkavaju Jona), a pokazuje i vrlo nježne osjećaje prema Arlene, maci iz susjedstva.

Od prvog, najstarijeg broja stripa do ovih današnjih, uz drastičnu promjenu stila crtanja, mijenjaju se i Garfieldove navike. U prvim brojevima Garfield je pomalo pasivan lik i ima više pravih mačjih osobina – ima svoj stupać za grebanje, osjeća užasnu odbojnost prema psu Odieju... U novijim izdanjima on se sve više personificira, počinje čak i komunicirati s Jonom, zbog čega Davis izbacuje iz stripa dotadašnjeg Jonovog cimera Lymana.

Malo-pomalo Garfieldovi problemi prestaju biti tipično mačji. Prekomjerna težina, lijenost, žudnja i pohlepa za hranom, opsjednutost starenjem i fizičkim izgledom, slabosti su s kojima se čovječanstvo suvremenog doba susreće svaki dan. I njegov odnos s Odijem može se opisati kao moderan bratsko-sestrinski odnos –

iako se gotovo mrže, žive zajedno i duboko u sebi zapravo se vole i brinu jedan za drugoga.

Tezu o Garfieldu kao egoističnom, sebičnom mačku autor razbija u jednom nizu *pasica* iz listopada 1989. u kojem je prikazana Garfieldova noćna mora. U toj mori Garfield se budi u svojoj kući koja je hladna, napuštena i već godinama nitko u njoj ne živi – ni Jon ni Odie. Bezuspješno luta praznim sobama i zazivlje svoje sustanare, ali njih nema. Kada se uz vrisak probudi, vidi da je ispred njega Jon koji ga odmah pita želi li doručak, na što mu se Garfield baca oko vrata i odgovara: „*Baš me briga za doručak, trebaš mi ti, Jon!*“. Ispod toga Davis je napisao veliku životnu misao:

Mašta je moćno oružje koje može naslikati sliku budućnosti toliko živu da to očarava...ili užasava, ovisno o tome kako se ponašamo danas.

Na sliku i priliku

Simbolično značenje Garfieldove svakodnevice može se shvatiti i kao usporedba mačjeg života s ljudskim. Kao da je Davis ponekad pomalo zavidan životinji na lakoći njezinog dana. Iako ova mačka ima i probleme, u njenom životu oni nisu ni približno toliko ozbiljni. Garfielda često vidimo naslonjenog na prozorsko okno kako promatra ljude i komentira njihov svijet – s posebnim naglaskom na mrske mu ponedjeljke: „*U ponedjeljak ljudi idu raditi, djeca idu u školu...*“ nabraja s odbojnošću prema tom prvom danu tjedna koji grubo prekida obiteljske idile, budi ljude iz sna rano ujutro i tjera ih često da idu raditi nešto što najčešće ne vole.

Garfield je dosta osjetljiv na svoj fizički izgled – možda i ne toliko na debljinu, koliko na starenje i bore (opet jedna smiješna podudarnost s ljudima). Zato je tu i lik Nermala, slatkog mačića koji nikada ne stari i koji ga provocira. Iako je ovo izrazito duhovit dio stripa, mene zapravo rastužuje i pomalo tišti. Tjera me da

osjetim sažaljenje prema Garfieldu, jer tužna je i sve veća istina da, nažalost, lijepi ljudi vrlo često bolje prolaze u životu.

Tko je (ili što), zapravo, Garfield? Da, on će uvijek biti utjelovljenje britkog, bezobraznog humora, simpatične mačje ravnodušnosti i zlobe, no ispod krzna, duboko pod kožom, on je ogleдалo naših vlastitih nezadovoljstava, slika i prilika naše životne svakodnevice i nas samih.

Tina Čatlaić, 8. r.

III. OŠ Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Tihana Preksavec

INTERVJU

Mogu hodati s Hrvaticom, ali ženim Romkinju

Niko Jovanović je petnaestogodišnjak s dvojnim državljanstvom koji je ovu školsku godinu započeo u 8. razredu u našoj školi. Doselio se iz Francuske sa svojom mnogobrojnom obitelji. Trenutno stanuje kod bake u Velikoj Gorici. Selidba je za njega dio života i nikada se ne misli skrasiti na jednom mjestu jer on je Rom, a Romi su tradicionalno nomadski narod. Iako je na neka pitanja odgovarao samozatajno, njegova putovanja i običaji su nas zaintrigirali. Hrvatski jezik razumije, zapravo se trudi razumjeti ga, ali mu gramatika stvara probleme.

Otac ti je Hrvat, ali ti si rođen u Italiji, imaš i hrvatsko i talijansko državljanstvo. Kako je tekao tvoj životni put?

Rođen sam u Italiji, kasnije sam živio u Francuskoj, Njemačkoj, Belgiji, Srbiji, Bosni i Hercegovini, i sada sam u Hrvatskoj.

Koje sve jezike govoriš?

Malo hrvatski, talijanski, srpski, ali najbolje francuski.

Jedna od najvećih zagonetki u povijesti su uzroci selidbe Roma..., zašto se stalno selite?

Tako je to kod nas. Hoćemo naučiti puno jezika. Ili, ako hoćemo vidjeti Frankfurt, ići ćemo u Frankfurt, ako hoćeš u Njemačku, ići ćeš u Njemačku, samo sjedneš u auto i ideš gdje želiš.

Četiri godine si imao kada ste se odselili u Francusku. Jesi li se uopće vratio u Italiju?

Mi se nikada ne odselimo jer se svaki put vratimo na isto mjesto. Odemo u Francusku, kad imamo praznike, ili Hrvatsku, ili kamo god želimo. Rodbinu imamo u svakoj državi.

Nalazite li se tamo s drugim Romima?

Pa da, nađemo se, pijemo, jedemo, uživamo.

Nakon deset godina života u Francuskoj možeš li reći da dobro znaš francuski jezik?

Ne baš, pričam dobro, ali ne znam dobro pisati. Kod vas kako se piše tako se i čita, ali tamo je drugačije.

Kakav je odnos društva u Francuskoj prema Romima?

U Francuskoj živi dosta moje rodbine. U Francuskoj ima puno nacija. Tamo žive Čileanci, Turci, Marokanci, Afrikanci, ali svi koji nismo Francuzi se međusobno slažemo, ali Francuzi često rade probleme i ne družu se nama. Francuzi se drže svojih i mi svojih, ne vole se Francuzi petljati s nama, oni su takvi, sebični.

Sada živiš u Hrvatskoj. Kako si se snašao u našoj školi i kako su te prihvatili drugi učenici?

Dobro, bili su dobri prema meni, dobri su sa mnom.

Od predmeta koje sad učiš u našoj školi, koji su ti najdraži, najzanimljiviji, a koji najteži?

Hrvatski mi je najdraži, ali mi je gramatika nejasna. A od ostalih predmeta teški su mi fizika, malo kemija i tehnički.

S obzirom na to da nisi još do kraja usvojio hrvatski jezik, kako se snalaziš na nastavi i predstavlja li ti to nekakav problem?

Puno brže i lakše učim hrvatski jezik, a dosta je sličan i srpskom jeziku kojeg sam već prije učio.

Što bi rekao, u čemu si spretn?

Što god mi daju, to radim, osim likovnog, jednostavno nisam za to.

Kakve imaš ocjene, jesi li ti zadovoljan njima?

Ocjene su dobre. Za sad koliko znam, su dobre, ali kada ću znati više, bit će bolje. Da znam više i da imam ovakve ocjene, ne bi bilo dobro.

Što tvoja obitelj očekuje od tebe nakon osnovne škole?

Ići ću u srednju. Ako završim dobar fakultet, imat ću dobar posao...Želio bih biti odvjetnik.

U Veliku Goricu si došao s braćom i sestrama, reci nam nešto o njima.

Imam tri brata i dvije sestre. Najstariji brat Ferari ima 16 i pol godina, Enzo će uskoro navršiti 14 godina, Genaro 13 godina, Jesica 10 godina, Ricardo 9 godina i najmlađa sestra 3 godine, ali ona ne živi s nama. Sa svima se slažem dobro, međusobno si pomažemo. Sa sestrom se isto slažem. Ona je kao muškarac, radi sve po svome, ali sluša me.

Osim Ferarija svi idete u osnovnu školu. U mnogim slučajevima većina romske djece ne ide u školu, misliš li da je to dobro ili loše?

To je kako otac i majka odluče. Ne mogu ja sad ići od kuće i kuće i tjerati djecu da idu u školu, kako roditelji odluče tako je. Kod nas Roma, mi u svojoj kući vidimo svoje probleme, a drugi u svojoj. Svatko se bavi svojim poslom. Ako neće u školu, neće, briga me. Nama je tata rekao da idemo u školu naučiti čitati i pisati, da naučimo za život i da kasnije možemo raditi.

Još jedno nepisano pravilo među Romima je razlika između muške i ženske djece. Muškarci imaju puno veću slobodu nego žene, čak neka ženska djeca uopće ne smiju ići u školu. Kako se na to pravilo gleda u tvojoj obitelji?

Da, kod nas cure ne idu u školu. Mogu ići u školu, ako im to roditelji dopuste, ali samo do svoje desete godine i nakon toga ne. Nema razloga, jednostavno je to tako. Moja sestra Jesica za sad još ide u školu, ali ovisi o tati kad će reći da je njenom školovanju došao kraj.

I koja je njezina uloga, treba li se udati?

Mora pomagati oko kućanskih poslova, kuhati, ali udati se može s oko 16-17 godina, naravno, uz tatino odobrenje.

Podržava li te obitelj u izvršavanju obveza prema školi, zadaćama, učenju? Pomaže li ti baka u pisanju zadaće?

Tu je problem jer baka u svojem životu nije ni minutu provela u školi. Što se tiče škole i obveza, međusobno si pomažemo, ali i profesorice nam ne zadaju teške zadatke.

Hoćeš li ti u budućnosti poticati svoju djecu da idu u školu?

Naravno!

Jesi li doživio neki ružan tretman od svojih vršnjaka? Gledaju li te ljudi drugačije zbog toga što si Rom?

Ako nekom ne pašem, popričat ćemo, da vidimo po čemu je on bolji od mene, što on ima više od mene. To što sam Rom, ništa ne znači. I sad su me svi lijepo prihvatili u novoj školi.

Što misliš o predrasudama društva da Romi krađu i prose?

Nemam što misliti o tome, ako oni hoće krasti neka krađu, ako hoće prositi neka prose, neću im ja govoriti što da rade. Svatko radi u svom životu što želi.

Što za tebe znači izraz 'Cigan' i smatraš li to uvredom?

Ako mi netko kaže da sam Cigan, idem popričati s njim da vidim u čemu je problem.

Kad sam loše volje onda me to smeta, ali inače ne, to je samo riječ.

Što misle tvoji roditelji o tom? Zar se ne upotrebljava taj izraz svugdje?

U Italiji se kaže <Zingaro>, a u Francuskoj <Gitan>, to znači Rom. Hrvati očito misle da su bolji, sada smo u 21. stoljeću, a oni su ostali u 1. Što meni može značiti to što mi on kaže <cigan>? Meni je to glupo, ja to ne bih imao obraza nekome reći. Mogu ja sad ići u neku državu i vidim Hrvata, što ću mu reći, vidi Hrvat?!

Kada se od tebe očekuje da imaš curu i da se oženiš?

Ako mi se sviđa cura, ženit ću je, ako ne, ne. Kod nas muškarci mogu sve raditi, imat cure, izlaziti... ali žene ne smiju imat dečke... Žene mogu hodati s Romima, ne s drugima. Ako je cura dobra, nije glupa... bez obzira, imao ja 18 ili 25 godina, oženit ću je. Mi uzimamo najviše samo naše cure, Romkinje.

Što ako ti se npr. sviđa neka Hrvatica?

Onda ćemo izlaziti, ali neću je ženiti.

Približava nam se božićno vrijeme, kakvi su običaji kod vas?

Vaš Božić je 25. prosinca, ali mi smo Pravoslavci, i kod nas je to drugačije, ali i mi kitimo bor.

Dobivate li poklone za Božić?

Ma, ja svaki dan dobivam poklone. Jedem, pijem, što će mi više?

Niko, reci nam za kraj, kako si se osjećao tijekom ovog razgovora?

Ugodno sam se osjećao i bio sam zadovoljan što ste pokazali interes za mene i život moje romske obitelji.

Ana Starešinčić, 8. r.

Osnovna škola Eugena Kumičića, Velika Gorica
Voditeljica: Ivana Kolarić

Carsko putovanje

Dokumentarni film „La Marche de l'empereur“ ili „Carsko putovanje“ priča je o životu, ljubavi i smrti, o hrabrosti, borbenosti, zajedništvu i preživljavanju pingvina. Redatelj filma je francuski biolog Luc Jacquet koji je godinu dana snimao na Antarktici, u blizini francuske istraživačke postaje na obali Adeline zemlje. Radnja prati godinu dana života kolonije Aptenodytes forsteri ili carskih pingvina. Film je nastao prema izvornom scenariju Luca Jacqueta, a traje 75 minuta.

Film započinje početkom polarne zime, kada pingvini marširajući kreću na put dug 70 milja do mjesta na kojem će stvoriti potomstvo. U istom danu pingvini iz svih dijelova Antarktike, vođeni nekim unutarnjim kompasom, dolaze na mjesto gdje su rođeni te pronalaze partnera s kojim će brinuti o potomstvu sljedećih 8 mjeseci. U svibnju ženke predaju jaje mužjaku i odlaze na dalek put do oceana kako bi pronašle hranu; no, moraju biti vrlo oprezne jer im prijete opasnost od njihovog predatora, foke leoparda. Mužjak za to vrijeme ostaje 125 dana čuvati jaje. Dolazi najgora oluja i temperatura se spušta na -80°C , no mužjaci odolijevaju svim nedaćama; stvaraju skupinu kako bi im bilo toplije, a svaki od mužjaka neko vrijeme provede u središtu skupine gdje je najtoplije. U srpnju se izleže mladunče pingvina kojemu je hitno potrebna hrana, te se ženke moraju vratiti tijekom idućih 48 sati; ako zakasne, mladunče će uginuti. Kada se ženke vrate, prepoznaju svog partnera na temelju glasanja te prvi put ugledaju svoje mladunče koje mužjak-otac predaje ženki-majci, jer sada je na njoj red da ga nahrani i zaštiti od hladnoće. Prije nego ode na put dug 70 milja kako bi pronašao hranu, otac i mladunče dirljivo se promatraju prije rastanka, a otac pokušava zapamtiti glasanje svoga mladunca kako bi ga prepoznao prilikom povratka.

Temperature i dalje padaju, počinju prvi vjetrovi i oluje, za mnoge mladunce to može biti kobno. Njihove majke pokazuju tugu i nepodnošljivost gubitka mladunca na nezamisliv način: pokušavaju ukrasti tuđe, no skupina to ne dozvoljava. Mladuncima prijete opasnost i od ptica grabežljivica koje traže plijen. Očevi se vraćaju i pokušavaju na temelju glasanja prepoznati svog mladunca, a iscrpljene majke ponovno odlaze po hranu. Obitelj pingvina bit će još zajedno, a kako se led topi, svatko će otići svojim putem.

U prosincu mladi napuštaju mjesto gdje su rođeni i odlaze u ocean, gdje će provesti 4 godine; kada na kraju pete godine započnu hladni dani, izaći će iz oceana te marširati kao i njihovi preci već stoljećima, otkad su odlučili živjeti i voljeti na najhladnijem mjestu na Zemlji.

Tema filma je život pingvina i borba za opstanak.

Sadržaj filma veoma je zanimljiv, uzbudljiv, intrigira i pobuđuje interes jer većina od nas do sada nije znala kako žive pingvini, u kojim uvjetima, u kojim opasnostima. O njima smo znali da su simpatične i umiljate životinje, ali njihov život, koji je prepun odricanja u borbi za opstanak, nismo mogli niti zamisliti. Mnogo je zanimljivosti u filmu koje smo imali prilike naučiti: pingvini mogu 50 minuta držati dah ispod vode, roniti na dubini od 1700 stopa, svake godine u ožujku kreću na put, mužjaci 125 dana provedu bez hrane, prosječna temperatura na Antarktici je -58°C , vjetar puše 100 milja na sat...

Radnja filma je spora i rastegnuta, a tome pridonose dugi i otegnuti kadrovi (npr. kadrovi koji prikazuju sante leda, polarnu noć, zalazak sunca, pingvine u maršu ili u skupini tijekom oluje).

Za razvoj radnje ključan je odnos između pingvina, osobito mužjaka i ženke koji ravnopravno brinu o mladuncu. Film je sniman iz različitih kutova (rakursa), a objekti su snimani s različite udaljenosti (planova). Planovi koje se pojavljuju u filmu su: total plan (sante leda), polutotal (pingvini kreću na put u maršu), srednji plan (pingvin «od glave do pete»), detalj plan (pingvinovo oko),

krupni plan (pingvinova glava) itd. Kutovi snimanja (rakursi) koji se pojavljuju u filmu su: normalni rakurs (santa leda), donji rakurs ili žablja perspektiva (nebo, glava pingvina odozdo), gornji rakurs ili ptičja perspektiva (zbor pingvina) itd. Glazba prati radnju filma, ali ne kontinuirano. Upečatljiva je i ima funkciju u nekim ključnim, posebnim trenucima sreće (majka prvi put ugleda mladunče), radosti i humora (mladunci uče hodati), tuge (jedno je mladunče uginulo). Glazba najavljuje sadržaj, odnosno sretne ili tužne trenutke u filmu (npr. idiličnost obiteljskog zajedništva, rastanak obitelji i napuštanje mjesta rođenja). Dramatična glazba u funkciji je povećavanja napetosti i dramatičnosti radnje (npr. trenuci kada foke leopardi love plijen u dubinama oceana). Tonsku stranu filma, osim glazbe, čine i različiti zvukovi i šumovi (npr. glasanja pingvina i ptica grabežljivica, šum vjetrova i oluje...). Film je u cijelosti sniman u vanjskom prostoru (eksterijeru): prostranim dijelovima Antarktike u doticaju s oceanom.

Dokumentarni film „Carsko putovanje“ ispunio je sva moja visoka očekivanja te me potaknuo na razmišljanje o mnogim životnim pitanjima (npr. pitanju odgovornosti, brige o potomstvu, požrtvornosti, zajedništvu...). Film nam poručuje da je zajedništvo dio našega života te da trebamo djelovati kao zajednica, biti jedni drugima prijatelji, podrška, ali ne samo u trenucima radosti i sreće, već i u nevoljama i tuzi. Film preporučujem djeci i odraslima jer iz njega možemo naučiti životne lekcije za sve godine života. O kvaliteti i vrijednosti ovog filma svjedoče i mnogobrojne nagrade koje je osvojio: Oscar (2006) za najbolji dokumentarni dugometražni film, nagrada Udruženja filmskih kritičara i Udruženja jugoistočnih filmskih kritičara za najbolji dokumentarni film, César za najbolji zvuk itd.

Doris Mašić, 8. r.

Osnovna škola Vidovec, Vidovec
Voditeljica: Sanja Biškup

POPLAVA U ŽUPANJSKOM KRAJU

Najvažnije je bilo ostati živ i pri sebi

Nikada se učenici županijske Posavine nisu manje radovali prekidu nastave kao 17. svibnja 2014. godine. Prekid nastave i prinudni odmor uzrokovala je katastrofalna poplava. Život i imovina ljudi bili su ugroženi u Županji, Gunji, Rajevom Selu, Račinovcima, Posavskim Podgajcima i drugim okolnim mjestima. Osam mjeseci poslije još uvijek je tužno, ali ljudi imaju strpljenja i nade. O tome svjedoče osmaši iz Gunje i snimatelj HRT Petar Barić.

Vijesti o ugroženosti redale su se brže nego na filmskoj vrpici:

Prvi put stanje katastrofe... Poplava uništila sve... Dosad evakuirano 11.000 ljudi... Policija i vojska strogo kontroliraju ulaz u poplavljeni područja... Vodena stihija uzela dva života, još dvije tragedije tijekom povratka... Uništeno mi je sve za što smo radili 40 godina... Mladi filmaši uspjeli spasiti najvrednije iz studija u poplavljenoj Gunji... Zabrinuti roditelji... Islamska zajednica i Oružane snage RH kuhaju 2000 obroka dnevno... Gunja u strahu od jeseni...

To su samo neki od naslova u novinama.

Toga sam dana bio na željno očekivanoj krizmi kod bratića u Posavskim Podgajcima. Već za vrijeme molitve i slavljeničkog ručka osjećao se neki nemir u zraku. Nikome nije bilo do jela, a vijest o puknuću nasipa podigla je goste od stolova. Bez razmišljanja napustili smo tetinu kuću, moleći da pođe s nama. Nije htjela. U trenu se stvorila prometna gužva na izlasku iz Podgajaca. Kod kuće se mama nije odvajala od telefona, zovući tetu da dođe k nama. Ja se nisam odvajao od vijesti. Sirene su zavijale, helikopteri brujali nad našim krovovima. Nakon osam mjeseci u poplavljenim područjima ništa nije kao prije. Nikada do tada učenici nisu toliko pratili vijesti i događanja. Čim bi počeo dnevnik, povukli bi se u svoju sobu i prepustili igri ili glazbi, sportu ili filmovima.

Sada su mnogi od njih shvatili koliko su mediji važni i koliko je bilo potrebno da se vijest o katastrofalnoj poplavi proširi po svijetu. Novinari i snimatelji su često izlagali svoj život opasnosti, ne bi li dobili vijest iz prve ruke i s mjesta događaja.

Među njima je bio i snimatelj s HTV Petar Barić. Evo što je rekao novinarima naše škole o tim danima:

Dragi moji đaci, tih dana ne treba se prisjećati. Dakako, teško ih je izbrisati iz sjećanja. Sva ta napetost i strah ljudi koji se osjećao u svim našim selima uz Savu bio je neopisiv. Ljudi su išli na nasip, gledali u tu silinu vode koja je svakim satom bivala sve veća i priječila da uništi sve ono što su oni cijeli život stjecali. Kiša je neumorno natapala raskvašeno tlo danima i situacija je bivala sve teža. Najteža situacija bila je u Račinovcima tako da sam te subote u jutarnjim satima otišao i sam uvjeriti se u to. Ono što sam tamo zatekao, bilo je strašno. Nasip je pukao na dva mjesta i trenutak kada će se sve raspasti, bilo je samo pitanje vremena. Snimljeni materijal odnio sam u Županju i ostavio kolegi da snimljeno pošalje u Zagreb, a ja sam požurio nazad, želeći kamerom zabilježiti taj strašni trenutak za koji sam bio siguran da je neizbježan. Vijest o pucanju nasipa zatekla me u Posavskim Podgajcima. Na moje zaprepaštenje vijest je bila da je pukao nasip u Rajevom Selu. U prvih nekoliko trenutaka mislio sam da je sigurno neka greška. No, kako je do tamo bilo samo nekoliko minuta vožnje, otišao sam provjeriti, i dalje ne vjerujući u istinitost informacije. Bio sam uvjeren da se radi o Račinovcima. Na ulasku u mjesto zastrašujuća slika, svi su nekamo jurili, žene i djeca su plakali. Ulazeći dublje u selo, s lijeve strane vidio sam ogromnu žutu mutnu bujicu koja je nosila sve pred sobom. Došao sam do centra mjesta i snimio slike strahote, nekoliko izjava ljudi, sjeo u auto i pojurio za Županju da i ove slike užasa što prije stignu do gledatelja HRT-a. Vozeći nazad, na mobitelu koji nije prestajao zvoniti, prijatelj iz Račinovaca javio mi je da je i kod njih pukao nasip i da voda nezadrživo nadire u selo.

Kako je bilo stajati iza kamere, kada profesionalno morate odraditi svoj posao, kako ste se osjećali?

U takvim trenucima ne mogu reći da sam bio iz kamere. Iza kamere sam kada radim neku manifestaciju ili utakmicu. Prije bih rekao da u ovakvim trenucima kamera postaje sastavni dio moga tijela. Dobro se sjećam da sam, nakon što sam ostavio i ovaj materijal za HRT, odjurio nazad. Tamo je već policija zatvorila ulaz u selo i pokušavali su spasiti što više mještana. Na moju sreću, tamo sam zatekao dvojicu mlađih ljudi koji su rekli da ima načina da se dođe do mjesta puknuća uz sami nasip. Ponudili su mi da me odvezu svojim terencom, tako da sam se nakon samo nekoliko minuta našao na samo jedan metar od ruba gdje je nasip bio provaljen. Zaglušujuća buka, kao da sam bio na slapovima Nijagare, mutna voda koja je nosila sve pred sobom i mukanje stoke, zvukovi su koji mi još i danas odzvanjaju u ušima. Ogromno stablo preko 25 metara visine voda je pred mojom kamerom srušila u svoje virove i to je slika koja je obišla cijeli svijet.

Snimali ste iz zraka i s kopna. Zahvaljujući Vašim snimkama, informacije o razmjerima katastrofe su brzo stizale kako do nas tako i do najudaljenijih krajeva svijeta. Kakva su Vaša snimateljska iskustva? Koja su iskustva snimati iz zraka? Jeste li pri tom imali pomoć, kako je to bilo organizirano?

U trenutku kada je voda izašla iz korita, vojni stožer, koji je već djelovao u Županji, krenuo je s dizanjem helikoptera. Bili smo s njima u kontaktu i dok sam snimao na nasipu, dogovorio sam da s njima krene i moj kolega Gurov, tako da je on napravio te prve slike iz zraka. Ja sam obavio ostala snimanja iz zraka sutradan i narednih dana. Bilo je grozno vidjeti sve te krovove, a na nekima od njih su bili ljudi koji su tražili pomoć. Iz helikoptera ekipa im je spuštala hranu i vodu i davala lokaciju ekipama u čamcima koji su dolazili i izvlačili ih.

Kad ste se našli na terenu, među ljudima, prisjetite se tih trenutaka, što su Vam ljudi govorili, jesu li bili u stanju panike?

Ne znam kako bih to nazvao, panika ili strah. Najtočnije bi bilo reći da su u prvim satima ljudi šokirani onim što ih je snašlo, a prave emocije i suze su krenule tek nekoliko sati kasnije kada su se našli u prvim prihvatilištima bez igdje ičega.

Riječi snimatelja Petra Barića potvrđuju osmaši iz Gunje koji su školsku godinu započeli u svojoj školi: „Škola potopljena, svuda okolo voda, mi roštiljamo i sve nam je bilo pomalo smiješno. Smijeh su ubrzo zamijenile suze.“

Najteže im je bilo doći nakon poplave i suočiti se sa stvarnošću. Od kuće je ostalo blato, smrad, nema vode, nema struje, posvuda uginule životinje i smeće.

„Poplava je psihički uništila ljude. Ljudi su čas ljuti, čas tužni“, kaže jedna učenica.

Svatko od njih nosi svoj ožiljak u duši, ali svi se slažu da im je najteži trenutak kad im je poginuo prijatelj iz razreda. Zahvalni su svima koji su im pomogli i primili ih, ali kažu da je jako teško primati tuđu pomoć i kada si ovisan o drugome.

Kao da se opravdavaju, jedna djevojčica još jednom naglašava: „Voda dolazi u dvorište i u kuću velikom brzinom i ti jednostavno nemaš kud.“

„Najvažnije je bilo ostati živ i pri sebi“, dodaje.

Neki od njih smješteni su u kontejnere: „Jako je teško. Tijesno je. Previše nas je na jedan tuš. Iz drugih kontejnera sve se čuje, posebno noću.“

Naslovi u novinama pokazuju da ovi ljudi nisu izgubili nadu, da imaju strpljenja i razumijevanja: *Imamo snage sve iznova*

Veselo u školi: Mladi Gunjanci zahvalili za pomoć u katastrofalnoj poplavi

To potvrđuje i izjava jednog učenika koji kaže kako sada zafrkavaju mamu kako je pred samu poplavu detaljno sve očistila i spremila u kući i dvorištu. Sporo i teško život se vraća u normalu. Jedni grle svog psića koji je dane i dane proveo u vodi, drugi se nadaju da je

njihov spašen i da će ga pronaći. Nastavnik Josip Krunić uz pomoć donatora obnavlja svoj SKIG, a njegovi učenici neumorno rade u sređivanju filmskog materijala o poplavi. Iako je i sam bio ugrožen, nije htio napustiti svoje Posavske Podgajce i SKIG u Gunji. Iako su svjesni svega što su izgubili, učenici gunjanske škole rado se sjećaju oporavka u Zatonu i Šibeniku, što ih je učinilo povezanijim i kako kaže jedan od njih: „Sad znamo više cijeniti ono što imamo.“

Tomislav Lučić, 7. r.

Osnovna škola Mate Lovraka, Županja
Voditeljica: Radojka Matić

„ČETIRI ALIBABE I ČETRDESET HAJDUKA“ U POTRAZI ZA PUSTINJOM BLACE, PREDIVNIM GLAGOLJAŠKIM SAMOSTANOM (KASNIJE I ZVJEZDARNICOM) KOJI SU 1551. GODINE IZGRADILI NA OTOKU BRAČU POPOVI GLAGOLJAŠI IZ DREVNE POLJIČKE REPUBLIKE U BIJEGU PRED TURCIMA.

Plamena zemlja u srcu užarenog otoka

Ne znam kako vi zamišljate idealan izlet, ali jedan moj bio je upravo takav. Prekrasan dan, autobus pun vesele dječje graje i plan izleta u rukama – savršeno! Dan kao stvoren za istraživanje i uživanje.

Preko male bare

Trajekt Bol kreće iz Splita. Bijel, nov i nečujan. Izlazimo na palubu. Mirišu jutarnja rosa i bonace babljeg ljeta. Udišemo svježi zrak i uživamo u azurno čistom plavetnilu. Ne! Nismo na Karibima, bar ne na onim u Sjevernoj Americi. Plovimo k „škoju Vladimira Nazora“. U svitanju dana magli nam se pred očima, pa me ne bi čudilo da vidimo i Halugicu! Ona hoda bijelim žalom u vrijeme najvećih

maina (bonaca), a sad je Brački kanal poput stakla. Prava mala bara! (Atlantik zovu Velikom barom.) Tko zna, možda ću se jednog dana sjetiti današnje plovidbe i pogleda s oštre prove koja prkosi i moru i otoku? Iza mene malena mjesta moga zavičaja: Dugi Rat, Sumpetar, Krilo Jesenice, Omiš... Odmahujem im i šaljem pozdrave žedna novih pustolovina.

Kroz pustinju i prašumu

Vesela družina željna pustolovine preskače Supetar i juri dalje. Iako se autobus pokvario (stari školski) i vozač ga popravio (izgubili smo četrdeset minuta), a potom se našli na makadamu dugom šest kilometara (truckali smo se kao u kočiji koju gone Indijanci), bili smo sretni kad je autobus konačno ugasio svoj bučni dizelski motor. Izašli smo na čistinu. Ni psa. Tišina. Kozji put i šuma koja se spušta u kotlinu. „Ako idemo u pustinju, prvo nas čeka prašuma!“ kazao je jedan od hajduka. Za savladavanje staze duge tri kilometra trebalo je pravo malo planinarsko iskustvo, čega nam, hvala Bogu, nije nedostajalo. Sav uloženi napor nestao je kad je ispred nas izronio tajanstveni samostan Pustinja Blace.

Sezame, otvori se

Naši domaćini bili su braća Zoran i Luka Vranjičić iz Nerežišća koji rade kao vodiči, ali i održavaju samostan. Oni znaju čarobne riječi koje će nam otkriti skriveno blago! Ušla sam najprije u kuhinju s čađavim ognjištem. U toj se kuhinji vatra nikad nije gasila tijekom godine, osim na Veliki četvrtak. Zamislila sam fratre iz reda pustinjača (eremiti) kako, po pričanju vodiča Zorana, uz večeru razgovaraju o poslovima koje su obavili taj dan i što ih sutra čeka. Ako bi se dogodilo, na primjer, da je netko bio „linguz“, prvo bi ga usmeno ukorili, a ako se ne bi popravio, onda bi ga javno ukorili ispred samostana. Ako se ni tad ne bi popravio, bio bi izbačen iz zajednice. Ta je kuhinja najstariji dio samostana i s pomoćnim prostorijama dio je spilje Ljubitovice koju su za pustinjski stan od bračkog kneza 1551. godine do-

bila dva popa glagoljaša iz Zvečanja i Duća, sela iz Poljica (područje između rijeke Cetine i Žrnovnice). Tijekom četristo godina Poljičani su slali svoje svećenike i težake u ovu malu dolinu rijeke Blace. Živjelo se od proizvodnje vina, ulja, meda i sira. Sagradili su crkvu i samostan, tiskali knjige, skupljali satove, izrađivali oružje, promatrali nebeska tijela, učili djecu, svirali na starom glasoviru, služili svete mise u crkvi Gospina Uznesenja, pisali znanstvene članke...

Hodajući samostanskim odajama vidjela sam zidove ukrašene uljima mletačke škole 17. stoljeća, police pune rukom pisanih knjiga na glagoljici, bosančici i latinici, stare tiskane knjige, časopise iz Beča o astronomiji. (I danas stiže astronomski list iz Amerike u Blace.) Da su voljeli slušati glazbu, svjedoči ogromni stari gramofon.

Ono što mi je privuklo posebnu pozornost bila je pučka škola koja se ugasila 1963. godine s posljednjim pustinjakom fra Nikolom Milićevićem-mlađim. Bila je to prostorija četiri puta manja od današnjih učionica s osam trošnih drvenih klupa i matematičkim ručnim računalom koje se zove „abak“ (redovi s pomičnim drvenim kuglicama).

Astronomi, umjetnici i još nešto

Posljednje odaje bile su redovničke sobe. Zadnjih sto godina tu su boravila dva redovnika istog imena i iz iste obitelji: Nikola Milićević, stariji i mlađi. (Zanimljivo je znati da je mlađi, stric poznatog hrvatskog pjesnika, također Nikole Milićevića, koji nije išao u Pustinju, nego je izabrao svjetovni put te tako prekinuo stoljetnu tradiciju.)

Nasred sobe nalazi se predivni klavir. Njega su 1905. naručili iz Beča. Putovao je preko Zadra i morem do Brača, a potom ga je dvanaest težaka na ramenima donijelo u Blace. Nigdje nije bio oštećen jer je stari fra Niko dao piti vina težacima koliko žele, što inače nisu mogli budući da se pio ocat s vodom, a vino se prodavalo. Taj je klavir bio poklon zadnjem redovniku po kome su nazvana dva asteroida: Brač i Milićević. Teleskop kojim je fra Niko mlađi promatrao bračko nebo nalazi se ispred, u dvorištu samostana. Njegovom smrću ugasila se stoljetna tradicija hrvatskih glagoljaša...

Zaključila sam...

– da je Pustinja Blace poznata jer smo cijelim putem susretali naše i strane posjetitelje, kao i u samostanu (ima i onih koji su došli s druge strane, putem s juga iz Popove vale)

– objasnila sam sama sebi tj. „u znoju lica svoga“ značenje riječi „pustinja“ (pola sata pješaćenja i šest kilometara makadama; daleko od civilizacije)

– za razliku od dolaska, hajduci su se radovali starom autobusu, a ni makadam im nije više smetao

– možda je Blace na pristupnoj listi WHC-a (Centra za svjetsku baštinu) jer je „ajmo reć, malo ka sa strane... pa nije lako doć i vidit!“

Za one koji žele znati više...

Pet kilometara od Bola s južne strane Brača, a iznad sela Murvice, nalazi se još jedan napušteni poljički samostan sa spiljskom crkvom. Ne toliko očuvan kao Blace. Mjesto se zove Drakonjina pećina ili Zmajeva spilja. Ipak ako vas cesta iz Trogira donese na Čiovo, tamo najlakše možete pronaći treći dio glagoljaške pustinske trilogije: crkvu Gospu od Prizidnice. Možda ste čuli? Sretno!

Uistinu, ni današnje vile ni bazeni, ni zgrade, ni trgovački centri, ni sve blještavilo i raskoš naše svakodnevice, ne mogu zamijeniti ono što je povijest stotinama godina gradila i sačuvala do danas. Sav ovaj zbir spomeničke baštine pruža nam čaroban prikaz naše veličanstvene prošlosti.

No, uza svu materijalnu ostavštinu stoji i živo srce Pustanje Blace koje godinama ispraća dane i turiste, pozdravlja zore i brižno čuva svoju draž i netaknutost vremenom, baš kao i ja svoj dojam o njemu.

Mia Milavić, 8. r.

Osnovna škola Jesenice, Dugi Rat

Voditeljica: Renata Kovačić

PREDSTAVLJAMO VAM DALIBORA VLAHU, ETIČKOG HAKERA IZ ĐAKOVA

Ništa nas ne može zaustaviti

Razočarat ćemo sve one koji su uvjereni da im na internetu nitko ništa ne može jer ćemo vas upoznati s Daliborom Vlahom, stručnjakom za informatičku sigurnost, kojeg ne mogu zaustaviti ni najmodernija računala i posljednji Windowsi sa svim mogućim zakrpama. Dalibora i njegove prijatelje okupljene 2007. godine u tim pod nazivom TaskForce javnost je upoznala kada su uz pomoć programa Target User Identifier preuzeli kontrolu nad jednom Facebook stranicom i uništili neprimjeren sadržaj koji je mjesecima terorizirao tinejdžerice iz Hrvatske, BiH i Srbije.

SIGURNOST I OVISNOST

Kako biti siguran na internetu?

Što manje vremena provoditi pred računalom! Ozbiljno! Računala nam ne trebaju onoliko koliko mislimo. Poslije 15 godina (po 15 sati dnevno) promijenio sam stav o računalima. S nostalgijom sam se prisjetio svoga djetinjstva i penjanja po drveću, hodanja po ledu, druženja... Tinejdžeri danas misle da bi ljudi bez računala i pametnih telefona postali zombiji. Pogrešno! Više nego ikad nedostaju nam prijateljstva sklopljena bez pomoći suvremene tehnologije. Nažalost, lajkanje u hodu sada je prijateljstvo. Prijateljice su osobe koje se na fejsu satima dopisuju, iako ih dijeli svega nekoliko koraka. Prijatelji su oni koji na kavi međusobno razmjenjuju poruke umjesto da razgovaraju.

Budući da puno vremena provodite pred računalom, kako to utječe na Vaše zdravlje?

Računala su me oduvijek privlačila poput magneta koji me na kraju i poslovno zarobio. Satima sam visio na računalu kao kakav ovisnik. U sobu bi mi povremeno ušla mama kako bi donijela pun, a

odnijela prazan tanjur. Zbog sjedenja boli me kraljeznica, a zurenje u zaslon pogoršalo je moj ionako loš vid. Pokušavao sam pravilno sjediti, razgibavati se, mijenjao stolice, koristio i neke od onih „sprava za mučenje“ koje reklamiraju na TV-u, nosio posebne naočale za odmaranje očiju, stavljao kapi u oči... Zaključio sam da je najbolje otići „offline“ u grad ili u prirodu. To savjetujem i vama: rolajte se, skejtajte, vozite bicikl...

Vjerujete li u ovisnost o internetu?

Da. Postoje oni kojima se, kada se isključe na neko vrijeme, znoje i tresu ruke te postanu živčani. Žele što prije na mrežu, a kada se ulogiraju, navedeni simptomi nestaju. Razumijete? Ponašaju se kao ovisnici o cigaretama, alkoholu ili drogi! I zlostavljači se slično ponašaju. Provode puno vremena na internetu u svojoj namjeri da nekoga povrijede. U tome im pomaže brojna Facebookova konkurencija: AskFM, Snapchat, Tinder, Blendr, Whisper i druga virtualna okupljališta koja su za njih pravi raj.

(SU)MRAK FACEBOOKA

Znači li to da se Facebooku bliži kraj?

Ne vjerujem. Jedanaestogodišnji Facebook uporan je poput narodnjaka čija je popularnost trebala prestati, a mladi ih još slušaju. Međutim, nisam za zabranu. Sve što je na internetu zabranjeno, vratilo se poput bumeranga. Je li zabrana Napstera zaustavila kopiranje glazbe? Nije. Hoće li gašenje Pirate Baya spriječiti skidanje datoteka s interneta? Neće.

No, ugasili ste Facebook stranicu na kojoj su vrijeđali tinejdžerice iz Hrvatske, BiH i Srbije. Kako?

Uz pomoć svojih kolega iz Francuske, Turske, Egipta, SAD-a i Obale Bjelokosti s kojima u timu TaskForce već godinama policiji prijavljujem zlostavljače i seksualne predatore. Predatori su ekstremni oblik zlostavljača kojima internet služi za ostvarenje pedofilskih

namjera što, na svu sreću, ovaj put nije bio slučaj. Gašenje stranice pokrenula je učiteljica na čiju smo dojavu kontrolu najprije pokušali preuzeti običnim hakerskim upadom pomoću brojnih sigurnosnih rupa koje nudi sam operativni sustav. Na kraju smo ušli Target User Identifierom, našim mrežnim softverom. Kada je TaskForce preuzeo kontrolu, na stranici je bilo preko 2200 neprimjerenih fotografija i više od tri sata videozapisa čiji se sadržaj ne preporučuje mladima od 18 godina.

Sigurno se šokirate kada otkrijete tako nešto. Što Vas je najviše iznenadilo?

Činjenica da je na stranici u trenutku upada bilo čak 200 000 lajkova! Kako se nekome mogu sviđati namjere zlostavljača? Vjerujem da su administratori stranice bili prilično iznenađeni kada su otkrili da im je sadržaj obrisan. Jedan je iz Hrvatske i baš smo kroz njegov korisnički račun ušli i uništili sadržaj.

Imate li pravo ulaziti u tuđa računala?

Naravno! Odlično surađujemo s policijom koja dalje postupa prema zakonu. Bez problema možemo otkriti kućnu adresu zlostavljača. U tome nas ne mogu zaustaviti ni najnoviji Windowsi sa svim mogućim zakrpama! Za ulazak koristimo i piratske programe koji nisu kupljeni, već besplatno skinuti i instalirani. Sjećam se kako sam u Windowse nekada ulazio pomoću ZoneAlarma, programa čiji je osnovni zadatak onemogućiti ulazak!

Znači li to da zlostavljačima koji koriste npr. Apple računala ne možete ući u trag?

Zahtjevniji je upad u računalo s nekim drugim operativnim sustavom, no ne i nemoguć. Nas u TaskForceu ništa ne može zaustaviti!

O HAKERIMA I RODITELJIMA

Zovu vas još i etičkim hakerima. Što to znači?

Kevin Mitnik, najpoznatiji svjetski haker skriven iza nadimka Condor, ulazio je kao tinejdžer u računala američke vlade i FBI-a i

krao tajne podatke. Otkrio ga je etički haker, tj. stručnjak za informatičku sigurnost. Mitnik je uhićen i osuđen na višegodišnju zatvorsku kaznu. Danas je Condor etički haker i direktor američke tvrtke za internetsku sigurnost.

Imaju li i roditelji tinejdžera neku ulogu kada govorimo o sigurnosti na internetu?

Glavnu i odgovornu! Dijete koje dugo sjedi pred računalom u svojoj sobi i satima nešto tipka nije informatičar. Roditelji trebaju staviti računalo u prostoriju u kojoj su i oni te ograničiti vrijeme. Nažalost, upravo im oni svašta dopuštaju, nerijetko čak i pomažu u objavljivanju privatnih podataka i fotografija. Zanimljivo je da tu istu fotografiju nikada ne bi dali nepoznatoj osobi na ulici. Trebali bi znati i da jednom objavljeno na internetu, zauvijek ostaje na internetu!

Tesa Pandža, 8. r.

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Đakovo
Voditelj: Ante Andabak

Skriveni život biljaka

Ako ste mislili da znate sve o biljkama, promislite još jednom. Biljke na prvi pogled nisu baš nešto najzanimljivija bića, ali ako zavirite u taj zeleni svijet, promijenit ćete način na koji gledate. Ako ste vegetarijanac, definitivno predlažem da ovo pročitate.

Ne samo da biljke čuju, nego im to (ne) pomaže u rastu i razvoju. Naprimjer, biljke radije slušaju klasičnu glazbu nego rock&roll. Uz laganu glazbu rastu čak i brže, a uz tešku glazbu i glasne zvukove jedva rastu, a nekada čak i propadnu.

U šumi je sve drveće povezano dubokim i razgranatim korijenjem preko kojega izmjenjuje hranu i informacije. Na primjer, ako pored velikog drveta raste manje drvo te mu veće drvo zaklanja svjetlost sunca s kojim treba proizvesti kisik i šećer, veće drvo će pokupiti više svjetlosti te podijeliti to s manjim drvetom, time ubrzavajući rast manjeg drveta.

Slična se stvar događa zimi u šumama s vazdazelenim i listopadnim drvećem. Kada listopadnom drveću otpadnu listovi, vazdazeleno drveće skuplja hranu i za listopadno te ju dijeli preko korijena. Znanstvenici to zovu World Wide Web.

Kada jedno voće doživi „zrelost“, ono ispušta etilen koji ubrzava rast drugoga voća oko sebe, time stvarajući isto vremensko razdoblje sazrijevanja. To se često zlorabljuje u poljoprivredi.

Biljke su također svjesne svoga postojanja, kada rastu, svojim se „ručicama“ ne uhvate za sebe, nego za tijelo oko sebe.

Kada ljudi uzimaju 4 mjeseca neplaćenog dopusta, moraju novac točno podijeliti na 4 jednaka dijela da bi svaki mjesec imali dovoljno za život. Ne smiju se preračunati. Sličnu stvar rade i biljke. One preko dana izvršavaju fotosintezu kojom dobivaju kisik i šećer, ali što se dogodi kada sunce zađe? Biljka, da preživi, mora točno podijeliti hranu koju će koristiti tijekom noći. Razna znanstvena istraživanja potvrdila su da su biljke vrlo precizne u dijeljenju hrane. Zapravo, toliko su precizne da zalihe hrane potroše točno 95% od zalaska do izlaska sunca. Ako ju potroše prebrzo, neće imati dovoljno za ostatak noći i prestat će rasti, a ako potroše premalo, ono što nije bilo potrošeno, propast će.

Biljke osjećaju i fizički i psihički. Mnoga istraživanja su potvrdila da kada biljku zalijemo, ona proizvodi iste „osjećaje“ kao i mi kada osjećamo uzbuđenje. Kada biljka prisustvuje zločinu ubojstva, na primjer kada joj zgaze prijatelja, njezine se reakcije mogu usporediti s osjećajima stresa, tuge i ljutnje. Kada su pred biljku doveli šest sumnjivaca ubojstva njenog zgaženog prijatelja, ona je mogla točno odrediti tko je ubojica šaljući elektrosignale koji su iskazivali stres na prisutnost ubojice.

1966. znanstvenik Cleve Backster je htio potvrditi da biljke osjećaju i tijekom istraživanja je razmišljao što bi se dogodilo da biljku spali. U tom istom trenutku se biljka „uzbudila”, tj. slala je signale koji su se mogli savršeno usporediti s osjećajem stresa. Biljke također osjećaju i za druge organizme oko sebe. Na primjer, kada razbijemo jaje pored biljke, ono osjeća stres, tugu itd. Isto se događa kada biljka prisustvuje kuhanju škampa u vreloj vodi dok je još živ.

Poput čovjeka, biljka može primiti anesteziju. Iako nemaju živčani sustav, ipak mogu biti „paralizirane”. I da, znaju da su napadnute, samo kod mnogih vrsta to nije okom vidljivo. Biljke u opasnosti (npr. kada ih jede neki kukac) ispuštaju kemikalije koje čine njihovo lišće neukusnim, a neke ga proizvode toliko da čak ubiju kukca. Biljka mesožderka se obrani tako što se samo zaklopi.

Kada kukuruz osjeti da ga jede gusjenica, ispušta miris koji privlači ose koje odmah dođu i ubiju gusjenicu. To se može čak i nazvati nekakvom komunikacijom između kukuruza i osa. Kukuruz reagira čak i na sam zvuk snimljene gusjenice kako jede lišće te i na taj zvuk također ispušta miris.

Mimosa pudica ili Mimosza je biljka poznata kao „touch-me-not”. Ova je biljka je veoma specifična jer ima sposobnost sklopiti svoje listove. Reagira na jake vibracije, glasne zvukove, vjetar, dodir, vatru, dim i jaku svjetlost. Što je jača, to se listovi brže zatvaraju. Ovom prilagodbom plaši kukce u pokušaju hranjenja. Nakon 5 minuta listovi se polako vrata u svoje prvobitno stanje. Znanstvenici su na mimozi istraživali činjenicu da biljke imaju pamćenje. Pustili su ju da padne 15cm od zemlje. Ona se pri dodiru s tlom brzo zatvorila te su ponovili taj isti postupak 4-5 puta. Već se na petom pokušaju biljka prestala zatvarati jer je shvatila da joj taj pad ne predstavlja zlo. Biljke ovo pamte tjednima.

Biljke osjećaju, razmišljaju, komuniciraju, računaju, čuju, pamte, osjete, stvaraju kisik i pored svega toga izgledaju divno. Ali na kraju dana, to su samo biljke. Ono nešto zeleno što ignoriramo i samo pregazimo na putu do škole. Biljkama se definitivno posvećuje

pre mali broj ljudi, a ipak one su nam „pluća svijeta” bez kojih ne bi bilo života na Zemlji.

Kada bi bilo samo malo više ljudi koji bi se brinuli za naš okoliš i budući život na zemlji, svijet ne bi išao putom kojim ide sada. Da, kao da su otkrili novi planet s vodom. Pa što? Znači li to da odmah možemo uništiti zemlju?

Biljke su nam pravi prijatelji. Biljke su zakon.

Vegetarijanci, zurite u sunce.

Antonia Zlatarić, 7. r.

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek

Voditeljica: Inge Bilić

ZATAJENI ZLOČIN U ŽITNICI EUROPE

Genocid (ne)poznat pod nazivom Gladomor

Dan danas u mnogim zemljama Gladomor nije priznat kao čin genocida, bez obzira što je 1932./33. godine od gladi u najplodnijoj zemlji na svijetu umrlo do 7 milijuna ljudi

Glad u žitnici Europe

Jedna od najvećih pošasti modernog doba je glad. Mnogi ljudi u siromašnim područjima nažalost gladuju. Svi znamo da ih je najviše u Africi. Uzroci gladi mogu biti različiti. Na kraju krajeva, priroda svojom klimom i vremenom utječe na glad. No, nažalost glavni razlozi gladi su ratovi, neravnomjerna raspoređenost, bespotrebno bacanje, ukratko čovjek.

Pitam se, kako je moguće da u najvećoj žitnici Europe, zemlji koja je sposobna prehraniti 2 milijarde ljudi, od posljedica gladovanja umre više od 7 milijuna ljudi? Naime, u Ukrajini je u tridesetim godinama prošlog stoljeća počinjen planiran i dobro osmišljen genocid nad ukrajinskim narodom od strane SSSR-a. Taj genocid je (ne)poznat pod nazivom Gladomor.

Kako je većini svijeta, pa tako i Hrvatskoj taj čin nepoznat, odlučio sam razgovarati s profesorom Jevgenijem Paščenkom, predstojnikom Katedre za ukrajinski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Profesor je bio vrlo ljubazan i u detalje mi je objasnio što je to zapravo Gladomor.

Što je zapravo Gladomor?

Gladomor je naziv za jedan od najstrašnijih zločina protiv ljudstva. To je svjesno smišljena od strane komunističkoga režima u Moskvi akcija pomora, izumiranja seljaštva uz pomoć umjetno izazvane gladi širom Ukrajine.

Kako je moguće da su ljudi umirali od gladi u zemlji koju nazivaju žitnicom Europe?

Kako? Vrlo jednostavno. Moskva, da tako kažem, nije mogla smisliti preporod Ukrajine, što potvrđuju i oni što rade na istoku Ukrajine danas – zbog težnje Ukrajinaca da se udalji od Rusije, da budu u krugu Europe. Zato je Staljin naumio istrijebiti sve zajedno – pohapsiti intelektualce po gradovima, a na selu istrijebiti seljake uz pomoć gladi. U pravu ste kad pitate zar je nešto takvo moguće u najplodnijoj zemlji svijeta. Naravno, ukrajinski seljak bi se snašao. Međutim, naum je bio vrhunski promišljen: seljaci su bili optuženi da skrivaju žito zbog neprijateljstva prema režimu. Zbog toga su naoružani odredi ulazili u svaku kuću, svako selo i oduzeli su sve što se moglo jesti, čak i zimnicu koju su spremale domaćice. A najstrašnije – oduzeli su žito za usjev. Kad je došlo proljeće – seljaci nisu imali što posijati. Ako bi izašli na polje da pokupe klasje – protiv njih je radio uveden zakon „Pet klasja“ – kad bi seljak pokupio bar tih 5 klasja – bio bi strijeljan. Nije mogao pobjeći u grad jer je bio uveden zakon legitimiranja i zato nisu smjeli izaći – njih bi presreli i ubili. Ubijali su i djecu umrlih roditelja – prema zakonu o klasnoj odgovornosti djece za roditelje kao „neprijatelje“ režima. Zato je to – smišljeni genocid ukrajinskog naroda. U sela gdje su seljaci-Ukrajinci izumrli – dovoženi su oni iz Rusije...

Da je tako nešto moguće – potvrđuje ono što danas vidimo na istoku Ukrajine – neviđena etnička mržnja. Tako je umrlo i do 7 milijuna seljaka.

Zašto u tekstovima nailazimo na nazive Holodomor, a negdje Gladomor? Možete li pojasniti čitateljima koji naziv je pravilan i zašto?

Naziv HOLODOMOR je prvi put nastao u središtu ukrajinske emigracije u SAD-u. Ukrajinsko G ima dva zvuka koja se mogu transkribirati sa g ili h. Za engleskogovornu javnost ta riječ nije dvoznačna. Kada smo radili nad prijevodom tekstova za hrvatsku javnost, vidjeli smo da bi u slavenskoj sredini HOLOD ličio na hlad. Zato smo ga prilagodili kao GLADO-MOR.

Ali može se koristiti jedna i druga riječ, glavno je da razumijemo sadržaj.

Teško je pronaći tekstove o Gladomoru. Vi ste zaslužni da se to ipak mijenja. Možete li nam reći nešto o zborniku radova – knjiga o genocidnom zločinu totalitarnoga boljševičko-staljinističkog režima u Ukrajini 1932–1933, koji je tiskan 2008. godine, a Vi ste mu urednik?

Knjiga je rađena tako da objasni strašni naum, sadrži svjedočenja ljudi, istraživanja o tome i na kraju objašnjava zašto je to genocid.

Uloga te knjige, ali i govora o Gladomoru općenito nije optuživanje Rusa kao naroda, jer je i taj narod također patio od Staljinova režima. To je istina o zločinu režima i sjećanje na žrtve režima koji i danas nastavlja svoju mržnju prema Ukrajini – na istoku zemlje.

Zašto je Vrhovna Vlada Ukrajine tek 14. svibnja 2003. proglasila Gladomor (1932–1933) činom genocida nad ukrajinskim narodom?

Režim je i poslije pada SSSR-a bio prorežimski. Ali istina se širila – ispočetka u inozemstvu, zatim po Ukrajini. Ukrajinci su zahtijevali istinu o tome i zato je parlament bio je primoran – zbog 70.

godina sjećanja na genocid, konačno to ozvučiti. Ali to je izazvalo negodovanje u susjedstvu – na istoku Ukrajine gdje nisu mogli smisliti da su Ukrajinci oni koji pamte svoje tragedije. Zbog opreznosti prema tom susjedu, vlasti u Kijevu, a i sami iz komunističkoga režima, morali su se stalno ispričavati zbog izumiranja vlastitoga naroda.

Od posljedica Gladomora prema nekim procjenama umrlo je više od 7 milijuna ljudi, one koje su uspjeli preživjeti i do smrti su proganjala sjećanja, no ipak unatoč svemu tomu taj čin još uvijek nije priznat genocidom od strane većine država i jako se malo zna o tome. Zašto?

U knjizi imate popis zemalja – kako i kada su priznali. Ukrajina postupno dobiva priznanje kao država, kao narod. Ruska propaganda neprekidno je težila nju predstaviti kao prostačku, priglupu sredinu. Neke vlasti su se pribojavale ruske politike (plin, lobiranje plaćenih snaga i drugo). Ali čak i pri režimu korumpiranoga Janukovyča govorilo se o nužnosti afirmiranja pojma Gladomor kao posljedici režima, ruskoga stava prema Ukrajini, tradicionalno šovinstičkog.

Hrvatska također još uvijek nije priznala Gladomor kao čin genocida. Zbog čega? Poduzima li se što po tom pitanju?

Puno se radilo na tome da Hrvatska prizna taj genocid. I hrvatsko društvo je puno razumijevanja za to. Međutim, bilo je i negativnih utjecaja. Budući da je Gladomor posljedica komunističkoga režima, onda to neće priznati oni koji su potišno skloni tom režimu. Osim toga, sigurno se pribojavalo zbog ekonomskih veza.

Nema dvojbe da su radile i lobističke snage – dakle, oni koji su zaduženi gušiti veze s Ukrajinom. A radi se o zemlji koja je prva u svijetu, u statusu države-članice UN priznala neovisnost Republike Hrvatske. To se dogodilo 11. prosinca 1991.

Kako se obilježava sjećanje na taj tužni događaj?

Ukrajinci su, u zemlji i širom svijeta, u iseljeništvu i uz prijate-

lje Ukrajine obilježavaju to paljenjem svijeća, misama po crkvama. Objavljene su knjige, znanstvena i popularna istraživanja. Polazu cvijeće pred središnjim spomenikom u Kijevu i po gradovima. U školama i na fakultetima to je posebna tema.

Čitam ovih dana da u ruskim priručnicima, taj čin nije politička akcija, već kao posljedica nerodne godine zbog suše. Ukrajinci bi se snašli i nikad njih ne bi izumrlo do 7 milijuna jer su radišni. Njih su prisilno izumirali.

Filip Marčec, 8. r.

Osnovna škola Vugrovec – Kašina, Kašina

Voditeljica: Dijana Dill

Od Sela do Siska – putom do starina

Živim u mjestu Greda u koje se dolazi ulazeći u tzv. Tri ugla; jedan kreće prema Zagrebu, jedan vodi u Gredu, a danas ćemo poći onim koji vodi u povijesni grad Sisak. Moje selo je vrlo starinsko; u selu još uvijek gledamo stare drvene kuće koje naši stari zovu čardaci, a na nekima od njih još se uvijek ušuškaju rode svakog proljeća kada stignu u svoj ljetni dom, gnijezdo koje su izgradile na vrhu kuće, obično na drvenim stupovima ili starim dimnjacima čardaka. Kroz selo prolazi jako uska cesta, što je uobičajeno za našu lijepu Hrvatsku, u mnogim mjestima su jako uske ceste kroz koje su se ljudi naviknuli provlačiti autima, traktorima, a ponekad i neki konjić s prikolicom prođe što je nama beskrajno smiješno i ludo. Neki ljudi baš vole konje. Greda ih ima dosta, ljudi ih drže uglavnom na livadama kraj šuma koja zovu zmajne.

Svakog jutra krećem prema školi u Selima. To je škola stara 250 godina, ali u njoj je sve po novom, ali i po mom. Učitelji su mladi, a i oni stari su veseli i nasmijani. Preko puta moje škole stoji još starija barokna crkva sv. Marije Magdalene, bijeli dvorac koji pokušava do-

taknuti nebo, približiti se Bogu. Vodi ju velečasni Mato Sukalić. Sela baš nemaju dječjih igrališta, to nam fali; ima vrtićki parkić za malene te malo igralište kraj kapelice Bezgrešnog Srca Marijinog koja se nalazi na raskrižju Siska i Jazvenika. U Jazveniku ima puno čeških obitelji koje njeguju folklor i nastupaju na različitim kulturnim događanjima. Zovu se Češka beseda, neki učenici tamo plešu i jako im se sviđa kad obuku nošnju i zaplešu, a haljinice zalepršaju u stotinu raznih boja.

Poslije raskrižja nailazimo na zanimljiv uski mostić koji uvodi u mjesto Stupno i prelazi preko barice gdje se u proljeće mogu čuti prave žablje opere i mjuzikli. Po površini bare plutaju lopoči i zeleni listovi veliki ko tanjuri. U Stupnu je željeznička stanica koja sve ljude živcira jer se nalazi na samoj cesti pa svako toliko hrpa auta mora stati i čekati, i čekati...

Čekanje se isplati jer nakon Stupna dolazimo u mjesto Odra koje je ime dobilo po rijeci Odri koja njeguje i uljepšava obale tog malog mještašca. U Odri ima baš fora nova kapelica koja se sad pretvorila u crkvu sv. Antuna Pustinjaka i koja već drugu godinu obilježava Polnoćku pod zvijezdama uz čaj i kuhano vino, a za Antunovo priredi se prava mala fešta i tada se svi gužvaju i uživaju u domaćim jelima i pićima.

Konačno, mostom preko Odre ulazimo u Sisak, grad velikih povijesnih pobjeda. Najpoznatija je ona nad Turcima koja je zaustavila prodor Turaka u ovo područje. Zaustavila ih je najviše rijeka Kupa u kojoj se i danas može vidjeti da se ekipa kupa. Na Kupi leži Stari grad, starac koji još uvijek okuplja cijeli grad. Tu se održavaju vjenčanja, priredbe, koncerti, Dani grada, a unutrašnjost se može razgledati prava minijaturna bitka s Turcima, mali čovječuljci Turci i njihov glavni Hasan – paša Predojević kojeg je hrabro i bez popuštanja u zlim namjerama zaustavio ban Toma Erdody sa pravom hrabrom četom hrvatskih vitezova i vojnika i natjerao ih na kupanje u Kupi u kojoj su se utopili. Najviše ih ima ispod Starog mosta sagrađenog od cigli prije puno stotina godina. Njime još uvijek voze autobusi i auti, ali samo u jednom smjeru. Prije ulaska na most, imamo katedralu sv. Križa ispred koje se nalaze iskopine još iz rimskog doba i koje su arheolozi i povjesničari nazvali Siscia

in situ što znači grad Siscia u gradu Sisku. Sisak je imao više imena: Siscia, Segestica i Sisak. Centar Siska ima četiri ulice, svaka od njih ima svoje ime, ali Siščani ih nazivaju brojevima; Prva, Druga. Treća i Četvrta. Prva je do Kupe, ima preslatku Šetnicu kojom uvijek trčkaraju psići ili dječica, a odrasli u špici piju kavu i čitaju novine. Kip Matoša na klupi opušteno sjedi i promatra grad; mogao bi ispričati zanimljive priče kad bi samo smio. Šetnicom dolazimo do Malog kaptola koji nam nudi sladoled, pizzu, ali i jazz glazbu. Na suprotnoj strani ulice je i Veliki kaptol. On je jako ozbiljan; tamo živi sisački biskup Vlado Košić. Nedaleko je KKV, centar kulturnog života grada; tu možemo u kino, kazalište, ali i na različite koncerte. Ja volim baletne predstave. Moja prijateljica pleše u jednoj takvoj, zove se Orašar, pleše ju prije Božića. Svakako ću to ići pogledati.

Uz spomenuta dva mosta, važniji je i Most gromova koji Siščani zovu Novi most. Sisak vodi u novi dio grada koji se zove Viktorovac i Željezara. U tom dijelu grada je i bolnica, vodotoranj, srednje i osnovne škole i fakulteti, groblje te crkva sv. Marije. Blizu je i najveća tvornica u Sisku, možda i jedina, Rafinerija koju namjeravaju zatvoriti jer se nije modernizirala. U Sisku baš nema više tvornica, a nekad ih je bila hrpa. Sisak je sad čistiji grad sa puno nezaposlenih. Sisak ima i klizalište koje se aktivira krajem studenog i na kojem mnogi građani uživaju u pravim sklizavim piruetama.

Ako se spustimo niz Viktorovac, Zibel, prijedemo ponovno Novi most, stići ćemo u još noviji dio grada, Zeleni Brijeg. Crkva sv. Kvirina krasi i prkosi novim izgledom štiteći grad, sv. Kvirin zaštitnik grada u njoj je pronašao svoj dom. Sisak je sad jedno veliko gradilište, sve se nešto radi, gradi. Izlazim iz Siska preko Kupe, Odre prelazim mostove i nadam se da će se Sisak održati i nastaviti stajati ponosno i snažno pred svim bitkama koje ga još očekuju.

Leona Perčić, 8. r.

Osnovna škola Sela, Sela
Voditeljica: Tihana Rupčić

ZBOG DUBOKE GOSPODARSKE I SOCIJALNE KRIZE U SLAVONIJI CIJELE OBITELJI ODLAZE NA ZAPAD

Ni jezik nije prepreka za bolji život

U potrazi za ljepšim životom i većim mogućnostima iz Hrvatske sve češće sele cijele obitelji! Djeca, tinejdžeri koji odlaze nerado ostavljaju za sobom svoju školu, prijateljstva i simpatije, svjesni da u isto vrijeme otpočinju novi život u nepoznatom, u tuđoj zemlji, no ipak sretni jer nisu sami, jer je njihova obitelj na okupu. Među strancima, na tisuće kilometara udaljeni od doma za koji ih veže djetinjstvo i osnovnoškolski dani, naši se vršnjaci uspijevaju uglavnom dobro snaći, pa kad se riješe prvih stresova, u razredima stranaca, doseljenika, uz pomoć novog okruženja uče jezik i stječu nove prijatelje.

Njemačka, obećana zemlja

Marija Grbeša (16) pošla je za svojim roditeljima u njemački Ratingen, grad nadimak Düsseldorfa, gdje su joj mama i tata pronašli posao i počeli živjeti. Prije preseljenja grizla je nokte. „*Bilo mi je užasno, samo sam razmišljala kako će mi biti kada odem, mislila sam da nika-da neću naučiti jezik... Plakala sam... Nadala sam se da ću ipak ostati sa sestrom u Đakovu, da ću nagovoriti roditelje da ostanem, ali nisam uspjela i morala sam poći za njima. Tako je mama, kad su u Njemačkoj pronašli stan, došla po mene i mog mlađeg brata Vilima. Cijelim sam putem plakala*“, prisjeća se odlaska iz svoga grada u lipnju prošle godine učenica 9. razreda ratingenske škole. Krenula je u razred stranaca u kojoj je i djevojka iz Bosne, što ju je ohrabrilo. „*Škola je jako velika, pohađaju je učenici od 5.do 12. razreda i svi idemo u jednu smjenu, jutarnju. Ima dvije sportske dvorane, bazen, kantinu, ima čak svoje životinje, pa npr. iz svoje učionice imam pogled na školske konje*“, nastavlja Marija. Komunikacija na njemačkom za nju nije veliki problem jer ga je učila svih osam godina u osnovnoj školi u Hrvatskoj, pri čemu je dobro svladala gramatiku. Nove riječi usvaja razgovorom ili zaviri u rječnik, ali priznaje da jezik, sam po sebi, nije nimalo lagan.

Svi ravnopravni i prihvaćeni

Teže nego Marija s jezikom se nosi Sara Jurić (13) koja ga marljivo usavršava na posebnom tečaju. U Ludwigshafenu na Rajni živi gotovo godinu dana, pohađa završni razred njemačke osnovne škole za strance, trenira odbojku i nagodinu će u gimnaziju „Max Planck“. U školi se, naravno, govori njemački, no s prijateljima iz domovine često razgovara na hrvatskom. „*Najtužnije mi je bilo kod kuće ostaviti širu obitelj i prijatelje koje ću moći posjećivati samo triput godišnje. Ljudi su ovdje jako ljubazni, ne smiju nam se, a ima nas puno doseljenika, već nas razumiju i pomažu nam u svemu*“, tvrdi Sara. Objašnjava da se našla u Njemačkoj jer su joj roditelji u Đakovu ostali bez posla. Da Nijemci imaju razumijevanja za strance kaže i Marija. „*Svi su profesori dragi i spremni pomoći. Među djecom ne postoji rasizam, iako ima učenika iz cijelog svijeta i svih boja kože: iz Kine, Sjedinjenih Država, Pakistana, Italije, Rusije, Maroka, Gane, Turske, Irana, s Filipina... Svi smo ravnopravni i prihvaćeni*“.

Na pitanje koga je ili što bilo najteže ostaviti doma, Marija odgovara – dečka! „*Taman smo započeli vezu kada sam saznala da moram ići, ali još smo zajedno iako smo udaljeni 1.200 km. Nedostaje mi dečko, prijatelji i rodbina... Ali i moja škola, učitelji. Da mogu bar jedan dan biti u svojoj bivšoj školi, sa svim profesorima i prijateljima. Nedostaje mi i Đakovo – jako!*“, iskrena je ova bivša učenica Čolnićeve škole. Dolazak u zavičaj najavljuje tek za ljetne praznike.

Jednosmjerna karta za Kanadu

Za roditeljima i njihovim poslom još je jedna naša učenica Ivona Mesaroš (15) potegnula neusporedivo dalje, preko Atlantskog okeana i na drugi kontinent – do Kanade! „*Da putujem, možda i zauvijek, saznala sam kada je tata primio e-mail da je u Kanadi dobio posao. Bila sam stvarno presretna zbog njega i cijele obitelji. Bili smo jako nezadovoljni životom u Hrvatskoj, odlazak smo planirali gotovo dvi-*

je godine i najteže mi je bilo pozdraviti se s bakom“, priča Ivona koja živi u Saskatoonu, gradu u unutrašnjosti Kanade, gdje polazi katoličku gimnaziju „Bishop James Mahoney“. Potpunom promjenom okruženja, klime, načina života i svakodnevice izuzetno je zadovoljna. „Kanađani su dragi ljudi. Imam puno prijatelja od kojih su samo neki doseljenici. Engleski govorim bez problema, što mogu zahvaliti nastavnici Lani Matijaković, sretna sam i nikada se ne planiram vratiti živjeti u Hrvatsku“, iskrena je Ivona. Životni standard u Hrvatskoj i Kanadi, kaže, nije za usporediti.

Demografski stručnjaci tvrde da je u protekle dvije godine iz Hrvatske iselilo 28.000 mladih, što je grad veličine Vukovara. Da iseljavanje iz domovine, nažalost, postaje potreba, nekima i jedini izbor, potvrđuje sve što su o svome odlasku ispričale naše bivše učenice Marija, Sara i Ivona. Iako su ostale uskraćene za dugogodišnja prijateljstva koja su zasnovale u svom gradu, one danas u visokorazvijenoj Europi i Americi svladavaju jezike, hrabro napreduju i žive boljim životom. Za mnoge naše vršnjake to je samo san.

Tea Pavković, 8. r.

Osnovna škola Josipa Antuna Čolnića, Đakovo
Voditeljica: Ivana Ivić

Marija: *Nadala sam se da ću ipak ostati sa sestrom u Đakovu, da ću nagovoriti roditelje da ostanem, ali nisam uspjela i morala sam poći za njima. Tako je mama, kad su u Njemačkoj pronašli stan, došla po mene i mog mlađeg brata Vilima.*

Ivona: *Da putujem, možda i zauvijek, saznala sam kada je tata primio e-mail da je u Kanadi dobio posao. Bila sam stvarno presretna zbog njega i cijele obitelji. Bili smo jako nezadovoljni životom u Hrvatskoj, odlazak smo planirali gotovo dvije godine.*

STO GODINA IGRE

Najsplitskiji sport na svitu

U plicaku popularne splitske plaže Bačvice još od Prvoga svjetskog rata igra se jedna sportska igra u kojoj podjednako uživaju i stari i mladi.

Hajduk, Riva, Dioklecijanova palača, *kampanel* svetog Duje, Grgur Ninski... Odmah znate da ste u *najlipšem* gradu na svitu, a mnogi će ponosno dodati i – najluđem. Mnogo je toga *naj* u Splitu. *Najlipše* cure, najbolja glazba, *najsportskiji* grad, najvjerniji navijači... No, jeste li znali da je u Splitu vrlo popularan jedan sport koji zovu *najsplitskijim* sportom na svitu? Picigin.

Prije Hajduka

Zahvaljujući kulturnoj seriji Velo misto, svi znaju kako su 1911. godine splitski studenti u Pragu osnovali Hajduk. No, još 1908. godine, pune tri godine prije nogometa, splitski su studenti iz Praga na splitsko kupalište donijeli neobičnu igru koja se zvala vodeni polo, odnosno na engleskom water-polo. Počeo se igrati na popularnoj splitskoj plaži Bačvicama. Budući da je to pješčana plaža, na kojoj je more plitko, neki istraživači misle da se picigin razvio iz vaterpola na suhom, odnosno u plicaku Bačvica. Bilo kako bilo, picigin se u današnjem obliku igra još od Prvoga svjetskog rata.

Picigin

Naziv igre, prema poznatom splitskom piscu i strastvenom igraču picigina Anatoliju Kudrjavcevu, potječe od glazbenog izraza *pizzicato* što znači “trzati žice prstima”. Zanimljivo je da su stari Splitsani umjesto glagola štipati govorili *picigavat*, pa se i to može dovesti u vezu s nazivom ovoga sporta. Rječnik hrvatskoga jezika Vladimira Anića bilježi da je picigin imenica muškoga roda, a znači društvenu igru s loptom u moru (igrači stojeći u moru nabacuju

loptu koja ne smije dodirnuti površinu). Riječ nije karakteristična za standardni jezik, nego za dalmatinski govor. U svakom slučaju, picigin je igra u kojoj nema pobjednika i zbog toga se teško može govoriti o strogim pravilima. Za picigin je potrebno najmanje pet igrača. Dva su sidruni – tehničari, a ostala su trojica trkači. Igra obično započinje lagano, dodavanjem i zagrijavanjem, ali se ritam uskoro ubrza. Tada se svojim akrobacijama posebno ističu trkači. Najvažnije je da se u igri koriste i desna i lijeva ruka. Zapravo je cilj loptu uhvatiti te bilo kojim dijelom tijela vratiti suigraču.

Balun

Jezikoslovci mi moraju oprostiti, ali u nastavku teksta ne smijem više pisati – lopta. Naime, važno je istaknuti da se picigin u Splitu igra balunom, a ne loptom ili lopticom, i na Bačvicama ne vole taj naziv. Balun za picigin izrađuje se doduše od teniske loptice. Postupak izrade počinje tako da se uzme jedan balun već istrošen na tenisu, nožem se malo razreže sloj tkanine pa se kliještima oguli. Sloj gume je na teniskoj lopti širok oko tri milimetra i potrebno ga je dovesti na milimetar i pol. Ljepilo se najlakše odvoji trljanjem o hrapavi zid, a onda se mora brusiti, prvo grubim pa tek onda finim brusnim papirom. Ovaj postupak traje, na dalmatinski način, dva popodneva.

I po suncu i po kiši

Mnogi misle da se picigin igra samo za vrijeme sunčanih, ljetnih dana. No, igra se tijekom cijele godine. I ne igra se samo danju, već i noću, zbog čega je na Bačvicama ugrađen reflektor za noćnu igru. Tradicija je igranje novogodišnjega picigina prvog dana nove godine, koji se igra oko podne već otprilike 65 godina. Vjerovali ili ne, ima piciginaša koji nisu propustili niti jednu partiju novogodišnjega picigina.

Prvenstvo svita u piciginu

Od 2005. godine u Splitu se održava jedna zanimljiva manife-

stacija – *Prvenstvo svita u piciginu*. Posebnost picigina upravo je u tome da igrači ne igraju jedni protiv drugih, nego zajedno. Stoga su se na ovome prvenstvu najprije ocjenjivali zadani oblici skokova piciginaša, a poslije i ukupan umjetnički dojam ekipe.

Iz prve ruke

Više o samom natjecanju, ali i o svojim počecima te doživljaju igre podijelio je s nama Mijo Bebić, član prošlogodišnje pobjedničke ekipe *Z30 by Žbirac*, a i sam nagrađen kao najbolji igrač prvenstva.

Koliko dugo igraš picigin na Bačvicama?

Na Bačvice me doveo otac dok još nisam ni u školu išao, ali picigin nisam odmah primjećivao, bile su to najprije dječje radosti u pijesku. Kupajući se u blizini te najlipše igre na svitu, mi kao djeca počeli smo upijati sve pokrete igrača i „čitati“ pravila igre gledajući ih sa zidića, iz neposredne blizine, i tako sve dok me stariji igrači nisu pozvali da im se ozbiljnije pridružim... Sjećam se kao i danas te 1998. godine.

Od kada sudjeluješ na Prvenstvu svita u piciginu?

Sudjelujem od samog početka, od 2004. godine kao igrač neponovljive ekipe *Umjetnici* u kojoj su igrali Žuki, Pape, Draško, Vedro, Drago i Zvone.

Kako je uopće došlo do ideje o organiziranju toga prvenstva?

Ideja se rodila, kao i sama igra, u šali između nas igrača, jer uvijek bi se tijekom sezona igre govorilo sa strane koje ekipe prikazuju bolju igru. Tu smo naišli i na mali problem jer teško je odrediti bilo kakve bodovne kriterije ili rezultate igre. Ne igra se za bodove ni na ispadanje, nego jednostavno treba držat balun u zraku na najatraktivniji i najdinamičniji način. I tako smo odlučili da 2004. godine žiri sastavljen od starijih igrača ocjenjuje prezentaciju igre pojedinih ekipa u trajanju od petnaest minuta.

Koliko ekipa sudjeluje i odakle su?

Te prve godine nastupilo je šest ekipa, sve sa Bačvica. I baš zato smo iz šale, po uzoru na američku košarkašku NBA ligu, naše piciginaško natjecanje nazvali Svjetsko prvenstvo jer i oni svoju ligu nazivaju svjetskim prvenstvom, a da ne igra nitko sa strane. Posljednjih godina je druga priča, nastupa oko dvadeset ekipa iz raznih krajeva Hrvatske. Dolaze nam ekipe iz Umaga, Medulina, Zagreba, Makarske, Dubrovnika, pa čak su probali igrati i Talijani iz Pescara. Zato se sada organizira i kvalifikacijski krug tjedan dana prije finala u kojem nastupa opet samo najboljih šest ekipa.

Kako se osjećaš kao prošlogodišnji pobjednik?

Sigurno je lijepo kad nas ljudi koji prepoznaju kvalitetu igre picigina proglase najboljom ekipom i mene najboljim igračem jer tada uživamo golemi respekt, a i trpimo svu zafrkanciju koja dolazi u paketu s trofejima.

Što bi poručio mladim Splićanima – zašto doći na Bačvice i baciti na picigin?

Splićani bi morali, i mladi i stari, biti svjesni ove skoro stogodišnje tradicije i nastojati je očuvati i njegovati u svome duhu kao i dosad, jer picigin je izrastao u pravi simbol Splita, uz bok Marjanu, Hajduku, Sv. Duji, Rivi, Palači i ostalim autentičnostima. Picigin se ovako može igrati isključivo na plaži Bačvice zbog njene konfiguracije plićine i pijeska i zato bih poručio svima da uživaju, kupaju se, probaju i budu dio te tradicije.

Nadam se da će moji vršnjaci prihvatiti savjet i uživati igrajući ovu tradicionalnu splitsku igru. Vidimo se na Bačvicama!

Ivo Pivčević, 7. r.

Osnovna škola don Lovre Katića, Solin
Voditeljica: Hrvatka Kuko

ŽIVOT NA SVJETIONIKU

Pogled usmjeren prema pučini

Moj djed Zvonko Budija rođen je 3. 11. 1941. g. na otoku Viru. Ondje je proveo djetinjstvo, a zatim je odlučio otići na školovanje u Rijeku. Njegov izbor zanimanja bio je svjetioničar i tim je izborom utjecao i na život svoje obitelji.

Zašto svjetioničar

Kao dijete volio je more i uvijek bi govorio da mu znači sve u životu. Kad pogleda u daljinu morske pučine, prođe mu sve loše što u tom trenutku osjeća. Rođen je na otoku, otac mu je bio pomorac, bilo je sigurno da će mu život biti uz more. Ali što? U to vrijeme mogao je birati između pomorca i svjetioničara. I izabrao je biti svjetioničar jer, kako kaže, nije htio napustiti ženu, svoju baku.

Dani provedeni na svjetioniku

Na svjetioniku je radio 49 godina, do mirovine 2014. g. Prvo radno mjesto mu je bilo na svjetioniku na Palagruži, pa na Bli-tvenici i konačno na Jadriji. Na Jadriji živi i dan danas kao umirovljenik. Kada je moj djed postao svjetioničar daleke 1965. godine, to nije bilo isto kao i danas. Danas se radi u smjenama i sav posao obavljaju računala, a nekada se moj djed morao svaka tri sata penjati na visoku kulu svjetionika i ručno ga navijati da svijetli. Posao svjetioničara bio je i briga o cijeloj zgradi i okruženju, odnosno cijelom otoku, jer su svjetionici bili jedini izgrađeni objekti na tim malim, od kopna udaljenim, otočićima. Jedini koji su ih tad posjećivali i opskrbljivali potrepsinama za život, bili su vojni brodovi. Godišnji odmor imao bi 30 dana u cijeloj godini i tih mjesec dana bi napustio otok, i otišao s obitelji u svoje rodno mjesto u posjet rodbini. I tako je cijela obitelj prihvatila taj specifičan način života odvojen od civilizacije. Slobodno vrijeme bi provodili u druženju s ostalim stanarima svje-

tionika jer obično bi na svjetioniku živjele dvije ili tri obitelji. U njihovu robinzonskom, svjetioničarskom životu bilo je bezbroj dogodovština.

Morska samoposluga

Moj djeda je bio i vrstan ribolovac. Kad bi išao u ribolov, pitao bi moju baku što želi da joj ulovi za ručak jer je tada u moru bilo puno više ribe nego danas i djeda kaže da bi ‹išao ko u samoposlugu›. Jednom mu je velika riba od 20 kilograma zapela u mreži i kad ju je iz čamca pokušao podignuti, potegnula ga je u more. U moru je ispod ruke zgrabio ribu i zajedno se s njom popeo u čamac. U to vrijeme na svjetionicima nije bilo električne energije pa ni hladnjaka. Jedino meso bilo je piletina jer su djed i baka uzgajali kokoši i piliće. Baka mi kaže da bi dnevno imala po 50 jaja. Pitku vodu dovozili su vojni brodovi i skladištili u cisternu, a onda bi djed ručnom pumpom vodu dovodio do stana. Kruh su mijesili i pekli vani u pećima na drva. Povrće nisu mogli uspješno uzgajati jer bi ga zalijevalo more pa bi ga sol uništila.

Vjesnikova Plava vrpca

1966. godine nagradu za najveći podvig i hrabrost na moru ‹Plavu vrpcu› dobila je posada vojnoga broda koja je moju trudnu baku, po velikom nevremenu, prebacila sa svjetionika na kopno da rodi moju mamu. I tako se, eto, rodila moja mama koja je odrastala pijući mlijeko u prahu jer svježega mlijeka nije bilo. Četrdeset godina nakon toga događaja Hrvatska televizija je snimila susret moje bake i kapetana toga broda.

Dijete svjetioničara

Moja mama Dorjana Juraga, rođena Budija, rodila se i djetinjstvo provela na svjetioniku. Mnogi ne mogu ni zamisliti kako živjeti i odrastati sam na pustom otoku, usamljen i odvojen od druge djece, igre, razgovora, ali ona mi je otkrila da to i nije tako loše. Mama, koju svi zovemo Dora, od rođenja do treće godine živjela je

na svjetioniku Palagruži, a od treće do sedme godine na svjetioniku Blitvenici. Dane je provodila kao i svako drugo dijete, najčešće je zabavljala samu sebe. Ljeti bi ronila i rukama hvatala ribe, a zimi bi kroz prozor gledala kako se more pjeni i tuče u zidove svjetionika. Igračke joj je djed radio od drva i kaže da je imala pravu drvenu ‹Barbi› kuću za lutke. Na svjetioniku nije bilo slatkiša ni svježe hrane osim ribe i jaja. Ipak smatra da je zbog zdrave hrane iz toga svjetioničarskoga razdoblja danas rijetko bolesna jer je većinu riba i sve školjke jela sirove, bez kuhanja.

Kao u filmu

U dobi od četiri godine snimila je dva filma, jedan dokumentarni i jedan dječji igrani koji je režirao Mate Relja po scenariju Mate Lovraka. Trebala je glumiti u dječjem filmu „Vlak u snijegu“, ali joj roditelji nisu dozvolili jer je krenula u prvi razred i ne bi mogla ići redovito u školu. Sa sedam godina preselila se s roditeljima na svjetionik Jadrija blizu Šibenika kako bi joj škola bila bliže. Kaže da je bila jako sramežljiva i šutljiva i da je prvi dan u školi doživjela šok ugledavši toliko djece. Moj djeda ju je svaki dan brodom vozio u školu kroz Šibenski kanal. Često bi zimi zbog nevremena mokra ‹kao miš› došla u školu, a kad bi škola završila čekala bi brod tri sata na rivi.

Kaže mi da se ponekad i sad želi odseliti na neki pusti otok kad vidi koliki nered po stanu napravi cijela obitelj.

Mojoj mami, kao i mome djedu, more puno znači. Kad je nakon završenoga fakulteta u Zagrebu počela raditi, posao bi joj započeo ujutro dok još sunce nije izišlo, a završio bi kad padne mrak. Nakon nekog vremena dala je otkaz, spakirala se, te pravo doma u Dalmaciju obasjanu suncem.

Leonarda Juraga, 8. r.

Osnovna škola „Murterski skoji“, Murter
Voditeljica: Gordana Knez

Strast ili posao

„Jede, pije i očima šara,
to je čajo, bečarina prava“

Slavonska se tradicija otima zaboravu

U Slavoniji nema prave svadbe bez čaje koji je zapravo najvažnija osoba uz mladence za ceremoniju proslave vjenčanja. Iako ih današnje vrijeme sputava, ovi ljudi čuvaju hrvatsku tradiciju i u isto vrijeme zabavljaju oko 100 do 500 ljudi. Oni su svoju strast pretvorili u posao. Čaje organiziraju svadbeno slavlje po željama mladenaca. Ovaj manje poznat hobi ili zanimanje suočava se s ozbiljnim problemom smanjivanja stanovništva kao i straha mladih od upuštanja u brak te nezanimanja za tradicijske običaje, dok je u prošlosti biti čajo bilo jako cijenjeno. Nekim čajama je ovo samo izvor dodatnog prihoda, no većina to radi iz strasti i ljubavi prema povijesnoj baštini svoga kraja.

Potrebno je imati posebne vrline

Nema škole za ovo zanimanje, već se uči pozornim promatranjem starijih i iskusnijih čaja. Pravi čajo mora biti otvoren, duhovit, treba znati primiti šalu na svoj račun i uveseliti uzvanike svadbe. Jednom riječju mora svu svoju energiju prenijeti na uzvanike. Svoje slobodno vrijeme on koristi u plemenite svrhe, žrtvujući ponekad i svoje zdravlje, samo kako bi razveselio svatove. I ne žali za tim zbog osjećaja zadovoljstva jer je nekome uljepšao „poseban dan“. Zato i opće raspoloženje na svadbi ovisi o čajnim kvalitetama. Ulogu čaje na sebe su od davnina preuzeli muškarci. Još u osmansko doba čauš, drugo ime za čajju, bio je bubnjar koji naglašava obavijesti. Tijekom vremena su čauši – čaje, glasni i odlučni ljudi, traženi da vode svadbeno slavlje u područjima današnje Slavonije i Bosne koje

su tada bile pod osmanskom vlašću.

Čajo je naziv karakterističan za područje Slavonije i najčešće korišten, a koriste se još i nazivi: *čauš*, *čavo*, kapetan, *čale*, oberšicer, ceribaša, buljubaša, barjaktar, vrtopicera, gonikobila, pušikobila i mnogi drugi nazivi nastali prema vrlinama čaja.

Iz razgovora s pravim čajom

Da bih više saznao o tome zanimanju, razgovarao sam s Ivanom Vujevom, čajom iz Vinkovaca. Zanimalo me kako se odlučio biti čajo i saznao sam da u prvim svatovima, u kojima je odradio ulogu čaje, nije to zapravo ni bio. Prisjeća se da je u njima bio kum, no zbog izrazito zabavljakoga karaktera počeli su ga zvati bliski prijatelji da im u svatovima bude čajo. Njegova sjećanja sežu na početke kada je prvi puta službeno bio čajo. Tada još nije nosio narodnu nošnju, ali je ponosan što je imao šešir i sjekiricu. Ipak je njegova strast za tim zanimanjem potrajala i do danas tako da je kroz 15-ak godina bio čajo 200-injak puta.

Na pitanje bavi li mu se itko iz obitelji tim zanimanjem i gdje je naučio biti čajo odgovara:

– Škole za čajju nema, a u obitelji mi se nitko nije bavio „očajavanjem“ po svatova. To vas zapade, jednostavno strefi vas, i ne dade se otrest od vas, a morate to volit. Jednostavno vas ljudi zovu, a vi nemate više izgovora i tako od svatova do svatova, od subote do subote, iz godine u godinu.

Odgovornost za ceremoniju nose jedna ramena

Čajo Ivan pripada još uvijek mlađoj dobnoj skupini i vrlo je mlad zakoračio u taj svijet, premda su čaje uglavnom stariji muškarci. Približio mi je ulogu čaje na svadbi:

Čajo je na početku zadužen za odlazak po kuma, formira kolo, kad se ide kod mlade, pomaže pri „kupovini“ mlade, pazi da se nigdje ne zakasni, a pogotovo ne u crkvu. Pomaže da se svi gosti smjeste, najavljuje sva zbivanja u svatova, izvikuje dar, moli prije

večere, pomaže fotografu, govori tko pleše s mladom, nadgleda ređuše, kujnu, svirača i mladence. Čajo vam je svatovski „MC (master of ceremony)“ da me mladi razumiju.

Kako u slavonskim svatovima običaji nalažu da uzvanici dobivaju razne uloge, a mnogi znaju biti i u nošnjama, zanimalo me kako prepoznati čaju, na što moj sugovornik započinje stihovima bećarca:

To je barem lako . „Jede, pije i očima šara, to je čajo, bećarina prava“. Pravi čajo mora uz sebe imati čuturicu rakije, sikiricu ili čulu, šešir s fazanovim perjem te na sebi nositi nošnju svoga kraja: rajtozne, opanke ili čizme, fusekle, reklju, tkanicu, čaušku torbicu sa slanimom unutra za „kad se ogladni“.

„Sve se čaje okupiše“

Saznao sam da službena udruga ne postoji, ali da se svake godine na Mladi Uskrs, pod okriljem KUD-a „Ivan Goran Kovačić“ iz Ivankova, okupe sve čaje vinkovačkoga kraja na manifestaciji „Sve se čaje okupiše“. Mirela Klarić, članica KUD-a „Ivan Goran Kovačić“, kaže da se ova proslava održava već 16 godina u Ivankovu. Njeguju se slavonski svadbeni običaji, pjesme i plesovi, ali najviše je usmjerena na očuvanje lika i djela čaje. U programu sudjeluju KUD-ovi iz Slavonije, ali i ostalih dijelova Hrvatske, pjevačke skupine, kreativci i obrtnici kojima je tradicija inspiracija i naravno čaje, ne samo iz Ivankova nego i iz drugih mjesta.

Svaki od njih na svom prvom predavljanju ivankovačkoj publici govori o osobitostima čavovanja u svome mjestu: odjeći, običajima, zanimljivim zgodama i sl., a na svakoj je sljedećoj zanimaciji drag i rado viđen gost. Obzirom na to da su suvremeni svadbeni trendovi takvi, da je u svatovima sve manje mjesta za tradiciju, time i za čaje, naš je KUD smatrao kako bi se tako važan lik slavonske tradicijske kulture morao očuvati barem kroz ovu prigodnu godišnju priredbu.– objašnjava Mirela Klarić.

Ova manifestacija ima svoga domaćina čaju Paška Barunčića, ujedno i rekordera u broju svatova.

„Ne daj Bože da nam umre čajo... ko bi, čajo, za tobom nabrajo?“

Unatoč smanjenju broja čaja sumnjam da će ta tradicija izumrijeti jer još uvijek ima mladih koji vole svoje običaje, mladih kojima nije teško biti bećar ni onda kad treba potciknuti stihove dvosmislenih bećarca. Ivankovčani su tu tradiciju oteli zaboravu kroz okupljanje čaja i dali im zadatak da smišljaju nove zgode kojima će se predstaviti, a možda se nekom mlađem bećaru posreći narednih godina da osvoji titulu rekordera u broju čavovanja.

Rječnik

čajo, čaus, čavo, čale, oberšicer, ceribaša, buljubaša – veseli zabavljač i voditelj svadbe; mlada– mladenka; po svatova – u svatovima; zapade ga– pripadne njemu; strefi – dogodi se; ne dade– ne da; otrest – otresti; volit – voljeti; ređuše – kuharice i poslužiteljice; kujna – kuhinja; bećarina– veseli mladić; čuturica – plosnata boca kružna oblika za nošenje pića; sikirica– mala sjekirica; čula – štap s kvrgom; rajtozne – posebna vrsta hlača od samta, tradicionalni dio slavonske muške nošnje; opanci – vrsta kožne obuće; fusekle – debele čarape od valjane vune; reklja– odjevni predmet, gornji dio tradicionalne slavonske nošnje; tkanica – široki tkani pojas u bojama za narodnu nošnju

Filip Vujeva, 7. r.

Osnovna škola Ivana Mažuranića, Vinkovci
Voditeljica: Ivana Šego

DOMAGOJ OREŠKI (20), U RUKAMA DRŽI SVJETSKE REKORDE

Žongliranje nije cirkusiranje!

Žongliranje je vještina koja može biti i umjetnost i sport, a definira se službeno kao „manipulacija propisanim rekvizitima u razne uzorke“. Prva mi je asocijacija na žonglira-

nje bila veliki šareni šator i trka ping-pong loptica u zraku nasmijanih veseljaka. No, moj sugovornik Domagoj Oreški (20) student iz Nedelišća, vlasnik nekoliko svjetskih i hrvatskih rekorda u žongliranju, s time se ne slaže. Čak mu takva usporedba i smeta.

Zašto ne volite kad se žongliranje povezuje s cirkusom? Većina nas žonglere vidi u cirkusu, bilo uživo ili na televiziji... Ili na Špancirfestu.

To nipošto nije samo klaunovska ili cirkuska vještina, već je iz toga napravljen cijeli sportski sustav u kojem se žongliranje vrednuje poput pravog individualnog sporta, kao što su npr. umjetničko klizanje ili gimnastika, a ne kao „talent show“ točka. Nažalost, većina ljudi prvo pomisli na cirkus kada čuje riječ „žongliranje“. To je tako zato što nisu upućeni u cijeli žonglerski svijet koji postoji.

Kad ste i kako otkrili svoj talent?

Točno se sjećam datuma. Bila je to jedna dosadna subota, 20. prosinca 2008., kad sam na nagovor tate pokušao žonglirati s tri loptice. Naravno, nije mi odmah išlo. Početak je bio težak, pogotovo kad sam pročitao da prosječnoj osobi treba manje od sat vremena da bi

savladao žongliranje s tri loptice, a meni su trebala četiri sata! Doista nisam bio talent. Vjerojatno jer se nisam bavio nikakvim drugim sportom, a poznato je da su sportaši koordiniraniji u pokretima. No, nisam odustao.

Kad smo se pripremali za intervju spomenuli ste da ste bili zaljubljenik u računalne igrice. I u njima je važna brzina reakcije. Je li možda u tome tajna?

Prije negoli sam te subote otkrio koliko je žongliranje zakon, bio sam neka vrsta ovisnika o računalnim igricama. Kad god ne bih spavao, pisao zadaću ili izlazio s prijateljima, samo bih igrao

igrice na računalu, često i po šest sati dnevno. A od te subote, kad sam počeo žonglirati, više nisam na njih ni pomišljao. Žongliranje mi je bila najzabavnija, najzahtjevnija i najbolja igrice koja postoji. I još k tome sam se razgibavao jer mi je cijelo tijelo postalo neka vrsta konzole.

Koliko često vježbate?

Kroz osnovnu i srednju školu nastojao sam trenirati po pet ili više sati dnevno, ali otkako studiram i pišem paralelno znanstveni rad, vježbam dva do dva i pol sata. Sve radim sam jer nema škole za žonglere.

Gdje nabavljate sve te neobične rekvizite i čime se sve uopće može žonglirati?

Zgodno pitanje! Službeno vježbam loptice, čunjeve i kolute koji se i koriste na ozbiljnim natjecanjima, a neslužbeno žongliram s bilo čime što mi se nađe pod rukom, obično kad sam u društvu. Ako znaš žonglirati s tri loptice, treba ti najviše minuta da se navikneš na neki drugi predmet jer je razlika samo u težini ili obliku. Izuzetak su čunjevi jer se oni moraju točno zarotirati prilikom svakog izbačaja tako da ručka pogodi dlan točno kada je na toj razini prilikom spuštanja.

Kažete da je žongliranje sport. Kako izgledaju natjecanja i kako se mjere rekordi?

Rekordi se mjere za svaki od tri rekvizita koje treniram, od loptica i čunjeva do kolutova. Najveći broj loptica s kojima je ikad žonglirano je 13, a ja sam uspio za sada s 10. Kada se žonglira s velikim brojem loptica, važno je samo napraviti onaj minimum koji se priznaje kao žongliranje jer bi bilo fizički nemoguće vrtjeti mnogo loptica duže vrijeme. Nijedan žongler nema neku posebnu koncentraciju kada baca rekvizite u zrak. To nam je postalo kao hodanje. Hodanje je samo po sebi komplicirana radnja, ali je stalno radimo pa praktički ni ne znamo da ju radimo.

U Hrvatskoj, nažalost, nema natjecanja u žongliranju. Čak ako i bude neko natjecanje, to je u kabaret stilu. Moji državni rekordi koje posjedujem nisu službeni, već su svojevrsna promocija žongliranja kao sporta. U razgovoru, preko interneta, s ostalim hrvatskim žonglerima primijetio sam da mogu duže i s više određenih rekvizita baratati, pa sam pomislio zašto se ne snimiti i objaviti snimke žongliranja na YouTubeu kao državni rekord. Jedan od rekorda mi je i 12 hvatanja s osam loptica u triku „reverse fountain» koji izvodi samo nekoliko žonglera u cijelom svijetu.

Nedostaje li vam publika kad obarate rekorde?

Ne radim to zbog publike i popularnosti. Ne volim kad se od žongliranja radi cirkus.

Održali ste radionicu u našoj školi. Imate li tremu kad nastupate i kako reagirate kad vam rekvizit padne?

Tremu nemam i nastojim uvijek biti opušten. Što se tiče neplaniranog padanja loptica, na pad reagiram kao da se nije ni dogodio. Jednostavno prestanem žonglirati, brzo natrag kupim loptice i nastavim. Padovi loptica su normalni žonglerima. Recimo, nitko od košarkaša ne očekuje da zabije 100 posto koševa. Nismo mi nadljudi, samo smo sportaši koji treniraju.

Jeste li si zacrtali granicu do koje namjeravate ići?

Za razliku od drugih sportova, u žongliranju apsolutno nema granica. Uvijek postoje novi trikovi i nove kombinacije. To je najraznovrsniji sport koji poznajem. Sve ovisi o količini treninga, o dobi i pravom odabiru rekvizita.

Jeste li pokušali za žongliranje zainteresirati članove obitelji i prijatelje?

Mama i tata su probali žonglirati s tri loptice i uz moju malu pomoć su uspjeli. Ali to tek toliko da im ne bude sin svjetski

rekorder u nečemu, a oni o tome ne bi imali pojma. Imam i devetogodišnjeg brata koji je savladao dosta trikova s tri loptice i par trikova s četiri loptice, ali ga više to ne interesira. Prošla ga je volja.

A što vas tjera da i dalje uporno obarate rekorde?

Htio bih biti poznat i zapamćen po nečemu. Ne nužno po žongliranju, jer ima i hrpa drugih stvari koje radim – između ostaloga pišem i znanstveni rad iz matematike kojim pokušavam opovrgnuti jednu teoriju staru preko 100 godina. Isto tako razmišljam i o učenju – sve je proporcionalno s količinom rada.

I za kraj, je li istina da su žongleri mega pametne i inteligentne osobe? Probala sam žonglirati i nije mi nikako išlo, što to govori o meni? Moram li se zabrinuti?

To su sve stereotipi. Netko vidi čovjeka kako žonglira i misli da mu treba nevjerojatna koncentracija da to izvodi. Žongleri su sportaši. Tko je pametan i inteligentan, bit će pametan i inteligentan neovisno o žongliranju. Ali ima nekih sitnih pogodnosti koje žongliranje donosi, a zamijetio sam ih na sebi: lakša koncentracija, brže čitanje i rješavanje matematičkih problema. Ako vam je u okolini buka, a želite učiti, imat ćete veću sposobnost da vam mozak ignorira tu buku i potpuno se posveti učenju. Iako to zna izgledati kao da se samo bezveze bacaju stvari po zraku, u biti ima u tome jako puno reda. Postoji čak i žonglerska matematika, to je zapravo način zapisivanja figura brojevima. Volio bih pokazati svima da je žongliranje normalan, ozbiljan sport, a ne samo cirkuska ludorija.

Paula Petrić, 8. r.

Osnovna škola Draškovec, Prelog
Voditeljica: Ivana Beti

Zastupnik Hrvatskoga sabora, Ivan Gundulić, otvoreno o problemu korupcije

Da je hrvatski barokni pjesnik Ivan Gundulić kojim slučajem zastupnik u današnjemu Hrvatskome saboru, našao bi mnogo materijala za javni istup i neku novu 'Dubravku'

Barokno djelo Ivana Gundulića *Dubravka* od iznimne je važnosti za hrvatsku književnost ponajprije zbog *Himne slobodi*, našeg stoljećima žuđenog i napokon dosanjanoga sna. No to djelo je i svojevrsna kritika društva, ljudi i njihove želje za stjecanjem položaja za koji, današnjom floskulom, nisu bili *kvalificirani ni kompetentni*. Gundulićevo djelo nastalo je u 17. stoljeću, a koliko smo od tada napredovali – možemo vidjeti ako samo na trenutak obratimo pozornost na one koji se svakodnevno pojavljuju na televiziji, a upravljaju našom zemljom. Gundulić je u svoje vrijeme, kada se Knez Dubrovačke Republike izabirao na samo mjesec dana da se ne uzoholi i ne stigne opiti vlašću, bavio problemom korumpiranosti političke elite i ambicioznih pohlepnika.

Gundulićev lik Grdana vjerno utjelovljuje osobine svih onih koji našu domovinu vode u propast. On je pravi primjer gotovo svakog hrvatskog političara: beskrupulozan, egocentričan, sebičan, spreman sve učiniti kako bi se domogao položaja za koji nipošto nije pogodan jer očigledno laže, licemjerno se pretvara, deformira istinu, pred sobom gazi i žive i mrtve jer ne može odoljeti magnetskoj privlačnosti moći i bogatstva. Medijska prezentacija navodne istine kojom se kreira javno mišljenje još uvijek osigurava dovoljno naivaca koji će vjerovati riječima beskrupuloznoga političara koji svjesno, bez imalo sustezanja, drsko podastire laži ne opterećujući se pitanjem morala, istinoljubivosti ili drugim *retro vrlinama* jer su politika i moral u pravilu kontradiktorni. Svakodnevno se pitamo je li obraćanje političara narodu (građanima i građankama) odraz manje inteligencije i elementarne logike, ili je visoka politika toliko besramna i drska da nam lažu svjesno. Nadamo se ipak da je riječ o prvome. Sa svih strana okruženi smo pričama o

aferama i prijevarama, a korupcija je postala najčešće spominjana riječ: *Pritvoren zbog sumnje u korupciju... Primio mito... Našao se u sukobu interesa... U središtu skandala zbog namještenoga natječaja...* Poštenje nije vrlina „pravoga“ političara koji ne razmišlja o dugoročnim posljedicama svega što radi, a što nema utjecaja samo na njegove bližnje nego i na sudbinu cijeloga naroda. Ej! Naroda! Političari su nedokučivo daleko od, kad smo već kod Dubrovnika, Držićevih *ljudi nazbilj*, oni ne znaju što je empatija, zanima ih samo kapital i vlast.

Međutim, postoje neke razlike između Gundulićeva vremena i današnjice. U *Dubravki* Grdan vješto smišlja kako da unosnom ženidbom stekne političku moć koju kao pripadnik građanstva a ne plemstva nije mogao imati. Vjenčanjem s plemkinjom Dubravkom dobio bi priliku participirati u vlasti, a ima li išta slađe? Za razliku od toga doba, kada je laž morala biti pomno smišljena, a onaj tko se za nju odlučio dobroga pamćenja, današnji vladajući tako jasno i neskriveno lažu, neopterećeni finom kamuflažom, računajući na našu kolektivnu amneziju. Ne trude se sakriti svoje obmane nego, bez imalo glumačke treme, javno nastupaju i tako uvjerljivo lažu da bi odmah mogli pristupiti kakvoj glumačkoj družini Gundulićeva vremena.

Iako svako vrijeme donosi mnoge novine, nešto je ipak postojano kao *trovremenski Taft*: ljudi na položajima nisu se promijenili. Njihove metode i put kojim žele doći na vlast isti su kao u Gundulićevo, i svako drugo doba, pa bi ovaj znameniti domoljub i u današnjoj Hrvatskoj 21. stoljeća našao previše materijala za neku novu *Dubravku*.

Optimistično bi bilo nadati se da se situacija u politici ikada može promijeniti. Zamišljati da će ljudi kojima je dodijeljena vlast jednoga dana biti ljudi koji će ispred vlastita interesa i probitka stavljati svoj narod i domovinu, svojevrsna je utopija. Jer, i oni su tek obični ljudi, iako ne odaju takav dojam kada sjednu na Olimp i „duboko“ utonu u svoje misli, daleko od svake stvarnosti.

Lucija Bilandžija, 3. r.

XI. gimnazija, Zagreb
Voditeljica: Ivana Babić

ZADARSKI KNJIŽEVNIK ŽELIMIR PERIŠ GOVORI O SVOJIM KNJIGAMA, KNJIŽEVNIM NAGRADAMA, UZORIMA I LEGO-STRIPOVIMA

Nastavak Mime već se kuha

Želimir Periš, aktivan sudionik zadarskog kulturnog života, autor je zbirke novela *Mučenice* i „tehnotriler“ *Mima ili kvadratura duga te LEGO – stripa Kopnena vrata*. Vrlo je samokritičan pa voli književne nagrade jer mu one potvrđuju da njegovo pisanje vrijedi.

Želimir Periš nije nepoznata zvijezda na hrvatskom književnom nebu budući da već dugi niz godina objavljuje svoju poeziju i prozu na stranicama različitih publikacija i na internetskim portalima. Član je **Udruge zadarskih pisaca ZaPis**, vodi radionice kreativnog pisanja **OtPis** i **CeKaPe-ovu Ljetnu školu pisanja**, urednik je više književnih zbornika, jedan je od direktora **Književnog festivala KaLibar bestiVal**, a uza sve to još i volontira u zadarskoj **Gradskoj knjižnici**.

Talent Želimira Periša prepoznala je i struka dodijelivši mu pregršt književnih nagrada, a poezija i proza su mu prevedeni na nekoliko svjetskih jezika. Veću pozornost javnosti Želimir je privukao objavljivanjem neobične zbirke novela *Mučenice* koju neki kritičari svrstavaju u tzv. „žensko pismo“, a nismo dugo čekali ni drugo ukoričeno djelo. Naime, prošle je godine iz tiska izašao zanimljiv cyber-krimi *Mima ili kvadratura duga*.

POČECI JEDNOG NESKRIBOMANA

Na internetskim stranicama **ZaPisa** predstavili ste se kao čovjek koji „piše priče, pjesme, stripove, drame, crtice, blogove, statue, male oglase i popise za dućan. Piše svaki dan. I vikendom. Laže kad piše. Dakle, nije baš svaki dan.“ Onda, jeste li skriboman ili

niste? I kakve su reakcije Vaših ukućana prema toj Vašoj strasti i opsesiji?

Obranit ću se da nisam skriboman jer bez obzira što puno pišem, rijetko te tekstove plasiram u javnost. Trudim se biti maksimalno kritičan prema svemu što napišem pa hrpa toga završi u smeću ili dubokim ladicama. Kritičnost je jedna od najvažnijih stvari kod pisanja. Najgore je gnjaviti ljude s vlastitim poluuspjelim stvarima.

Kada ste otkrili strast prema pisanju?

Odmah, čim sam uspio napisati prva slova, shvatio sam koliki užitak donosi stvaranje nečeg novog. Ipak, prve malo ozbiljnije radove počeo sam pisati tek poslije srednje škole.

Sjećate li se Vaše prve pjesme ili priče?

Bio je to neki početak romana, negdje u ranoj osnovnoj školi, pamtim da se događalo u Švicarskoj i imalo veze s vampirima. Na žalost, tekst sam izgubio, a ne pamtim detalje, no bilo je vrlo napeto i inspirirano *Dylan Dogom*.

Vaša je poezija i proza višestruko nagrađivana. Što Vam znače nagrade?

U Hrvatskoj postoji niz književnih natječaja na koji se mogu slati pjesme i priče. U jednom sam periodu, u samim počecima pisanja, jako puno slao na natječaje i zauzvrat neke od njih osvojio. Nagrade su važan dio procesa, one su poticaj, ali i potvrda da to što čovjek piše nešto izvrijedi i nekome se sviđa. U svakoj je umjetnosti važan odgovor i reakcija publike i struke. Natječaji su jedan od načina kako procijeniti svoje pisanje i vidjeti u kojem smjeru ono može ići.

MUČENICE PRESKOČILE RODNI JAZ

Vaša je knjiga priča *Mučenice* izazvala pozornost kulturne javnosti. Po izboru kritičarke Jagne Pogačnik *Mučenice* su ušle u top 10 knjiga za 2013. godinu. Predstavite nam je.

Mučenice su knjiga koja se bavi ženskom rodnom problematikom kroz mitologiju i povijest, pa preko sadašnjosti sve do budućnosti. Ukratko: problemom zašto je biti žena drukčije od biti muškarac i zašto je, ako je, u tom odnosu žena uvijek potlačena. Zbirka je to koja se igra sa petnaest različitih likova ženskog roda i svakim nadopunjuje osnovnu ideju, a to je da biti žena nije isto kao i biti muškarac.

Što vas je potaklo da se pozabavite problematikom položaja žena u povijesti i sadašnjosti?

Ima puno tema koje me zanimaju i intrigiraju i to je jedna od njih. Pisati o nečemu znači prije svega dobro proučiti temu, pročitati puno knjiga na tu temu, pa onda složiti sve upijeno u neki vlastiti iskaz.

Tko su vaše mučenice? Zašto su one neobične, odnosno drugačije nego što bismo očekivali?

Ideja knjige je da predstavi uopćene povijesne i mitološke teme na neočekivan način. Moje su mučenice sve one najpoznatije žene iz priča i povijesti, ali čija je istina ostala sakrivena. Igram se s pričama tih likova i pokušavam ih pokazati na neočekivan način, koji je možda iznenađujući, ali je puno bliže istini.

Zašto ste se odlučili na pripovijedanje iz ženske perspektive?

Da bi priče bile intimnije i iskrenije bilo mi je važno da ih progovaraju same protagonistice. Upravo se u tome krije zanimljiva strana knjige što su poznate priče ispričane kroz nove, ovaj put ženske, oči.

Hoće li Vam smetati ako Vas književna kritika svrsta u ladicu „ženskog pisma“?

Ne, dapače, bio bih ponosan što je ta knjiga preskočila rodni jaz, makar mislim da svrstavanje u ladice nije nužno dobra stvar.

MIMA – NETIPIČNA DALMATINSKA KARTOLINA

Nedavno ste objavili „tehnotriler“ *Mima ili kvadratura duga*. Tematika koju roman problematizira vrlo je kompleksna. O čemu je riječ?

Mima se bavi svačim pomalo, ali najviše posljedicama života u informacijskom dobu, kad je moć postala informacija i kad su naši životi i identiteti postali podređeni bazama podataka. Osim toga *Mima* se malo bavi i suvremenim društvom, ponovno je tu pitanje identiteta, a tu su i stare teme gušenja ideala, računima, dugovima i nezaposlenošću. Ipak, *Mima* nije pretenciozan roman, riječ je o lakom krimiću kojem je prva svrha biti zabavan i uzbudljiv.

Radnja se zbiva u Dalmaciji, prema nekim općim mjestima (iako to niste izrijekom naveli) može se zaključiti da riječ o Zadru. Međutim, Vaša je slika Dalmacije daleko od stereotipa o njoj iz klapskih i splitsko-festivalskih pjesama. Objasnite nam.

Dalmacija i posebno dalmatinski gradovi su slojevita mjesta koja imaju mnoga lica. Razglednice i reklame za turiste uvijek guraju onu istu stranu ljubav prema kamenu, soli i suncu, ali dalmatinski gradovi su puno kompleksnije sredine. Ovdje je moguće provesti cijeli život, a nikad ni ne vidjeti more.

Smeta li Vam vrućina? Naime, zbog vrućine me je Vaš *Mima* podsjetio na Camusovog Mersaulta.

Vrućina, i vrijeme općenito, jesu gradivni dio romana. U romanu *Mima* traži Dodolu, božicu kiše, a vremenska prognoza se često poklapa s fabulom romana. Grad prvo teroriziraju goleme sparine, potom se spušta vlaga i kad napokon potekne kiša stvari se kompliciraju. *Mima i kvadratura duga* je prvenstveno *noir* krimić, a *noir* kao žanr odlikuju urbane teme i mrak. Kod mene, mrak je zamijenila sparina. Vjerujem da je sparina puno mračnija od noći.

MOŽE LI SE RIJEŠITI KVADRATURA KRUGA/DUGA?

Je li *Mima* roman s ključem, tj. jeste li likove i situacije iz romana oblikovali prema nekim stvarnim likovima i situacijama iz hrvatske stvarnosti?

Roman je vrlo značajno inspiriran dnevnim događanjima i stvarnim likovima, ali nije pisan na način da se ikoga može ili treba identificirati, pa čak ni grad, koji možda podsjeća na Zadar, ali to nije. Riječ je o univerzalnim mjestima i licima koja postoje u svakog dalmatinskom, pa i hrvatskom gradu. Vjerujem da je svima lako prepoznati svoj grad u kojem je nezaposlenost premašila broj stanovnika, industrija uništena, a sve što vrijedi rasprodano za kunu. Mnogi se gradovi mogu prepoznati u toj šablona.

Krije li se u naslovu romana neka simbolika?

Kvadratura kruga je stari matematički problem koji su ljudi pokušavali riješiti još od antičkih vremena. Najveći mozgovi svoga vremena mozgali su nad tim problemom i nisu ga uspjeli riješiti sve dok u devetnaestom stoljeću jedan njemački matematičar nije dokazao da problem uopće nije rješiv na način kako je zadan. Nije moguće geometrijski konstruirati kvadrat jednake površine kao zadani krug.

Na toj priči leži ideja naslova, samo što se roman ne bavi krugovima, već dugovima – puno stvarnijim i opasnijim problemom. Likovi romana čine sve da riješe problem kvadrature duga, ali rješenja, kao ni sa kvadraturom kruga – nema.

MUKE PO LEKTIRI

Roman je filmski brz, napisan je scenarijski. Kada bi roman doživio svoje filmsko uprizorenje, koga biste voljeli vidjeti u naslovnim ulogama?

Mima je lagan i svakodnevan lik, njega bi lako mogao odglumiti svatko. Ali Dodolu, fatalnu ženu čiji su ženski atributi sumnjivo nekategorizirani – tu glumicu bi bilo zanimljivo vidjeti.

Zadnje poglavlje romana ste ostavili otvoreno. Možemo li u skoro vrijeme očekivati nastavak *Mime*?

Da. *Mima* je odmah zamišljen kao serijal brzih i zabavnih knjiga i druga knjiga se već kuha.

Imate li književne uzore?

Jako je duga lista. Na samom vrhu su **Umberto Eco** od stranih autora i **Daša Drndić** od domaćih.

Jeste li se švercali s lektinom ili ste joj pristupali štreberski?

Švercao, naravno! Prvo, nisam je uopće volio! Gotovo je nemoguće voljeti nešto što moraš raditi. Tek puno godina nakon srednje škole vratio sam se nekim knjigama iz lektire i shvatio koliko su genijalne. Ali u to vrijeme nikako mi nisu pogađale žicu.

KOPNENA VRATA – DRUGAČIJI STRIP

Pored pisanja, imate još jednu strast kojoj pristupate vrlo studiozno. Naime, autor ste LEGO-stripa *Kopnena vrata*. O kakvom je stripu riječ. I gdje se on može „pročitati“?

Kopnena vrata, LEGO strip o povijesti Zadra, može se pročitati na portalu *storyatures.com*.

Kad ste i na koji način otkrili legice?

Preskočio sam ih u vlastitoj mladosti, pa sam ih otkrio tek kad sam tražio pogodnu igračku za sina. Tražio za njega, našao za sebe!

Jeste li ikad prestali biti dijete?

Teško je reći. Ako prestati biti dijete znači uozbiljiti se, onda nisam.

Stefan Gregorec, 3. r.

Strukovna škola Vice Vlatkovića, Zadar
Voditeljica: Ivana Pandžić

Kupski koridor 4D

Čudna je ta Kupa. Najveća je karlovačka rijeka, zaslužna za zlatno žitno doba, a danas je u sjeni svojih atraktivnih pritoka. Gledam je sa zidića Mažuranićeve obale omeđenu tim sivim zidom i ruševnim kulisama žitnih magazina i zaista djeluje apokaliptično. Teče li uopće ili je tek ogledalo sjena? Kad mi se oči priviknu na sivilo, ipak nalazim znakove života: suha grana vrti se nad virom, a vodu reže trag patke.

Najlakše joj je prići stubama podno Veslačkog kluba na Dubovcu. U proljeće tu mirišu rascvali divlji kesteni, a kad pritisne sparina, vjetrić s Kupe donosi spas i, vjerovali ili ne, miriše na more. A mora su daleko. Najbliže je naše Jadransko. Dvadesetak kilometara od njega, podno Risnjaka, Kupa izvire i bježi put dalekog Crnog mora. Ta čudna svojeglavost rijeke, koju znanost obrazlaže „vlaškom“ orogenezom i naginjanjem terena prema istoku, donijela je život u goranski i kupuski kraj. Nisam praznovjerna, ali živeći uz rijeku, osjetila sam da su one više od reljefa i vode, vjerujem da imaju dušu, čud i svoje tajne. Kao da nam šapću stihovima Mire Gavrana:

„Ja sam tu – posve blizu.

Uzvodno i nizvodno

od vašeg srca.“

Godinama je moj odnos s Kupom bio samo platonski, vidala sam je skoro svaki dan, ali kupala sam se u Korani, Dobri i Mrežnici. Ljetni izlet na njeno vrelo zbližio nas je i živi u meni zapisan svim osjetima.

Šumski put iz sela Razloga, koje je nekad bilo odmorište konjanika i teretnih kočija, spušta se do izvora. Očekivala sam skriven šumski izvor, označen tablom da bi se lakše uočio, a preda mnom je bljesnulo okruglo tirkizno jezero promjera bar pedeset metara. Nad vodom lebdi omaglica koju vjetrić kida i raznosi uokolo prelijevajući zelene

nijanse jezera, preko kamenja obraslog algama i mahovinom i dalje do velikih srcolikih *lopuha* i bujnih krošanja na obali koje diraju vodu. Ptice se nadglasavaju ne mareći za Gavranovu liticu koja se okomito diže visoko nad izvorom. Voda grgoči i tutnji ravnomjerno i postojano, čini se kao da gura rubove jezera snagom poroda. Kad sam dotakla hladnu vodu, kao da me povukla sila izvora i na tren bijah i ja dio te vječne snage vode. Nadnaravan je to osjećaj; nije ni čudo da je, čovjeku nedostupno, krško podzemlje Risnjaka potaklo brojne legende o podzemnim carstvima.

Očarana izvorom pratila sam Kupu kako kao nestašno dijete skakuće niz kaskade i slapove šumovitog kanjona, sve do nepristupačnih pojilišta gdje se noću i zorom druži sa šumskim životinjama.

Vratila sam se već idućeg dana u selo Turke, smješteno u čudesnoj „Dolini leptira“. Livadama punim planinskog cvijeća i šumskih jagoda prelijeću raznobojni leptiri kao smušeni domaćini ili možda dobri šumski dusi koje ovdje u Gorskom kotaru nazivaju šlatrčekima. Kažu da ih noću zamjenjuju vile i vještice, ali ja se radije vraćam čarolijama Kupe. Naime, oni koji se bave bioenergijom i kozmičkim brazdama kažu da se uz gornji tok Kupe nalaze područja pozitivnih sila koja se često poklapaju s lokacijama nekadašnjih crkvi i naselja. Slovenci su na takvim mjestima izgradili centre za duhovnu rehabilitaciju menadžera i ostalih žrtava stresa, dok na našoj strani do tih točaka „nirvane“ tek ponekad zaluta ribolovac ili kanuist. Moram priznati da nisam uspjela uhvatiti pozitivne vibracije, ali i ne treba mi, još uvijek me nosi snaga kupskog vrela.

Nekad su Japodi i Rimljani, a onda i Slaveni, koji su se uz gornji tok Kupe naselili još prije opjevanog „stoljeća sedmog“, znanjem ili čaranjem, bolje od nas birali svoja boravišta. A najsnažniji među njima bijaše Petar Klepac iz Malog Luga koji je rušio stabla lakoćom nedavne ledene pošasti. On je legendarni simbol i uzor Gorana, iako se točno ne zna je li i kad živio i otkud mu moć – od vila, s neba ili možda iz Kupe.

Kupu ponovo srećem u Lukovdolu, rodnom mjestu Ivana Gorana Kovačića, kojem u čast svako proljeće ovdje počinje bujicom stihova. Pratila ga Kupa odavde do Karlovca i otkrila mu vizije nekih zlih voda. U svoju „Jamu“ Goran je pokopao sve krvnike svijeta, prije nego što su oni njega. Tražim „beli most“ i ne znam koji je, jer svaki se slap prepoznaje u Goranovim stihovima:

„Preskočil je reko,
V hrptu se je svil,
Bel ko čisto mleko
I velo od vil.“

Moje zbližavanje s Kupom tog sam ljeta zapečatila i prvim kupanjem na Kaštelu, uzvodno od Karlovca. Kopajući po knjižnici i po sjećanju starijih, mnogo sam o njoj saznala. Davala je i odnosila život, hranila i uništavala. Kupa je najveći karlovački arheolog, otkriva i izbacuje dokaze o životu kojeg već tisućljećima sije oko sebe. Muzej je pun njenih eksponata: fosila nekadašnjeg Panonskog mora, svjedočanstava o Lasinjskoj kulturi pred više od pet tisućljeća i o nešto mlađem ilirskom plemenu Kolapijana, rimskih statua i srednjovjekovnih noževa. Njen najnoviji dar su tri teretne lađe, potopljene između dva svjetska rata, koje pomažu pri rekonstrukciji nekadašnjih kupskih plovila u sklopu projekta „Zaplovimo u prošlost – Žitni put». Čini se da je i Kupa nostalgična i da bi rado oživjela slavne dane najvećeg žitnog prometa.

Osjećajući Kupu ja živim prošlost i budućnost. Ono što drugi traže u matematici, u crnim rupama svemira ili razbijajući atome u Švicarskoj, ja sam našla u Kupi. Ona mi otvara nove dimenzije i paralelne svjetove. Kupa je moj koridor 4D i ponekad na more miriše.

Lara Manojlović, 4. r.

Gimnazija Karlovac, Karlovac
Voditeljica: Ivanka Vuglešić

DRUGA COOLTURA: ROMAN SIMIĆ BODROŽIĆ

Odijelo prave mjere treba pronaći u državi u kojoj živiš

Nakon brojnih priprema i najava, hvaljenja, lamentacija i govora koji su nam se činili kao preuveličavanja, u našu je knjižnicu 7. studenog 2014. napokon stigao Roman Simić Bodrožić. Tribina je započela u nevjerojatno opuštenom ozračju, nakon što je profesor Pamuković riješio *baš sve* detalje s tehnikom *live-streaminga*, a sva raspoloživa mjesta u knjižnici bila popunjena. I ubrzo smo shvatili da je svaka riječ hvale – bila realna

Gromoglasni pljesak označio je početak tribine koju je vodila profesorica Henrieta Barbarić. Razgovor je započela prepričavanjem anegdote koju je nekoliko dana prije Romanovog dolaska čula od jedne profesorice iz škole. Dotična ju je pitala: *Roman? Roman Simić? Cjaj, pa on je studirao sa mnom! Viđala sam ga po hodnicima. Mlad, zgodan, kovrčave kose, još k tome i pjesnik! Sve su cure bile lude za njim!* Roman je vrlo skromno odgovorio: – *Zašto ja to tada nisam znao?! – te započeo govoriti o počecima svoga bavljenja književnošću.*

Zadarski dom JNA raspisao je natječaj za mlade pjesnike. Roman je napisao pjesmu koju bi dosad već i zaboravio da ga na nju stalno ne podsjeća njegova *zlobna i okrutna sestra* za koju se nada da ovo nikada neće čitati. Ona na svim zabavama na kojima se čovjek može pošteno obrukati ako nešto napravi pogrešno, u sitne noćne sate, kada veselje već splasnjava, recitira tu njegovu pjesmu i *uništi* ga. Ali, bilo kako bilo, Roman je pobijedio i – nekoliko puta zamahnuo krilima poezije prije no što je počeo pisati prozu.

Roman koji piše kratke priče

Ono što nas je sve najviše zanimalo jedna je vrlo uočljiva kontradiktornost u Romanovom životu. Njegovo ime također je opća ime-

nica kojom se označava književna vrsta, no ne ona koju on piše. *To je neko prokletstvo*, odgovorio nam je, *ako vas roditelji žele usositi, daju vam ime koje nikada u životu nećete dostići. I tako ja još nisam ni primirisao tom romanu...*

Ali ne bismo se u potpunosti složili s njegovom izjavom. Romanove su priče sve, samo ne kratke. Primjerice, *Diomedove ptice*, koja govori o prijateljstvu, braku i ljubavi, proteže se na čak 33 stranice! Kako onda odluči gdje će staviti točku? Svidjela nam se usporedba pisanja s trčanjem: pisanje romana je trčanje maratona, a kratke priče staze na 50 metara. Kada dođe do 50 metara, Roman jednostavno stane – i roman se ne napiše.

Njegove tri zbirke priča, *Mjesto na kojem ćemo provesti noć*, *U što se zaljubljujemo* i *Nahrani me*, vrlo su smisleno povezane, kao da prikazuju njegov prolazak kroz život. Od teških, ratnih godina, preko prvog zaljublivanja do roditeljstva. Osobito je zanimljivo što i razmak u stvarnosti između objavljivanja tih zbirki odgovara godinama lika u njegovoj fikciji koji se provlači kroz sve priče. Prva zbirka objavljena je 2000. godine, a započeo ju je pisati 1995. godine, dok se rat još intenzivno osjećao u svim segmentima ljudskoga života, kada Hrvatska i nije bila tako lijepo mjesto za življenje. Nije se osjećao ugodno zbog prisutnosti tuge, razaranja i destrukcije svake vrste, a ti su ga osjećaji mučili do te mjere da je odlučio pisati o njima. Ali o tom svijetu nije mogao pisati izravno, nego ga je morao dramaturgizirati kroz nekakav drugi prostor koji je stvoren od lektire koja mu je bila dostupna. Svoj elementarni strah, da nije u stanju komunicirati sa svijetom oko sebe, htio je oživjeti u tom svijetu da bi ga mogao podnijeti. Htio je pisati o intimnim odnosima jer mu se činilo da oko njega nema tih odnosa i da se ne može osloniti na odnose do kojih je njemu stalo, kao što su ljubav i povjerenje. Iako je postojala jaka *prozna matica* koja je u to vrijeme određivala kakvi tekstovi trebaju biti, a u čije se kriterije njegove priče nisu uklapale, *Mjesto na kojem ćemo provesti noć* došlo je u finale nekih tadašnjih natječaja. Djelo je odudaralo od tadašnje tematike ljubavi prema domovini i žrtvovanja za dobrobit domovine.

U sebi sam pronašao mržnju

Osnovna kritika zbirke odnosila se na činjenicu da djelo ne govori o Hrvatskoj, odnosno nije to činilo na onaj način na koji su to drugi, oni koji su sjedili u žirijima, očekivali. *Zašto, kada čitam, npr., Tolkiena, osjećam da taj Tolkien priča o mom svijetu? Bez obzira što on priča o goblinima ili orcima, on se tiče mene. I mislim da nitko nema pravo govoriti piscu na koji bi način trebao pisati. Nema tog političara, te instance i tog autoriteta koji piscu mogu reći Država je važnija od tebe i od onoga što ti osjećaš. A ja sam u sebi pronašao mržnju. To je bila emocija koju nikada prije u sebi nisam susreo. I zato me bilo strah pisati izravno o događajima i ljudima oko sebe. Bilo me strah, jer sam susreo taj osjećaj u sebi.*

Pisati je za Romana značilo činiti sebe boljim čovjekom i činiti svijet boljim mjestom. Uvidio je da je njemu najvažnija stvar na svijetu, a to je ljubav, u Hrvatskoj skršena, i da je ta skršenost onaj dio atmosfere koji je zemlja upila poslije rata. Ljudi su se u vremenu izdavanja njegove prve knjige pravili da je sve u redu, dok je on sam osjećao da je Hrvatska još uvijek u ratu. Ti su ljudi zaboravili voljeti, njima je najbolji osjećaj na svijetu bio razbiti nekoga, natjecali su se tko će više mrziti drugoga. Možda nisu to činili svjesno, možda si nisu rekli *to mi je najbolji osjećaj na svijetu*, ali tako su živjeli. Osjetio je da nam se kao društvu dogodila jedna ogromna katastrofa. *Nebo mi je palo na glavu*, verbalizirao je Roman Simić Bodrožić osjećaj koji ga je uhvatio u srednjoj školi kada je rat započeo. Došao je kući, a u dvorištu mu je eksplodirala bomba. No gore od željezne bombe u njegovu dvorištu bile su nevidljive bombe koje su eksplodirale među ljudima koje je volio. Kada je osjetio tu katastrofu, cijeli taj spektar negativnih osjećaja, krenuvši od mržnje, odlučio je svoju iduću knjigu napisati na drugačiji način.

Nikada nemojte znati ništa o svojem životu

Njegovo djelo *U što se zaljubljujemo* neka je vrsta blizanca djelu *Mjesto na kojem ćemo provesti noć*. Želio je odgovoriti si na

pitanje što voli, koga voli, na koji način voli. Bez ikakve projekcije kakav će njegov život biti, ili kakav njegov život jest, pisao je knjige tako da sebi objasni što živi ili mjesto na kojemu živi. U Hrvatskoj je osjećao da je *speštan*, da je *zgnježđen* pa je odlučio otputovati u Španjolsku. I tek je tamo, u dalekoj zemlji, osjetio što znači udahnuti punim plućima. Shvatio je da postoje ljudi koji te ne gledaju preko nišana. Ali svaki put kada bi se vratio, opet je morao navući ono isto odijelo za tri broja manje, zbog kojega se morao usukat, pristati na činjenicu da je manji – i stalno iznova kapitulirati. No zrak koji je udahnuo izvan Hrvatske donio mu je vrijednu spoznaju da sloboda nije vani, već u njemu samom. Odi-jelo prave mjere treba pronaći u Hrvatskoj, na mjestu na kojem živiš. Kada je to pojmio, znao je da može pisati o skršenoj ljubavi, o ljubavi koja nije dobra, i pokušati je reanimirati. Jednom je rečenicom u potpunosti opisao svoje djelo: *Sve što volimo daje nam važnu informaciju o tome tko smo*. Ljubavi u njegovim pričama nikada nisu lijepe, ružičaste niti idilične poput onih na koje smo navikli u američkim filmovima. Zato jer pisanje nije ugodna zabava za petak navečer, zato jer teme o kojima piše često u njemu bude tjeskobu, u tim je ljubavima uvijek neki lom. Ali upravo zato pruža neviđeno zadovoljstvo kada osjeti da priča nešto radi. *Moram znati da je svijet drugačiji nakon moje priče, za mene, a onda mogu vjerovati da je i za nekoga drugoga. Književnost je pročišćenje koje svijet oko tebe čini boljim mjestom*.

Svojim pričama Roman mijenja svoj svijet, svijet dijelom kojega smo postali otvorivši stranice njegove knjige, i čini ga ljepšim mjestom – i za nas.

Eugenija Prša, 3. r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb
Voditeljica: Henrieta Barbarić

INTERVJU: ZORAN FERIĆ

Sjaj i bijeda pisanja

Sa Zoranom Ferićem, autorom zbirki priča i romana Mišolovka Walta Disneya, Quattro stagioni, izbor priča s Miroslavom Kišom, Robertom Mlinarcem i Borisom Perićem, Andeo u ofsajdu, Smrt djevojčice sa žigicama, Otpusno pismo, Djeca Patrasa, Simetrija čuda, Kalendar Maja i profesorom u XVIII. gimnaziji u Zagrebu razgovarali smo o čitanju, pisanju, predrasudama i mistifikacijama.

Što vam se, kao profesoru i piscu, čini koliko danas mladi čitaju?

I jedna i druga pozicija su slične. I kao pisac i kao profesor, volio bih da se puno više čita. Situacija s čitanjem nije dobra, to je pitanje koje se postavlja vrlo često, a nekako se zna odgovor i bez ikakvih ozbiljnih anketa. Jednom prilikom kad sam rekao da se kod nas ne čita, javila mi se kolegica iz knjižnice: «Nisi u pravu, informiraj se malo pa vidi. Ja radim u knjižnici, čita se jako puno i posuđuje se jako puno.» Međutim, radi se o drukčijoj publici. Knjige više posuđuju penzioneri nego mladi ljudi. Mladi ljudi čitaju kada moraju. Na jednom skupu nastavnika hrvatskoga jezika jedna kolegica je govorila o rezultatima ankete koju je napravila. Stvari su tu jasne: «Čitamo kada moramo», kažu djeca. Čitanje je u deficitu, ne samo kod mladih ljudi, nego i kod populacije općenito. Ljudi u srednjoj dobi nemaju vremena za čitanje i to je ozbiljan strukturni problem.

Čini li vam se da se nešto mijenja oko toga?

Ono što je dobro i što se mijenja su akcije i radionice koje potiču čitanje. U suradnji s Ministarstvom kulture postoji akcija postavljena široko i ambiciozno koja razvija strategije za poticanje čitanja. Već dvije, tri godine u Krležinoj kući na Gvozdu vodim takvu radionicu. Troje ljudi kojima je čitanje na srcu, Mirela Barbaroša-Šikić iz Agencije za odgoj i obrazovanje, Miroslav Mićanović i Maja Zrnčić pokrenuli su radionicu Čitaj s piscem u kući pisca. Dva su nam

prostora na raspolaganju, Zagorkin stan na Dolcu i Krležina kuća na Gvozd. Na radionicu dođe 30 do 40 srednjoškolaca koji bi htjeli čitati. Raditi s njima i raditi s djecom u školi nije isto. Ova djeca su načitanana i motivirana, oni žele što više naslova za čitanje. Imate veliku disproporciju s između onoga kako se odgajaju djeca na medijima (površnost) i s druge strane, kulturnog i znanstvenog tržišta kao takvog.

Kako djecu motivirati za čitanje?

Treba početi od najranije dobi, čim nauče slova, jer djeca te dobi još dosta čitaju ili im netko čita. Oko puberteta se događa raskorak u kojemu bi valjalo djelovati. Ljudi i djeca jako vole svoje riječi, vole ono što napišu. Ako damo djeci da napišu par asocijacija vezanih uz neko lektirno djelo, djeca će više voljeti to djelo jer će ga doživjeti kao nešto svoje. To funkcionira i s odraslima i s djecom.

Neki smatraju da je Noć knjige površna amerikanizirana manifestacija, kako vi na to gledate?

Mislim da su površni ljudi koji misle da je *Noć knjige* površna manifestacija. Stalno se susrećemo s tom optužbom amerikanizacije i površnosti, a da oni koji izriču te optužbe zapravo ne misle o situaciji u kojoj jesmo. Nama su potrebne takve akcije i kamo sreće da ih ima više. Mogu povući paralelu s kritikama radionica kreativnog pisanja. Kažu da se čovjeka ne može naučiti pisati. Te radionice stvaraju i čitatelje. Oni koji žele pisati moraju i čitati. Sve te radionice, a i *Noć knjige*, dio su istoga posla, stvaranja tržišta za kulturni proizvod. Oni koji to ne vide ne shvaćaju u kolikoj smo gabuli što se čitanja tiče.

Kako reagiraju vaši kolege na tematiku vaših djela, konkretno na djelo Djeca Patrasa?

Rekao bih da je to djelo tabu tema za djecu od 20 i manje godina, a za ove starije to nije tako. Kad sam krenuo pisati taj roman, znao sam da je pedofilija škakljivo pitanje. Evo, nakon 20 godina rada u srednjoj školi vidio sam i takve situacije. Takva situacija je prije 20,30 godina bila normalna. Ne mislim pritom da je bilo normalno spavati

s djecom kojoj predaješ, ali je bilo normalno da ljudi koji se nađu u takvoj situaciji završe u braku. Sada je to pedofilija koja je postala veoma zazorna i strašna. Htio sam na humoran način prikazati da stvari možda i nisu tako strašne kada ih se pogleda analitički. Osoba o kojoj se govori u tom romanu ima 17 godina, ali je daleko zrelija od čovjeka koji ima 40 i koji joj je ljubavnik i profesor. Taj obrat stvari me zanimalo. Ne bih želio da se misli kako branim pedofiliju, nego baš suprotno, radi se o zločinu. U mom romanu nije riječ o pedofiliji, nego o jednoj čudnoj i pomalo smiješnoj ljubavi.

Riječ je o pogledu iz neke druge perspektive?

U jednom romanu, autorica kaže da su štrikaće igle, nožići, pa čak i nožići za konzerve bili pogodni da ubiju onoga koji je to zaslužio. Pitao sam djecu tko zaslužuje da bude ubijen, na što su mi oni odmah odgovorili: „Pedofili!“ U romanu *Kalendar Maja* imam jedan ženski lik, Senku. Ona je kao mlada djevojka zlostavljana na specifičan način. Njezin ju je dečko tjerao da spava s drugim muškarcima dok je on to gledao. Ona kao starija žena kaže da je bila zlostavljana, ali da to ima dvije strane. Nešto joj je u životu bilo onemogućeno, brak, dijete, normalan posao, dok joj je s druge strane, omogućena neka vrsta seksualiziranosti i mogućnost da vrlo lako i sa svakim muškarcem doživi orgazam. Tako i žena, koja je bila žrtvom pedofilije neće biti u mogućnosti postati onakva kakvu društvo očekuje, supruga, majka... Živjet će na potpuno drugi način. Zapravo konzervativnost društva ima vrlo jake posljedice. Primjerice, vjeronauk u školi koji imamo 15 godina, čemu se ja odlučno protivim, kao indoktrinaciji. Čim je roman izašao, ravnateljica mi je rekla, samo se nadam da to nije istina.

Kako gledate ma ljubav?

Kad pišem o ljubavi, uglavnom pišem o njezinim demonskim aspektima. Rekao bih da se mi ponekad u ljubavi osjećamo dobro, ali zapravo iznad sebe imamo jednog golemog diva koji vuče konce naših postupaka, a da mi vrlo često tome ne možemo ništa. Život bi bez

ljubavi bio puno jednostavniji, ali bilo bi i manje umjetničkih djela. Često vidim ljubav kao demonsku silu koja, zato da bi stvorila novi život, uništava stare živote. Treba biti spreman i na mogućnost da ljubav uništi čovjeka. Ljepota ima moć da nam mijenja percepciju.

Dobili ste brojne nagrade, što biste još željeli postići?

Postoji puno stvari koje čovjek želi postići. Trenutno bih želio, s obzirom da mi s godinama odlazi energija, baviti se isključivo pisanjem, eventualno i radionicama kreativnog pisanja. Ali to nije moguće, pogotovo sada nije moguće živjeti samo od pisanja. Treba imati posao sa strane za normalan financijski život. Posao u školi počeo je gušiti ovaj moj spisateljski život. Kolege mi pomažu od sveg srca, ravnateljica mi izlazi u susret, ali ne mogu, recimo, uzeti stipendiju od godinu dana i otići nekamo, u neku drugu zemlju, što je nužno potrebno. Treba stvarati veze, prijateljstva, vidjeti život i društvo u drugim gradovima, ali na način da živiš tamo.

Kada ste se otkrili kao pisac?

Kao pisac sam se otkrio 13, 14 godina. Recimo, privlačila me riječ *Al Capone*. S 15 sam odlučio da ću se time baviti u životu. Imao sam sreće. Ipak, veći dio vremena osjećam se frustrirano i u žurbi. Naprosto, treba nešto završiti, uvijek postoje rokovi i uvijek tapkaš za svojim poslovima i nikad njima nisi zadovoljan. Ali eto, postigao sam neke stvari o kojima sam sanjao kao klinac, recimo, da me mladi intervjuiraju.

Biste li voljeli da vaša djela budu uvrštena u lektirni popis?

Prijatelji mi kažu da imam ogroman ego i volio bih da djeca moraju čitati moja djela, ali svjestan sam koliko je to moranje strašno i mislim da onda ništa od tog čitanja, tako da možda prije ne bih nego bih.

Tko su vaši književni uzori?

U svakoj epohi mog života bio je netko drugi. U srednjoj školi

Kafka i Desnica, na fakultetu Kiš, Slobodan Novak i Ranko Marinković. U jednom pak periodu Hemingway, ruski avangardisti. Sad recimo, s 50 godina, nemam uzora, ali imam knjige u koje se zaljubim. Volim žestoke knjige. Nedavno sam pročitao knjigu „Legenda o samoubojstvu“ Davida Vanna koja mi se veoma svidjela. Mogu reći da su me i knjige Alice Monroe ponijele u zadnje vrijeme, nakon prve dvije knjige zapitao sam se: „Ajme, što je ovo?“ A sad mislim da je njena priča *Zimski vrt* iz prve knjige nešto najbolje što sam pročitao o muško-ženskim odnosima.

Na čemu trenutno radite?

Trenutno radim na zbirci dužih pripovjedaka, od kojih se jedna otela kontroli i pretvara se u roman. I događa se ono što nisam želio jer sam htio napisati zbirku pripovjedaka, a izgleda da opet pišem roman. Naslov je *Dobra*, a radi se o integraciji djece s Dawnovim sindromom u društvo. Vidjet ćemo što će ispasti na kraju.

Zašto je dobro biti Zoran Ferić?

Ne nalazim neke ozbiljne razloge zašto je dobro biti Zoran Ferić. U braku sam 20 godina sa ženom koju volim i koju ću, nadam se, voljeti do smrti. Relativno dobro živim, imam dobar posao, živim u lijepom kvartu, u lijepom stanu, puno prijatelja, kreativan posao, skuter... Usprkos tome, mislim da je subjektivan osjećaj bijede jači od svega toga. Kad čovjek dođe u kuću na Gvozdu i vidi sve Krležine stvari, čini ti se da je tom čovjeku bilo fenomenalno, živi u vili, ima glumicu za ženu, smatraju ga najznačajnijim piscem Jugoslavije, prijatelj mu je predsjednik države... Nitko se ne usudi napisati zarez protiv tebe, a dok čitaš romane, vidiš koliko bijede i neostvarenosti tu postoji. Djeci bi trebalo reći da nije društveni uspjeh ono što ispunjava.

Katarina Širanović, 4. r.

X. gimnazija „Ivan Supek“, Zagreb
Voditeljica: Ružica Filipović

INTERVJU S DANCEM KIMOM BRODERSENOM,
GOSTUJUĆIM UČENIKOM

Je li učenik Danac u Vrbovcu ostao stranac?

Najljepšu dobrodošlicu u životu doživio sam od učenika u školi u Vrbovcu...

U Danskoj nema toliko panike oko ispita i ocjena, zato možda nema ni varanja ...

Kod nas roditelji uglavnom ne čiste nered za djecom.

U šk. god. 2013/2014. u vrbovečkoj je srednjoj školi boravio Danac Kim Brodersen na razmjeni učenika. Pohađao je 2. r. gimnazije. Iako volimo svoj grad, postavljali smo si pitanje što je Kima dovelo u Hrvatsku, osobito u gradić Vrbovec. Zanimalo nas je i kakva je razlika u odnosu prema školi između nas i Danaca, kakve će dojmove ponijeti o nama i dr. Diplomatski je izbjegavao odgovore pa sam ga prije odlaska zamolila za otvoreni razgovor za školski list.

„HRVATSKO MORE I LJEPOTA PRESUDILI SU U IZBORU.“

Kime, molim te da nam konačno kažeš zašto si odabrao Hrvatsku i Vrbovec za školovanje?

Zato što sam ranije bio u Rijeci, na Brijunima, u Puli... Stvarno mi se svidjela Hrvatska i htio sam je bolje upoznati. Hrvatsko more i ljepota presudili su u izboru. No, ispalo je malo drugačije od očekivanog. Mislio sam da ću biti negdje na obali, ali i u Vrbovcu je dobro.

Znači nisi ni znao gdje se Vrbovec točno nalazi kada si dolazio ovdje?!

Pa, iskreno, nisam. Valjda sam mislio da su sva vaša mjesta uz more pa mi je bilo svejedno.

Stvarno?! Nisi se dovoljno informirao? Zašto to nisu učinili tvoji roditelji i učitelji?

Ne ide to tako. Ja napišem svoje potrebe, agencija potraži zamjensku obitelj koja mi odgovara. Npr., napisao sam da volim igrati nogomet pa su mi našli obitelj koja isto tako voli nogomet. U... Vrbovcu. Ispalo je dobro. Ipak, drugi put bit ću marljiviji u pripremi.

Iz kojega si grada? Kakav je tvoj život u Danskoj?

Iz Kalundborga na zapadnom dijelu otoka Sjaellanda, blizu Kopenhagena. Imam roditelje i mlađu sestru. Radim doma sve što treba i brinem se za sestru kad roditelji zbog posla ne stignu. Volim sport, volim školu... Plakali smo opraštajući se od osnovne škole i svoje razrednice koju smo stvarno voljeli. No, ne znam kako će mi biti u srednjoj.

Sviđa li ti se više život u Danskoj ili u Hrvatskoj? Možeš li ih malo usporediti?

Pola-pola. Danska je... kuće su, bez uvrede, modernije. Ljudi više zarađuju, ali je sve skuplje. Životni standard osjetno je viši. Ljeti nije prevruće kao u Hrvatskoj. No, ovdje su ljudi opušteniji. Mladi smiju svugdje izlaziti i duže biti vani, piti alkohol, imaju manje obveza.

NAJLJEPŠU DOBRODOŠLICU U ŽIVOTU DOŽIVIO SAM OD UČENIKA U ŠKOLI U VRBOVCU.

Kako si preživio ovu školsku godinu? Iskreno, kakav je bio tvoj prvi dojam o nama i školi?

Mislim da škola zapravo dosta dobro izgleda. Nastavnici se trude na razne načine. I još nešto važno, najljepšu dobrodošlicu u životu doživio sam u školi u Vrbovcu! Priredili su mi je Karlo i Max iz 3. r. Za mene je to bilo nezaboravno! Dotrčali su i zagrlili me i skandirali, uzvikivali moje ime: KIM BRODER SEN!

KIM BRODER SEN! Svi su pljeskali i...bilo je odlično! Haha, baš su me oraspoložili! I moj mi je razred puno pomogao da se priviknem.

Je li bilo teško uvjeriti roditelje da te puste na razmjenu? Jesu li pokazali strah, zabrinutost? Kakve su ti lekcije na odlasku održali o ponašanju?

Ma, ništa od toga. Moja mama također je bila na razmjeni učenika i misli da je to baš *super*. Čim sam spomenuo razmjenu, rekla je da mogu ići. Jako su otvoreni. Rekli su mi *doviđenja i lijepo se provedi*. Nije bilo lekcija. Vjeruju da znam što je u redu, što nije.

KOD NAS RODITELJI UGLAVNOM NE ČISTE NERED ZA DJECOM.

Ti jedini nisi izostajao s nastave, nisi ostajao na zabavama iza 23 sata. Nije li dosadno pretjerivati s uzornim ponašanjem?

Kakvo pretjerivanje! Škola je moja obveza pa idem na nastavu. I ja bih ostao duže vani, naljutim se što ne smijem, ali snosio bih posljedice da je drugačije. Kod nas roditelji uglavnom *ne čiste nered za djecom*. Ako prekršiš pravila, podnosiš kaznu. To mi se ne isplati.

Mi smo puno izostajali, 53 sati po učeniku, a ti ni jedan sat! Znači da imaš čelično zdravlje. Je li istina da vas Dance dok ste mali drže u kolicima na snijegu, da vas svuku i stave na hladno kad imate temperaturu, da jedete samo sirovo povrće, da vas kao male puste da se u šumi snalazite sami? Čitala sam takve stvari u knjizi poput “Danci i stranci” i dr.

Ha, ha. Kad tako kažeš, zvuči grubo. Je li tebi logično da te griju kad si prevruć? Svi puno boravimo vani, ne paničare svi kad si malo bolestan. Postoje vrtići u prirodi na otvorenom, zato smo u šumi. ... Bavimo se sportom, jedemo svježije povrće puno više

nego sendviče sa šunkom. Ali, ne jedemo, na primjer, puno juhe kao vi Hrvati. Da, zdrav sam, ti zaključi zašto. A kad si dobro, ne izbjegavaš obveze.

Škola je gotova, više nema kazne, možeš li nam otkriti jesi li ipak prekršio koje pravilo?

Hm, jesam malo. Nitko nije savršen. Na kraju godine pisali su mi na hrvatskom pjesmicu za oprostaj. Moj prekršaj ušao je u poeziju pa se saznalo za njega. No, ima tu puno pjesničke slobode. Spominju se rimovani motivi *biti – piti, stranac – Danac – Vrbovčanac – Balkanac*. Zaključi jesam li ostao stranac ili sam se uklopio.

U DANSKOJ NEMA PANIKE OKO ISPITA I OCJENA, ZATO MOŽDA NEMA NI VARANJA.

Usporedi našu školu sa svojim školama u Danskoj. Cijeni li se kod vas više znanje ili ocjene?

Ovdje učenici imaju više predmeta, više uče za ispite i ocjene nego u Danskoj. Rekli su mi da su za faks važnije ocjene nego znanje, zato pišu šalabahtere i svađaju se s nastavnicima oko ocjena. U Danskoj nema panike oko ispita i ocjena, zato možda nema ni varanja. Ako dobijem lošu ocjenu, dobro, sljedeći put znam što i kako trebam učiti. Ako dobijem dobru, nema euforije. Znam da učim ispravno.

Jesi li se mučio s učenjem hrvatskoga jezika? Što ti je bilo najteže naučiti?

Da, nisam ga baš svladao. Teški su nastavci poput *kuća, kuće, kući*... Na danskom je teže čitanje i pisanje, ali gramatika je lakša. *Ja sam, ti si, on je*, na danskom bi bilo: *ja sam, ti sam, on sam*, itd.

VRATIT ĆU SE U HRVATSKU, SIGURNO!

Kakvi su ti planovi za budućnost? Hoćeš li nas ponovno posjetiti?

Pa, poslije srednje škole želim studirati morsku biologiju u Australiji. Onda bih htio živjeti u još nekim državama. Da, vratit ću se u Hrvatsku, sigurno. Posjetit ću gradove i prijatelje.

Hoćeš li nas za kraj pozdraviti na hrvatskom?

Moše. Ja sam Kim. Ja sam iz Danske. Hvala na svemu! Oprostite, ja ne znam dopro hrvatski, ali probam. Nije točno kazano, ali pokušam. Doviđenja i sretno vama!

Sretno, Kime! Od srca ti želim u ime svih nas da ostvariš svoje planove i da se ponovno sretnemo, u našoj ili tvojoj zemlji. Hvala što si nas podsjetio na mnogo dobroga što imamo, a što smo prestali primjećivati! Hvala na informacijama o Danskoj iz prve ruke.

Živjele razmjene učenika!

Lucija Tomičić, 4. r.

Srednja škola Vrbovec, Vrbovec
Voditeljica: Nada Poturiček

OSVRT NA KAZALIŠNU PREDSTAVU „HRVATSKI BOG MARS“ U IZVEDBI DRAMSKOG KAZALIŠTA GAVELLA

Hrvatski bog Mars

Kazališna predstava „Hrvatski bog Mars“ prikazuje tragičnu sudbinu domobrana, hrvatskog vojnika u Prvom svjetskom ratu, no mnogo važnije, potiče na razmišljanje o stanju u hrvatskom društvu danas.

Suvremeno kazalište često reinterpreтира književne klasike, upućujući pritom na aktualne društvene i političke probleme. Takva je i predstava „Hrvatski bog Mars“, nastala na temelju istoimenog djela Miroslava Krležę, u režiji Sebastijana Horvata i dramaturškoj obradi Milana Markovića Matisa, izvedena 10. studenog 2014. u Dramskom kazalištu Gavella.

Zanimljivosti predstave pridonosi dinamičnosti: izmjenjuju se mirni trenutci u kojima je jedini prisutni zvuk šapat glavnog junaka s glasnim prizorima iz vojničkoga života na Istočnom bojištu u Prvom svjetskom ratu. Pratimo dvije paralelne radnje, jednu koja prikazuje hrvatskog seljaka Vida Trdaka (Amar Bukvić) u različitim životnim i ratnim situacijama, dok je druga smještena u suvremeno doba, u umobolnicu, prikazujući psihoterapijsko liječenje jednog mladog čovjeka oboljelog od PT-SP-a u čiju se ulogu vješto prebacuje isti glumac.

Autori su željeli uvesti elemente suvremenog svijeta u predstavi, a istovremeno se što je moguće više držati književnog predloška. Tako se u predstavi mogu vidjeti slike najznačajnijih osoba hrvatske moderne povijesti, ako što su Josip Broz Tito ili Franjo Tuđman. Vrlo je dojmljiva scena u kojoj su predmeti povezani uz politički lijevo orijentirane pokrete smješteni na lijevoj strani pozornice, dok su na desnoj strani postavljeni predmeti uz desnu političku orijentaciju. U tome uočavamo kritiku polariziranog hrvatskog društva i vječne borbe *ljevice* i *desnice*, čiji su najnoviji primjer nadolazeći predsjednički izbori. Predstava poziva na razmišljanje o tome je li takvom sukobu, koji prelazi granice čistog političkog rivalstva i poziva na razmirice iz prošlosti, mjesto u jednoj modernoj i civiliziranoj državi.

Predstava „Hrvatski bog Mars“ nastala je u godini obilježavanja početka Prvog svjetskog rata. U svom eseju „O Marsu i kretanju unatrag“ Dubravko Mihanović postavlja pitanje: „Nije li rat nešto što bismo trebali pokušati zaboraviti, a ne nešto što obilježavamo i slavimo?“ Prvi svjetski rat bio je prvi sukob tako velikih razmjera, sukob koji je u četiri godine trajanja odnio deset milijuna života i s pravom se postavlja pitanje treba li tako nešto slaviti. Odgovor je naravno niječan kad je riječ o slavju, ali daleko od toga da se rat mora zaboraviti. *Historia est magistra vitae*. Kako čovjek može napredovati i ne ponavljati greške iz prošlosti ako zaboravi i sve loše što se dogodilo?

Neuki seljaci iz predstave odlazili su u rat ne znajući ni za koga ni protiv koga se bore, vodili su „tuđi“ rat, unaprijed ga izgubivši. Danas, kad je procesom globalizacije svijet postao veliko selo, događa se da „tuđi“ ratovi opet postaju „naši“ ratovi. Sukobe koji se odvijaju na drugom kraju svijeta istovremeno pratimo u medijima, a već za nekoliko dana mogu se odvijati i u našoj državi, što je rezultat velikog napretka tehnologije, ujedno i oružja. Moguće je da će Hrvati opet ratovati u Ukrajini (o čemu pišu jedne dnevne novine, a ističe autor eseja D. Mihanović) s ciljem očuvanja mira jer dođe li do još jednog sukoba svjetskih razmjera, on će vjerojatno biti i posljednji.

Naslov predstave i Krležina djela „Hrvatski bog Mars“ opravdan je jer hrvatska prošlost obiluje različitim sukobima i hrvatski je narod stoljećima bio podređen drugima te se morao izboriti za svoju slobodu i prava, na što nas upućuje ime starorimskog boga rata – Marsa. Kazališna predstava „Hrvatski bog Mars“ prikazuje tragičnu sudbinu domobrana, hrvatskog vojnika u Prvom svjetskom ratu, no mnogo važnije, potiče na

razmišljanje o ulozi Hrvatske u Europi i svijetu te stanju u hrvatskom društvu danas. Kao što planet Mars, prema starom egipatskom vjerovanju putuje unatrag, tako i hrvatsko društvo danas putuje unatrag jer su stare razmirice važnije od napretka države koji se može ostvariti jedino suradnjom.

Ivor Petrovečki, 4. r.

Gimnazija Antuna Gustava Matoša, Zabok
Voditeljica: Dinka Tomašković-Presečki, prof.

OKO ZA OKO I CIJELI SVIJET ĆE BITI SLIJEP.

Mahatma Gandhi

Predrasude

„Gle, zamotana! Pazi da ne baci bombu!“, često se znalo čuti, no da se spuštam na njihovu razinu, to ne bih bila ja. Ja sam emancipirana osoba koja cijeni različitosti i uvažava sve. Kada bi svi reagirali na sve, kamo bi ovaj svijet stigao. Vrijeme je za promjene, a do njih može doći samo ako smo voljni učiti i informirati se o svijetu koji je drugačiji, ali nas okružuje pa smo i sami dio njega.

Većina mojih srednjoškolskih dana započinje efikasnom metodom razbuđivanja – jutarnjom kavom u društvu prijateljica. Tko nas vidi, rekao bi obične sedamnaestogodišnjakinje s prosječnom životnom pričom. No, svaka od nas je posebna, bilo bojom kose i očiju, visinom i težinom – ili vjerom. Naime, u „čisto“ katoličko društvo „uvukla“ se jedna muslimanka. Od krvi, mesa i ideala kao i ja, kao i moja sestra i moja majka. Ideala koje svatko od nas

prvo treba upoznati, pa tek onda donijeti sud ili procjenu. Moja je donesena zahvaljujući vedroj djevojci koja nesebično približava svoj svijet mome i time briše granice i predrasude.

Sedmoga dana nove 2015. godine izvršen je teroristički napad na novinare *Charlie Hebdo*. Ovaj događaj dignuo je na noge cijeli svijet, naročito islamsku zajednicu koja trpi posljedice zbog fanatika koji svoju misiju provode „u ime Allaha“ misleći da će tako zaraditi mjesto u nekom boljem životu. Ubijaju nečijeg oca, majku, brata! Parižani će pamtiti prolivenu krv, ali još duže od toga pogledi će ostati uprti prema svakomu muslimanu koji nema veze ni s terorizmom ni džihadizmom, ali je opet obilježen jer živi svoju vjeru. Mnogi muslimani u Hrvatskoj potreseni su, razočarani u sustav i svoje sugrađane koji su ih počeli gledati drugačijim, prezirnim očima. Među etiketiranim je i moja prijateljica, djevojka koja svojim radom i zalaganjem, bez obzira na ime i prezime, zaslužuje priliku i mjesto u društvu. U težnji da uklonimo predrasude, ona i ja, muslimanka i katolkinja, odlučismo čitateljima približiti islamski svijet u razgovoru povodom terorističkog napada na francusku novinsku kuću.

Koliko ti je važna vjera?

Moja vjera, islam, dio je mene. Definira me kao osobu. Živim u vjeri i trudim se biti što bolji vjernik. Naravno da ne mogu slijediti sva pravila, no trudom i poštenjem želim biti primjer svim muslimanima, ali i katolicima koji me okružuju. Želim brisati predrasude. One su dio svakog čovjeka, no ako pokažemo da nije sve tako surovo u mom, islamskom svijetu, one će s vremenom nestati.

Gdje živiš i kakvim ljudima si okružena?

Živim u selu s većinskim muslimanskim stanovništvom, tako da je suživot u mom okruženju harmoničan. U školi sam jedina muslimanka koja pohađa opću gimnaziju. Kad sam se upisivala, u školi još nije bio uveden islamski vjeronauk, zbog malog broja učenika islamske vjeroispovijedi, stoga pohađam etiku koja mi daje uvid u svjetske religije. Time proširujem svoje vidike. Imam i muslimanske i katoličke prijatelje. Oni se međusobno ne družu, no ja uspješno sudjelujem u životu i jednih i drugih. Često me moji prijatelji iz Bosne pitaju o katoličanstvu i s veseljem im kažem da znam mnogo o tome. Smatram da je svako znanje korisno. Bitno je za naša mišljenja i vidike.

Jesi li imala kakvih neprilika i incidenata zbog vjere?

Ne mogu reći da nisam. Znala sam uhvatiti poglede i priče o meni kao muslimanki. Ljudi znaju komentirati i osuđivati, a da uopće ne znaju na čemu se moja vjera temelji. „Gle, zamotana! Pazi da ne baci bombu!“, često se znalo čuti, no da se spuštam na njihovu razinu, to ne bih bila ja. Ja sam emancipirana osoba koja cijeni različitosti i uvažava sve. Kada bi svi reagirali na sve, kamo bi ovaj svijet stigao. Vrijeme je za promjene, a do njih može doći samo ako smo voljni učiti i informirati se o svijetu koji je drugačiji, ali nas okružuje pa smo i sami dio njega.

Što misliš o terorizmu vezanom za islamsku vjeru?

Islam je vjera mira i razumijevanja. Teroristi, tj. muslimani koji su skrenuli s Božjeg puta, ljudi koji ubijaju misleći da je to u ime Boga, vjeruju da će sebi tako zaslužiti mjesto među rajskim ljepotama. Islam nije vjera koja podržava terorizam. Islam je vjera koja se temelji na miru. Jako griješe ljudi koji se nazivaju

muslimanima, a ponašaju se kao da nisu muslimani. Time daju lažnu sliku o islamu, ovijaju našu vjeru u crnilo.

Što misliš o incidentu u francuskoj novinskoj kući Charlie Hebdo?

Osudujem taj zločin u svakom pogledu, nema opravdanja za to. Tragična mi je rečenica koju su izrekli napadači na *Charlie Hebdo*: „Osvetili smo proroka!“ Što znači rečenica „*Strašno je to što se dogodilo, ali nisu trebali dirati svetinje*“? Nema toga „*ali*“ koje može opravdati ovakav zločin. Onaj koji je u svojim komentarima napisao to „*ali*“ i pokušao naći opravdanje ili razumijevanje za ubojice, nije ništa drugo nego sudionik u zločinu. Nije li to ista ona nakaradna logika koja suosjećajno za žrtvu silovanja kaže „*Jadna ona, ali nije trebala izaći u kratkoj suknji*“? Za ovakav zločin nema opravdanja i mora se ovom lancu terora stati na kraj. Dokle ćemo se ubijati u ime Boga?!

Misliš li da je ismijavanje proroka Muhameda opravdano?

Muhamed je dio jedne religije i kao takav treba biti poštivan. Da neki islamski časopis napravi karikaturu Isusa Krista ili Buddhe, sljedbenicima te religije ne bi bilo svejedno. Najžalosnije je što se dolijeva ulje na vatru. Smatram da je religija dio osobnog života i kao takva treba ostati van političkih zbivanja.

Jesu li islamski zakoni strogi?

Islamski zakoni nisu strogi, a ono što je zapadnjacima čudno, to su običajni zakoni Kurda i muslimana iz Arabije. Ti zakoni nemaju veze s našom vjerom. Mnogi misle da to islam nalaže pa da se svi muslimani prema tome moramo ravnati. Što se tiče baš

zakona i propisa Kur'ana, oni nisu strogi. Jesu možda malo čudni za današnji moderan svijet, ali nama to sve ima smisla.

Bili se udala i osnovala obitelj s nekim druge vjere?

Čovjek se zaljubi i zavoli i misli da ljubavi nema granica, da je sve bajno i sjajno, a problem nastane ako je taj netko koga volimo druge vjere. Roditelji to većinom brane jer svi drže do svoje vjere. No, različiti smo. Nekom to smeta, a nekom ne. Ja sam jedna od onih kojima ne smeta veza s osobom druge vjere, ali takav brak meni osobno nema smisla. Svakoj muslimanki rečeno je da treba odgajati djecu u islamu, stoga mi je veoma važno da mi djeca jednog dana budu islamske vjeroispovijesti. Tako da se najvjerojatnije ne bih udala za nekoga tko nije moje vjere.

Koliko si angažirana u svojoj islamskoj zajednici?

Dosta sam angažirana u islamskoj zajednici. Sudjelujem u zboru, pratim sva natjecanja, odlazim na sve konferencije islamske mladeži u Hrvatskoj i pokušavam stalno biti u tijeku s novim događanjima. Zalažem se što više mogu.

Što očekuješ u budućnosti?

Definitivno očekujem veću toleranciju vezanu za vjerska pitanja. Očekujem upis na željeni fakultet i, naravno, dobre odnose sa svojim katoličkim i muslimanskim prijateljima. Oni su dio mene kao i moja vjera. Svi činimo zajednicu i samo zajedno možemo raditi na njenom boljitku.

Anamarija Bogović, 3. r.

Srednja škola Slunj, Slunj
Voditeljica: Mirela Jurčić

Vrijeme ne liječi ništa

Pjesnikinja, prozaistica, radio-dramatičarka, esejistica i prevoditeljica Irena Vrkljan rođena je 1930. godine u Beogradu, gdje je završila osnovnu školu. Gimnaziju je pohađala u Zagrebu, a školovanje nastavila na zagrebačkom Filozofskom fakultetu i na berlinskoj Akademiji za film i televiziju. Piše djela različitih žanrova u kojima spaja pjesništvo, znanstveno-esejistički pristup, kritičku analizu, a njezin književni izraz često podsjeća na filmske sekvence i umjetničku fotografiju. Na književnu scenu stupila je u razdoblju krugovaša poezijom nadrealističke tematike, no prijelomni trenutak njezine karijere bio je roman *Svila, škare* objavljen 1984. godine. Živi i radi na relaciji Zagreb – Berlin, djela objavljuje na hrvatskom i na njemačkom jeziku. Do danas je izašlo više od dvadesetak naslova, a mnogi su od njih nagrađeni. U povodu Mjeseca hrvatske knjige s njom smo se susreli u Knjižnici Vladimira Nazora, gdje nam je otkrila da upravo nastaje jedno od njezinih najboljih djela.

Predstavljaju Vas kao književnicu, dobitnicu mnogih važnih nagrada, začetnicu tzv. ženskog pisma i sl. Kako gledate na to određenje?

Tada kada sam ja pisala imala sam sreću da sam jedina žena u Hrvatskoj koja je pisala knjige. Više su pisali muškarci. I tako sam postala ja kao začetnik „ženskog pisma“. No to nisam htjela. Nisam htjela čak ni pisati. Htjela sam studirati slikarstvo ili medicinu, no otac mi to nije mogao priuštiti. *Svilu, škare* Crnković je odbio, jer da se „to kod nas ne može čitati“, a kad ju je Šoljan pročitao, rekao je da je sjajna. Ubrzo je prevedena na engleski, talijanski i mađarski jezik. Ne volim neke muške literate koji kod nas pišu o ženi. U *Kiklopu* i *Gloriji*, npr. žena je plesačica, a on svećenik. Žena kao objekt. No, ne volim ni tipične ženske teme – o ljubavi, smrti ljubavi, necjelovitosti... U nekim svojim knjigama govorim o ratu

jer samo u literaturi mogu probati reći što znači rat, koji ne samo da ubija ljude nego i uništava sjećanje. Nagrade su važne, no ja sam čovjek koji ima slab ego.

Možete li izdvojiti neki svoj uzor ili poseban poticaj za pisanje?

To je bio opus Thomasa Manna. Čarobni brijeg mi je najdraža njegova knjiga. Jako su mu zamjerali članak u kojem pozdravlja Prvi svjetski rat, ali ipak je emigrirao pred nacizmom u Švicarsku, a nije bio nacist, nikako. Ali bio je, takoreći, jako njemački autor. Volio je Njemačku. Pisala sam o jednoj ženi, Židovki, koja je također probala pobjeći u Švicarsku. Švicarci su tada tražili deset tisuća dolara za dozvolu boravka. To su tražili i od Židova. Tako da ona nije mogla tamo ostati jer te novce nije imala. Pobjegla je preko Portugala i stigla u Jeruzalem, gdje je i umrla i gdje je pokopana. Što se tiče poticaja, mene su uvijek zanimali nekako gubitnici, jer se o pobjednicima dovoljno piše.

U jednom intervju ste rekli da je Vaša poezija „stvarnosna“? Kakva je to poezija?

To je poezija koja se bavi stvarnošću, ovom našom. No, to se više odnosi na prozu. Ne bih htjela pisati nekakve lažne utjehe i ne bih htjela pisati nekakve ljubice u koje ne vjerujem, naime u takve kakvi jesu. Htjela bih pisati o istini, a istina je nešto što je teško podnijeti. Volimo se, i ja i vi tješiti. I ja navečer gledam krimice kad ne mogu više čitati. No treba reći istinu.

U svojim djelima se kritički osvrćete na današnji društveni poredak. Koje su opasnosti liberalnog kapitalizma?

Često šecam parkom i vidim kako ljudi maze svoje peseke: više ljubavi prema psu nego prema čovjeku – to je globalni problem. U Njemačkoj pedeset posto starih ljudi živi u domovima, ali nedostaje im njegovateljica. No, oni taj problem rješavaju kapitalizmom: uvest će iz Rumunjske i Hrvatske njih sto tisuća! Prestala sam kupovati svari kad sam čula za koliko malo novca žene rade u Ban-

gladešu. One za istu jaknu dobiju dva dolara, a u Njemačkoj se ona prodaje za sto pedeset. Ovo što sada nosim staro je trideset godina. I neću više kupovati ništa novo jer kad to sve znam boli me srce. Slično je i s bolestima koje ne istrebljuju jer farmaceutska industrija hoće zarađivati. Indijci koji beru pamuk za našu garderobu ne nose maske – i tako se postaje bogat. Jedan indijski liječnik je rekao da mu sto ljudi umire mjesečno. To nitko ne želi čuti, svi žele čuti lijepu stvar i gledati manekenke. Bogatstvo je kao da pijesh morsk vodu, što više pijesh, to si žedniji. Pišem o onima koji nisu milijarder. Ljudi se tješe stvarima jer im ništa drugo nije ostalo. U Berlinu sam čula: osjećam se loše, pa daj me farbajte u drugu boju. Istina se teško može izdržati.

Kako to globalno stanje promijeniti?

Dolazi vrijeme nove skromnosti, ali ne u smislu da sada moramo gladovati, no nešto bismo morali učiniti. Danas postoje autonomne grupe koje namjerno žive samo od onoga što nađu u kontejnerima. I to mi se jako sviđa. Ja činim koliko mogu, borim se protiv ovog svijeta za koji smatram da je opasan. Ne vjerujem da književnost može promijeniti svijet, ali može pomoći nekim ljudima i dati im malo hrabrosti za neke stvari, može malo nešto učiniti, ali i to je mnogo. Inače bih bila spremna doslovno boriti se za neku stvar, ali ne političku, za neku ljudsku stvar. Na primjer, kad bi netko nekoga na ulici napao, bila bih mu spremna pomoći, ne bih se plašila. Pa nek me istuku, ali ne bih to mogla mirno gledati.

Osjeti li se utjecaj kapitalizma i u književnosti?

Kako da ne! Prva knjiga koju je Kafka napisao, *Preobražaj*, izašla je samo u osamnaest primjeraka. Sada je ima na milijune. Virginia Woolf prodala je *Gospođu Dalloway* u dvije tisuće primjeraka i to je tada bio *bestseller*. Ona je za to mogla kupiti kuću. Danas moraš imati sto tisuća primjeraka da bi mogao nastaviti raditi. Iako je nisam puno čitala, vidjela sam da je ona naslutila sve ovo o čemu

danas govorimo. Čitala sam njene dnevnik, pisma i knjige i mogu reći da je bila vidovita osoba. Jako volim njenu knjigu *Jakovljeva soba* jer je tajnovita.

Motiv sobe nalazimo i u Vašim djelima?

Moja soba nije samo soba, ona je moj život. Uvijek je puna slika, satova, krcata je starinama. U toj sobi je apsolutni dar-mar. Tu je neki ambijent koji je za mene dobar. U njoj se osjećam bolje nego na ulici. Nekako me soba štiti za pisanje, naravno. U stanu u kojem sam živjela uvijek sam bježala u djevojačku sobu. Voljela sam čitati. Mora da je nešto od toga i ostalo. Nekako je ta soba moj cijeli prostor i moja „bakina kuća“, koju nikad nisam imala. Ja nisam pejzaž. Nikad nisam dugo bila na moru. Nisam imala baku kojoj bih išla na more. U toj sobi sam ja. Iako ne volim reći *ja* i mislim da je knjiga s potpisom „Irena Vrkljan“ nešto nepravedno, jer u tome „Irena Vrkljan“ i o tome što ja pišem nije samo moja osoba, nego je to sve: pisci koje sam čitala, svi ljudi koje sam znala, prijatelji koje sam imala... Mi smo zapravo sjećanje na cijeli naš život.

Prijateljevali ste sa slikarima, npr. s Miljenkom Stančićem. Što možete reći o njemu?

Miljenka Stančića upoznala sam u antikvarijatu, kad je došao iz Varaždina. Iz džepa je izvadio suhi kruh i magi-kocke, za koje je mislio da su bomboni. Jednom mi je rekao: „Snaga koja mi je bila potrebna da dođem iz tog sirotinjskog Varaždina do stana u Bosutskoj sada nedostaje mojim slikama.“ Vidite koliko je to bilo naporno, ali bio je dobar čovjek. Jednom je mojoj sestri i majci koje su ostale zimi bez ugljena taksijem dovezao ogrjev. Pomagao je svim svojim studentima. U to se vrijeme teško živjelo. I moje je djetinjstvo bilo ekstremno teško. Za Božić nisam dobila poklon, nego pismo: „Čovjek u životu nema prijatelja.“ Neke sam ružne stvari iz ranog djetinjstva i potisnula, ali možda iz tog osjećaja vlastitog života koji je bio ružan imam puno dobrih osjećaja za druge.

Susret s njemačkim piscem Bennom Meyer-Wehlackom, koji postaje Vaš drugi suprug, bila je nešto lijepo što Vam se u životu dogodilo. Kako je to kad žive zajedno dva pisca?

Bilo je jako lijepo. Ja sam išla na studij filmske akademije u Berlinu. Tamo smo se upoznali. On je bio docent za dramaturgiju i zaljubili smo se. U Njemačkoj sam ostala zbog njega. Trebala sam mu pomoći, jer kad sam ga upoznala, imao je jednu blokadu – plašio se bijelog papira i nije sedam godina pisao. Onda sam ja nekako laičkom psihoanalizom probala otkriti zašto se on tako plaši bijelog papira. Tek nakon dvije godine je rekao: „Sad bih ti mogao diktirati.“ Tako da je on prve radove i prve knjige meni diktirao. Bio je kao čovjek nevjerojatno dobar, no nije bio jednostavan. Kad nije pisao deset dana, ne bi jeo ni pio, a tekstovi su bili lagani, njegov dijalog jednostavan. On je pisao kao anđeo. Zanimljivo je to da je bio stranac u Njemačkoj, kao što je bila strana i njegova literatura i zato je toliko volio Zagreb. Tu se nekako više osjećao kao kod kuće. Sada kad ga nema, pokušavam nešto reći nesubjektivno o tome, za one ljude koji su također sami, da i oni nađu put, da i oni nešto čine ili nešto pišu. To ne moraju biti knjige. To mogu biti i bilješke. Da se ne povuku u sobe ili domove nego da komuniciraju s drugima. Jer vrijeme ne liječi ništa. To je jedna iluzija. Jedino što ostaje jest biti s ljudima. Ali čovjek može nešto sačuvati u onome napisanome. Osjećam da ću ga, pišući o njemu, očuvati. Tako sada nastaje *Protokol jednog rastanka*.

Čini li Vas književni rad ponosnom i sretnom?

Dobivala sam jako lijepa pisma čitatelja. Jedna žena kaže da je ozdravila čitajući moje knjige, a druga da stalno drži moju knjigu na stoliću u svojoj sobi. *Koračam kroz sobu* nastala je za vrijeme dugogodišnje bolesti moga muža kada nisam imala vremena pisati prozu, pa sam se vratila poeziji. Ne mogu živjeti bez pisanja. Kad me muž pitao jesam li sretna, rekla sam da ne znam, jer čovjek nije osoba ovoga trenutka, a sreća je samo trenutna. Čovjek u sebi nosi

čitav svoj život i čitavu svoju biografiju. Kada se sada gledam, prepoznajem sebe kao onu koja sam bila u djetinjstvu. Tekst koji sam pisala sa sedamnaest mogu i danas potpisati. Svaki čovjek mora naći svoj put, a moj put je voljeti nekog drugog. Meni je čovjek sve. No ne bih znala točno reći što je ponos, kao što ne bih mogla potvrditi da sam neka životna sretnica.

Sarah Kaurinović, 5. r.

Škola za medicinske sestre Vinogradska, Zagreb
Voditeljica: Mila Mikecin

ULOGA VLADAJUĆIH U RECESIJU

Građani pomažu dok političari lažu

Godinama smo na TV-u gledali katastrofalne razarajuće poplave širom Europe i svijeta i slušali naše vrhunske analitičare kako tvrde da je u Lijepoj našoj takav scenarij nemoguć. I bio je nemoguć, sve dok nisu pale rekordne količine kiša koje su poplavile Gunju i Rajevo selo.

Moglo bi se reći da Majka priroda ima crni smisao za humor pa je tako baš nama, Hrvatima, koje je već opustošilo sve što nas opustošiti može, od požara na Jadranu preko korupcije pa sve do krize kojoj se ne vidi kraj, još poslala i poplave koje su napravile milijunsku štetu. Ali Majka priroda nije jedina s neobičnim smislom za humor. Tu osobinu dijeli s nekolicinom naših političara, a u toj gomili se poneki od njih svojim izjavama znaju posebno istaknuti. Dakako, političari ne mogu točno znati kako je stradalnicima poplave pa stoga i ne mogu zvučati uvjerljivo i empatično pred kamerama, ali zato gospodin Zoran Milanović može, jer je njemu, naime, jednom u stanu pukla cijev, a parket mu se od toga još nije osušio. Sa svojom skromnom plaćom sigurno još štedi za sanaciju štete. Ako

taj scenarij nije usporediv s poplavljenim selom gdje voda seže do krovova oko kojih pluta utopljena stoka i kućni ljubimci prognanih ljudi, onda stvarno ne znamo što jest. Zanimljivo je čuti takve mudre i brižne misli od predstavnika skupine ljudi koja rukovodi ovom državom, pogotovo kada znamo da su određeni članovi te skupine ljudi poprilično odgovorni za poplave na koje tako vješto daju svoje osobne osvrte. Nagadanja zašto je nasip pukao, zbog eksploatacije pijeska ili loše izgradnje, ne mogu popraviti nastalu situaciju. Možda mogu, upotrijebe li se na pravi način, spriječiti buduće nezgode, ali kod nas je običaj da se ništa ne radi dok ne dođe kap koja prelje čašu ili val koji probije nasip, kao što se dogodilo u konkretnom slučaju. Svatko može pogriješiti, iako su pogreške ozbiljne koliko i njihove posljedice.

Riječi koje se ne pretvaraju u djela

Ali zato je naša fantastična država odlučila sve to ispraviti – jednim detaljnim, odmjerenim i promišljenim izjavama punima podrške. Tako je premijer Milanović, oštro, rekao da bi on, da mu je umjesto puknuća cijevi slučajno poplavljena kuća, tužio državu. Svim neupućenim slušateljima nastojao je i objasniti funkciju nasipa: oni su tu da brane, a ne da pucaju. Ali treba razumjeti čovjeka, sigurno je bio nervozan jer još živi na vlažnom parketu. Nema tog komentara koji bi opisao ovakvu izjavu, jer je zaista nemoguće izjednačiti situaciju kada građanin želi tužiti državu sa znanjem da neće postići željeno, i kada to čini premijer koji je, dajući sa svoga položaja izjave bez ikakve performativnosti, nedodirljiv. Obećana je novčana pomoć i obnova uništenih objekata. I pomoć je uistinu došla, ali je došla od vas i od nas, od naše škole i od još brojnih građana koji su donirali novac, hranu, vodu, odjeću, a neki čak i bicikle pa i automobile. Ljudi su bili ganuti i pokazali smo da i u najtežim vremenima možemo biti složni i ujedinjeni. Ali ganutost privremenom pomoći ne može trajati zauvijek. Ti ljudi žive u tri kvadratna metra, bez struje i vode, jer ona obećana pomoć od države nikako ne stiže. Ministrica

graditeljstva Anka Mrak-Taritaš rekla je da nije istina da se ništa ne radi i da nigdje nije zapelo. Problem je bio u papirologiji i brojnim administrativnim preprekama na kojima se radilo. Dakle, nije istina da se ne radi, nego se rade stvari koje se u praksi još ne vide. Ne budite toliko nestrpljivi i nezahvalni, vjerojatno bi rekla, da je smjela. I tako, brzinom prosječnog puža, ova se priča sigurno bliži neakvom kraju. Nakon četiri mjeseca, otkad je Vlada dala svoja obećanja, obnovljeno je otprilike pola kuća i nekoliko škola, vrtića i sličnih objekata. Nekolicina se uspjela vratili u svoje domove i proslaviti Božić, ali neki se i dalje smrzavaju u ona tri metra kvadratna. Postavlja se i pitanje hoće li nasip opet popustiti dođe li do sličnih padalina kakve su nas pogodile u rujnu? Nadamo se samo da će, ako se to dogodi, Majka priroda biti toliko dobrotiva pa cijeli događaj tempirati nekad uoči parlamentarnih izbora. Vjerujem da je to uvijek doba godine kada se događaju čuda – pa će vjerojatno i saniranje šteta od poplava trajati kraće.

Martina Hleb, 4. r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb
Voditeljica: Henrieta Barbarić

Popis sudionika

RADIJSKE EMISIJE – osnovne škole

- 1. OŠ Vidovec, Vidovec**
KAZNE NAŠE SVAGDANJE
Učenici: David Košić, Paula Matole
Voditeljica: Sanja Biškup
- 2. OŠ Petrijanec, Petrijanec**
GLAS
Učenice: Klara Leskovar, Ena Kurečić
Voditeljica: Željka Rabuzin
- 3. OŠ Šemovec, Šemovec**
DOBAR TON DALEKO SE ČUJE
Učenice: Lucija Dukši, Lara Modrić
Voditeljica: Maja Vitković
- 4. OŠ Antun Nemčić Gostovinski, Koprivnica**
GLAZBOM KROZ ŽIVOT
Učenice: Marija Ferčec, Nika Markušić
Voditeljica: Danijela Tenčić
- 5. Katolička osnovna škola - Požega, Požega**
UZBUNA
Učenice: Leonarda Zelenika, Dora Marija Marić
Voditelj: Vjekoslav Marić
- 6. OŠ Ivan Goran Kovačić - Slavonski Brod, Slavonski Brod**
MALI I VELIKI LAŽLJIVCI
Učenici: Ema Erceg, Marko Frančeski
Voditeljica: Marija Matić

7. **OŠ Mursko Središće, Mursko Središće**
MEĐIMURSKA KUCHARICA
Učenici: Manuela Novak, Filip Murković
Voditeljica: Srebrenka Puklavec Trstenjak
8. **OŠ Ivanovec, Čakovec**
S DRUGE STRANE MURE
Učenice: Tea Novak, Iva Šestan
Voditeljica: Nataša Kralj
9. **OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb**
RAZLIČITOST NAM JE ZAJEDNIČKA
Učenici: Miron Šprajc, Ante Krišto
Voditeljica: Ana Brčić Bauer
10. **OŠ Rudeš, Zagreb**
PJEGAVA IVA
Učenice: Katica Poplašen, Katarina Jukić
Voditeljica: Mirjana Jukić

RADIJSKE EMISIJE – srednje škole

1. **Medicinska škola - Osijek, Osijek**
NEMOJTE MENE
Učenici: Lucija Čordaš, Petar Bošković
Voditeljica: Marina Pilj Tomić
2. **Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile - Pazin, Pazin**
IZA OBJEKTIVA
Učenici: Đeni Aničić, Luka Švić
Voditeljica: Emanuela Karšaj

3. **Pazinski kolegij - Klasična gimnazija Pazin s pravom javnosti, Pazin**
MA ČA JE PAVE ZASPA
Učenici: Matea Martinović, Gianluca Draguzet
Voditeljica: Kristina Varda
4. **Gimnazija Josipa Slavenskog Čakovec, Čakovec**
UKALUPLJENA MISAO
Učenici: Alojzije Košić, Lana Slamek
Voditeljica: Barbara Markač Despinić

NOVINARSKI IZRAZ - školski listovi – osnovna škola

1. **I. osnovna škola - Vrbovec, Vrbovec**
CVRKUT
Učenica: Petra Milašinčić
Voditeljica: Jozefina Barić
2. **OŠ Ivan Goran Kovačić - Duga Resa, Duga Resa**
BREZA [HTTPS://BREZAIGK.WORDPRESS.COM/](https://brezaigk.wordpress.com/)
Učenik: Mihael Lenard
Voditeljica: Gordana Šutej
3. **OŠ Ljudevita Modeca - Križevci, Križevci**
IZVOR [HTTP://WWW.IZVOR-OSMODEC.HR/](http://www.izvor-osmodec.hr/)
Učenica: Dora Rebić
Voditeljica: Ana Andrić
4. **OŠ Ivane Brlić-Mažuranić - Virovitica, Virovitica**
HLAPIĆ
Učenica: Katarina Miholić
Voditeljica: Renata Sudar

5. **OŠ Ivan Goran Kovačić - Slavonski Brod, Slavonski Brod**
WWW.MALIGORAN.INFO
Učenica: Josipa Barbarić
Voditeljica: Marija Matić
6. **OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar**
DITE ZADARSKO
Učenica: Lucija Janjić
Voditeljica: Darija Vidaković
7. **OŠ Šime Budinića - Zadar, Zadar**
ČEHULJICA
Učenica: Lota Festini
Voditeljica: Silvana Rados
8. **OŠ Frana Krste Frankopana - Osijek, Osijek**
FRANGIPANI
Učenik: Christian Kurina
Voditeljica: Andrea Katavić
9. **OŠ Retfala, Osijek**
KBG (WWW.KBG-RETFALA.COM)
Učenica: Tena Josić
Voditelj: Marinko Plazibat
10. **OŠ Bijaći, Kaštel Novi**
KAPLJICE
Učenica: Antonia Višić
Voditeljica: Ivanica Debak
11. **OŠ Marina Držića - Dubrovnik, Dubrovnik**
VIDRA
Učenica: Nina Ivanković
Voditeljica: Maris Pree

12. **OŠ Draškovec, Draškovec**
DRAŠKO
Učenica: Paula Petrić
Voditeljica: Ivana Beti
13. **OŠ Jure Kaštelana, Zagreb**
ČAROBNA FRULA
Učenica: Martina Galović
Voditeljica: Maca Tonković
14. **OŠ Stenjevec, Zagreb**
STEN
Učenica: Marta Paladin
Voditelj: Zoran Šutić
15. **OŠ Bartola Kašića - Zagreb, Zagreb**
JARUNSKI LOPOČ
Učenik: Tino Hanžić
Voditeljica: Štefanija Turković

NOVINARSKI IZRAZ – školski listovi – srednje škole

1. **Gimnazija Fran Galović - Koprivnica, Koprivnica**
FRANzine
Učenica: Vedrana Strmečki
Voditeljica: Romana Šutalo
2. **Prirodoslovna i grafička škola - Rijeka, Rijeka**
KAMEN MUDROSTI, KAMEN LUDOSTI
Učenica: Sara Vrban
Voditeljica: Andrea Fodor Matijević

3. **Strukovna škola - Virovitica, Virovitica**
STRUKOVNJAK
Učenica: Ivana Vuković
Voditeljica: Marija Karácsonyi
4. **Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek**
SEMPER MAGIS
Učenik: Luka Rašković
Voditeljica: Vera Bilandžić
5. **Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik**
PEGLA
Učenica: Maja Vrbičić
Voditeljica: Mila Kundajica
6. **SŠ Fra Andrije Kačića Miošića - Makarska, Makarska**
KRUGOVI KOJI SE ŠIRE
Učenica: Ana Ramljak
Voditeljica: Dražana Filipović
7. **Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju - Split, Split**
“SLOG”
Učenica: Tina Tomašić
Voditeljica: Martina Javorčić
8. **III. gimnazija - Split, Split**
TREMA
Učenica: Ema Slapničar
Voditeljica: Ivana Katić

9. **Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb**
LABOS
Učenica: Eva Marković
Voditeljica: Henrieta Barbarić
10. **X. gimnazija Ivan Supek - Zagreb, Zagreb**
CENER
Učenica: Petra Đurđević
Voditeljica: Ružica Filipović

DRAMSKO-SCENSKI IZRAZ – pojedinci – osnovne škole

1. **OŠ Jurja Habelića, Velika Gorica**
ZLATNI LJUDI
Učenica: Ana Lerotić
Voditeljica: Silvana Kaurin
2. **OŠ Jurja Habelića, Velika Gorica**
PRVI SUDAR
Učenik: Josip Banić
Voditeljica: Silvana Kaurin
3. **OŠ Đure Prejca - Desinić, Desinić**
POPEVKA ZA KAJ
Učenik: Luka Halužan
Voditeljica: Anica Karažija
4. **OŠ Vidovec, Vidovec**
ZVIJEZDE U MOJIM OČIMA
Učenica: Zoja Sirovec
Voditeljica: Kristinka Štefan

5. **OŠ Petrijanec, Petrijanec**
BONACA U PREDVEČERJE
Učenik: Tomislav Levanić
Voditeljica: Željka Rabuzin
6. **OŠ Tomaša Goričanca - Mala Subotica, Mala Subotica**
IDI REČI JAPI ZBOGOM
Učenica: Ema Rošanić
Voditeljica: Ljerka Jezernik
7. **OŠ Ferdinandovac, Ferdinandovac**
MOJA MATI
Učenica: Anita Aušperger
Voditeljica: Lidija Levačić Mesarov
8. **I. osnovna škola - Bjelovar, Bjelovar**
NI MED CVETJEM NI PRAVICE
Učenica: Laura Smrček
Voditeljica: Željka Šunjić
9. **OŠ August Cesarec - Špišić Bukovica, Špišić Bukovica**
LOVAC U ŽITU
Učenica: Martina Žagar
Voditeljica: Vanda Barić
10. **OŠ Slava Raškaj, Ozalj**
MOMO
Učenica: Mihaela Šimunić
Voditeljica: Jasenka Staničić
11. **OŠ Ludina, Velika Ludina**
NE OSTAVLJAJ ME
Učenica: Viktorija Pomahač
Voditeljica: Andrijana Mihaljević
12. **OŠ Banova Jaruga, B. Jaruga**
PA, TO JE LJUBAV!
Učenica: Petra Sopić
Voditeljica: Sandra Neralić
13. **OŠ Dolac - Rijeka, Rijeka**
DJEČACI PAVLOVE ULICE
Učenik: Lucijan Mofardin
Voditeljica: Vanja Malner
14. **OŠ Podmurvice, Rijeka**
DVIJE GROBNIČKE
Učenica: Lea Hreljac
Voditeljica: Ana Troskot
15. **OŠ Milan Brozović, Kastav**
MILE ŠPIGETA
Učenica: Dorotea Čučak
Voditeljica: Dragica Stanić
16. **OŠ Dr. Jure Turića, Gospić**
DANAŠNJA DICA
Učenik: Mate Uzelac
Voditeljica: Dragica Uzelac
17. **OŠ Vladimira Nazora - Pazin, Pazin**
ČRNO ZLO
Učenica: Karla Bravar
Voditeljica: Ema Velenik-Benčić
18. **OŠ Vladimira Nazora - Rovinj, Rovinj**
KAKO SAM ČITAO DOK JOŠ NISAM ZNAO ČITATI
Učenik: Joshua Lee Fletcher
Voditeljica: Dejana Tavas

19. **OŠ Stjepana Radića - Čaglin, Čaglin**
 JABUKE, KRUSKE, KRASTAVCI
 Učenica: Leonie Borevac
 Voditeljica: Ljiljana Đurđević
20. **OŠ Ivan Filipović - Velika Kopanica, Velika Kopanica**
 PRVI SUDAR
 Učenik: Zvonimir Živković
 Voditeljica: Marija Ergotić
21. **OŠ Josip Kozarac - Slavonski Šamac, Slavonski Šamac**
 "PRVA RIČ ŠTO SAM JE ČUO"
 Učenik: Dominik Ćosić
 Voditelj: Josip Galović
22. **OŠ Dragutina Tadijanovića - Vukovar, Vukovar**
 UTJEHA KOSE
 Učenik: Aleksa Živanović
 Voditeljica: Marina Ereš
23. **OŠ Zrinskih Nuštar, Nuštar**
 ŠAŠAVE PRIČE
 Učenica: Lada Sente
 Voditeljica: Eva Dakić
24. **OŠ Draž, Draž**
 MOJ OTAC I JA
 Učenica: Lara Drlje
 Voditeljica: Jelena Mijatov
25. **OŠ Franje Krežme, Osijek**
 LABELLO (IZ KNJIGE ČUJ, PIGI, ZALJUBILA SAM SE)
 Učenica: Iva Dujmić
 Voditeljica: Ivana Rašić

26. **OŠ Mladost - Osijek, Osijek**
 MILIJUN ČEGA?
 Učenica: Lucia Murković
 Voditeljica: Snježana Majsterić
27. **OŠ Stjepana Radića - Bibinje, Bibinje**
 ŠKRTAC (ulomak)
 Učenik: Luka Režan
 Voditeljica: Marijana Kandić
28. **OŠ Sv. Filip i Jakov, Sv. Filip i Jakov**
 PRVI SUDAR
 Učenik: Leopold Brzić
 Voditeljica: Marina Vidas
29. **OŠ Petra Krešimira IV., Šibenik**
 MALA VILA
 Učenica: Nina Mikulandra
 Voditeljica: Nataša Jurić Stanković
30. **OŠ Bariše Granića Meštra, Baška Voda**
 KUPRES
 Učenica: Nina Topić
 Voditeljica: Ivanica Topić
31. **OŠ Bijaći, Kaštela**
 PRIČA O SVEMIRU
 Učenik: Roko Kraljević
 Voditeljica: Jelena Zoko
32. **OŠ Trilj, Trilj**
 AKO
 Učenica: Ani Kažimir
 Voditeljica: Andrijana Žižić

33. **OŠ Stjepan Radić - Imotski, Imotski**
DIVNE MOJINE
Učenik: Ante Borna Kujundžić
Voditeljica: Sanja Bago
34. **OŠ Antuna Masle - Orašac, Dubrovnik**
TRNORUŽICA (ILI 100 GODINA DOSADE)
Učenik: Marko Lučić
Voditeljica: Branka Radić
35. **OŠ Opuzen, Opuzen**
ŠEŠIRI SE ŠEŠIRAJU
Učenica: Barbara Mušan
Voditeljica: Slavica Jakišić
36. **OŠ Čučerje, Zagreb**
BALADA O KONJČEKU
Učenica: Dora Šušković
Voditeljica: Iva Franić
37. **OŠ Žitnjak, Zagreb**
KRATAK TEČAJ STRANIH RIJEČI
Učenica: Luciana Stojanović
Voditeljica: Margareta Milačić
38. **OŠ Izidora Kršnjavoga, Zagreb**
PODRAVSKE ŠEGE
Učenik: Filip Jukić
Voditeljica: Petra Ježutković
39. **OŠ Ante Kovačića - Zagreb, Zagreb**
BARBIE
Učenica: Klara Rihtar
Voditeljica: Marcela Kučeković

40. **OŠ Odra, Zagreb**
VEČER NAD GRADOM DRAGUTIN TADIJANOVIĆ
Učenica: Gabriela Majdak
Voditeljica: Ivana Kujundžić
41. **OŠ Ljubljana - Zagreb, Zagreb**
AUTOBUSNA LJUBAV
Učenik: Niko Pavlinović
Voditeljica: Mira Jurić

DRAMSKO-SCENSKI IZRAZ – pojedinci – srednje škole

1. **SŠ Vrbovec, Vrbovec**
MARINETTE
Učenik: Karlo Karakaš
Voditeljica: Nada Poturiček
2. **SŠ Krapina, Krapina**
CAROLINA NEUBER
Učenica: Dea Presečki
Voditeljica: Dunja Belošević
3. **SŠ Prelog, Prelog**
ČRNA MATI ZEMLA
Učenik: Benjamin Mihoci
Voditeljica: Željka Ivančok Varga
4. **Prva gimnazija - Varaždin, Varaždin**
RANJENIK ISKUŠAVA BOGA
Učenica: Alma Pongrac
Voditeljica: Marija Jurše

5. **Gimnazija Ivana Zakmardija Dijankovečkoga - Križevci, Križevci**
TKO SAM JA
Učenica: Ana Bratić
Voditeljica: Martina Majdak
6. **Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola - Bjelovar, Bjelovar**
ČEGA SMO ZBIR
Učenica: Ines Matejak
Voditelj: Mladen Jasek
7. **Gimnazija Petra Preradovića - Virovitica, Virovitica**
DOŽIVLJAJI DOBROG VOJNIKA ŠVEJKA
Učenik: Luka Slavić
Voditeljica: Sanja Srnak
8. **Mješovita industrijsko - obrtnička škola - Karlovac, Karlovac**
ODGAĐANJE
Učenica: Mihaela Gašpić
Voditeljica: Sandra Živanović
9. **Gimnazija Sisak, Sisak**
TKO SE BOJI LIKA JOŠ - PISAC
Učenik: Mihovil Mioković
Voditeljica: Vesna Rogulja Mart
10. **Prirodoslovna i grafička škola - Rijeka, Rijeka**
PRAH
Učenik: Leon Vladimir Keller
Voditeljica: Andrea Fodor Matijević
11. **Prirodoslovna i grafička škola - Rijeka, Rijeka**
KUPIT ĆE TI TATA KOTURALJKE
Učenica: Sara Vrban
Voditeljica: Andrea Fodor Matijević
12. **Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Rijeka**
KASTAVŠTINA
Učenik: Sven Sušanj
Voditeljica: Draga Žunac
13. **Gimnazija Gospić, Gospić**
TI KOJA IMAS NEVINIJE RUKE
Učenica: Marija Smolčić
Voditeljica: Anela Serdar Pašalić
14. **Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile - Pazin, Pazin**
SRETNI DANI (WINNIE)
Učenica: Roberta Špoljarić
Voditeljica: Amneris Ružić
15. **Gimnazija Pula, Pula**
ZEMLJA I JA
Učenik: Patrik Bolković
Voditeljica: Meri Šimunov
16. **Ekonomska škola - Požega, Požega**
JAMA
Učenica: Mateja Legac
Voditeljica: Lidia Gerstman
17. **Gimnazija Matija Mesić, Slav. Brod**
TKO SE BOJI LIKA JOŠ-TENA
Učenica: Vanja Čiča
Voditeljica: Mihaela Šebalj Zavor

18. **Gimnazija Županja, Županja**
MEDEJA
Učenica: Tina Josić
Voditeljica: Ivana Marić Damjanović
19. **I. gimnazija - Osijek, Osijek**
KRADLJIVICA KNJIGA
Učenica: Ana Šantar
Voditeljica: Margareta Princip
20. **Gimnazija A.G.Matoša - Đakovo, Đakovo**
TI NE VOLIŠ I NE ŽALIŠ MENE
Učenik: Branimir Hajduković
Voditeljica: Vesna Vuksanović
21. **Ekonomska škola braća Radić Đakovo, Đakovo**
CELESTININ MONOLOG (IZ DRAME DON JUAN
ILI LJUBAV PREMA GEOMETRIJI)
Učenica: Matea Meščić
Voditeljica: Sidonija Grubišić
22. **Gimnazija Franje Petrića - Zadar, Zadar**
SLOVO O SMIJEHU
Učenik: Dominik Čolak
Voditeljica: Sanja Vlahović
23. **Gimnazija Jurja Barakovića, Zadar**
ANA KARENJINA
Učenica: Lara Nekić
Voditeljica: Tatjana Kamber
24. **Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik**
UTJEHA KOSE
Učenik: Ante Vukov
Voditeljica: Ivana Marelja
25. **SŠ Jure Kaštelan, Omiš**
NA RUBU PAMETI
Učenik: Mate Tavrić
Voditeljica: Milena Popović
26. **Tehnička škola za strojarstvo i mehatroniku - Split, Split**
PISMO MAJCI
Učenik: Vice Damjanović
Voditeljica: Slobodana Matijević
27. **II. gimnazija - Split, Split**
GEMMA
Učenica: Filipa Dora Čapeta
Voditelj: Boris Škifić
28. **SŠ Metković, Metković**
TRIDESET GODINA PUTOVANJA
Učenica: Dora Bilan
Voditeljica: Danijela Bačilo
29. **IV. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
GLORIJA
Učenica: Tihana Martinjak
Voditeljica: Marijana Janjić
30. **I. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
4.48 PSIHOZA
Učenica: Lena Medar
Voditelj: Ivan Janjić
31. **V. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
GREMO U KORČULU
Učenik: Dominik Ivanković
Voditeljica: Vesna Muhoberac

32. **XVI. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
 “MONOLOG JUNIPER IZ DJELA ‘SUTRAŠNJA ŽELJA’”
 Učenica: Marta Špoljar
 Voditeljica: Jadranka Tukša
33. **Gimnazija Tituša Brezovačkog, Zagreb**
 ŽIVOT JE SAN (KLARINOV MONOLOG)
 Učenik: Luka Šatara
 Voditeljica: Sandra Vukić Gjeldum
34. **Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb**
 NISAM PAMETAN
 Učenik: Josip Kuman
 Voditeljica: Sanja Vlahović-Trninić
35. **III. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
 ELI! ELI! LAMA AZAVTANI?!
 Učenica: Ivona Vujić
 Voditelj: Ilija Barišić

DRAMSKO-SCENSKI IZRAZ – skupni – osnovne škole

1. **OŠ Marija bistrica, Marija Bistrica**
 PERUČEHA
 Učenice: Dora Milički, Barbara Miički, Petra Dominkuš,
 Patricia Klapač, Lorena Meštrovic, Valerija Pozaić
 Voditeljica: Anita Klemar
2. **OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica**
 GAŠPAR I MELKO
 Učenici: Josip Pavlečić, Sven Malkoč
 Voditeljica: Dubravka Adžaga

3. **OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec**
 CAREVO NOVO RUHO
 Učenici: Tamara Friščić, Lea Kramarić, Katarina Prašnički,
 Paula Svetec, Luka Žulić, Lara Petak, Mateja Marković,
 Fran Divjak, Matej Đurin, Rene Neuberg-Jagetić
 Voditeljica: Nataša Roginek
4. **OŠ Nova Rača, Nova Rača**
 TRI PRAŠČIĆA
 Učenici: Arijan Maričić, Luka Klarić, Andrej Šimunić,
 Dorotea Raljić, Dorian Dolanjski, Petra Miličević
 Voditeljica: Anita Malek
5. **OŠ Ivana Gorana Kovačića, Gornje Bazje**
 NEMA SLIKE, IMA TONA
 Učenice: Marija Katančić, Karmen Đurđević, Katarina Han,
 Ana Njegić, Gabrijela Matošević
 Voditeljica: Andreja Galović
6. **OŠ Prva osnovna škola, Ogulin**
 DOROTI SUSREĆE LAVA
 Učenici: Anja Ivošević, Antonio Piškur, Radovan Vukelić,
 Tomislav Vukelja
 Voditeljica: Dejana Ogrizović
7. **OŠ Budaševo-Topolovec-Gušće, Sisak**
 DEDAL I IKAR
 Učenici: Ivan Žgela, Luka Tominac
 Voditeljica: Dubravka Granulić
8. **OŠ Frana Krste Frankopana, Omišalj**
 PEPELJUGA, CRNO- BIJELA, NIJEMA
 Učenici: Elena Caha, Ana Dukić, Petra Dukić,

- Luka Franelić, Dorotea Ivanković, Antun Katava,
Paulina Kirinčić, Lara Kukić, Elena Tota, Bernarda Zulić
Voditeljica: Dragica Vukušić
9. **OŠ Buje, Buje**
RIJEČI IZ SJENE
Učenici: Elda Basara, Ive Šantić, Sara Krezić, Damir Krezić,
Melisa Bulić, Nina Kalin, Ivana Cvijanović, Šefika Brkić,
Ijan Prelac, Karolina Mikulčić
Voditeljica: Nataša Bezić
10. **OŠ Dr. Franje Tuđmana, Korenica**
POSTOLAR I VRAG
Učenici: Marin Babić, Igor Žakula, Nikola Marijanović,
Mihovil Grubišić, David Vučković, Matea Starčević,
Anabela Ramljak, Jana Kalember, Milana Žigić
Voditeljica: Ante Kovač
11. **OŠ Zrinskih Nuštar, Nuštar**
NA ODLAGALIŠTU OTPADA
Učenici: Iva Čolak, Dora Hranić, Antonela Nedoklan,
Ivana Slaviček, Nika Šušnjara, Petra Cikač, Ivor Dakić,
Matej Jurec, Josipa Slaviček
Voditeljica: Eva Dakić
12. **OŠ Zdenka Turkovića, Kutjevo**
(NE) ŽELIMO ODRASTI
Učenici: Lovro Barbir, Ivan Bandalo, Mario Barić,
Mislav Alpeza, Emanuela Katavić, Stjepan Smojver,
Antonija Antonić, Ivona Lončar, Iva Budimir
Voditeljica: Anita Katić
13. **OŠ Dr.Franjo Tuđman-Beli Manastir, Beli Manastir**
ŽELIM VRATITI LJUBAV
- Učenici: Josip Pejić, Lea Vadas
Voditeljica: Zdenka Baković
14. **OŠ Braće Radić-Pridraga, Pridraga**
KIŠOVITI DANI
Učenice: Ines Batur, Anđela Klapan, Ana Kokić,
Petra Oštrić, Iva Zubčić, Laura Zubčić, Petra Zubčić,
Lidija Batur, Marija Čulina, Mihaela Oštrić
Voditeljica: Slavica Oštrić
15. **OŠ Pirovac, Pirovac**
KRUG
Učenici: Viola Vukman, Katarina Gulam, Antonio Vendl,
Marija Gulam, Marin Gulam, Ante Jelušić, Đino Trošić,
Klara Vendl
Voditeljica: Anita Vrkić
16. **OŠ Tin Ujević, Krivodol**
DALMACIJA
Učenici: Josip Karin, Marija Skejić, Tina Matković,
Slavica Katić
Voditeljica: Tonka Jonjić
17. **OŠ Marjan, Split**
GOVOR CVITNI
Učenice: Nora Ban, Damira Bočina, Zara Grubešić
Voditelj: Tomislav Najev
18. **OŠ Opuzen, Opuzen**
LiDraNo
Učenici: Mirna Bjeliš, Ivana Obadić, Gabrijela Mustapić,
Ema Bašić, Barbara Mušan, Mihaela Mataga, Borna Proleta,
Roko Dragobratović, Marina Milić, Marijeta Tutavac
Voditeljica: Slavica Jakišić

- 19. OŠ Dr. Vinka Žganca, Zagreb**
SASVIM OBIČAN DAN
Učenici: Ana Žulj, Ivana Seferović, Mateo Seferović,
Leonardo Seferović, Josip Brgles, Matej Farago, Azem-Mina
Hašimović, Monika Klaić, Ivana Pavić, Laura Vučković
Voditeljica: Snježana Čubrilo
- 20. OŠ Petra Zrinskog, Zagreb**
KOMEDIJANADELARTE
Učenici: Martina Batur, Luka Filipović, Grga Hajdari,
Tamara Kalaica, Petra Kes, Bruno Lovreković,
Mirta Maršić, Leda Petrović
Voditeljica: Vera Piščević
- 21. OŠ Matije Gupca, Zagreb**
CURE S KNEŽIJE
Učenici: Marija Jukičić, Emanuela Krpan, Lucija Kujundžić,
Laura Ogrizek, Emanuela Živko
Voditeljica: Mirjana Blažičko

DRAMSKO SCENSKI IZRAZ – skupni - srednje škole

- 1. Ekonomska i trgovačka škola - Čakovec, Čakovec**
Gospodarska škola - Čakovec, Čakovec
NEMA FRKE
Učenici: Ivan Modrić, Ružica Marković
Voditeljica: Nevenka Mlinarić
- 2. SŠ Jastrebarsko, Jastrebarsko**
JULIJA
Učenici: Marija Bobinski, Dona Grgas, Zvonimir Jagunić,

Anja Kovačić, Marin Pavelić, Julija Puškar, Željko Rački,
Ivan Strahija, Andrija Jugović
Voditeljica: Antonija Vlahović

- 3. Gimnazija Petra Preradovića - Virovitica, Virovitica**
(NE)OBIČNE ŽENE
Učenici: Davor Tarbuk, Ana Cmrečnjak, Valentina Vargović,
Elena Topolovčan, Monika Katalenić, Anamarija Plečić,
Ivana Kuraja, Klara Jurišić
Voditeljica: Maja Bašnec
- 4. SŠ Viktorovac, Sisak**
ČOVJEK, ČOVJEČANSTVO, IDEALI...
Učenici: Tamara Majdandžić, Matea Bandić, Tea Andrijanić,
Ana Silaj, Stella Uzelac, Đuro Brandić, Inka Berendika,
Katarina Škornjak, Ivan Škornjak, Tea Cerjak
Voditeljica: Tanja Vadla
- 5. Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile - Pazin, Pazin**
BAŠĆANSKE PLOČE GLAS
Učenici: Jelena Bratulić, Kristinka Dušek, Erik Kalčić,
Mirta Krsnik, Kristina Tominić, Katarina Bosanac,
Katarina Bratulić, Samanta Terlević
Voditeljica: Amneris Ružić
- 6. SŠ Plitvička Jezera, Korenica**
NIKOLA U ZEMLJI ČUDESA
Učenici: Mathias Mandić, Laura Vuković, Marija Perković,
Domagoj Brozović, Mario Tomić, Ivan Budimir,
Antonio Ivaniš
Voditeljica: Željka Brozović
- 7. Graditeljsko-geodetska škola - Osijek, Osijek**
BUCKA

Učenici: Dominik Marelja, Lidija Seder, Matea Kovačević,
Matko Matković, Nikolina Crnković, Marija Bencak,
Emilija Pilekić, Nina Radaković
Voditeljica: Stela Macakanja-Bačić

8. Gimnazija Vukovar, Vukovar

SUNČANI GRAD

Učenici: Iris Ljubić, Dominik Klarić, Dominik Škarica,
Dino Miličević, Bernarda Brekalo, Valentina Mak,
Iva Škarica, Magdalena Kalazić, Petar Musa,
Antonio Krizmanić

Voditeljica: Tijana Pavliček

9. Prirodoslovno - grafička škola - Zadar, Zadar

“VRČINA, HOĆEMO REĆI NOĆNA POSUDA BABE
KATE; VJEČNO NASMIJANO NEBO”

Učenici: Lucija Miletić, Pava Madunić, Ivan Bašić

Voditelj: Ivica Antić

10. IV. gimnazija Marko Marulić, Split

PACIJENT 114

Učenici: Marija Klanac, Josip Radovan, Jadran Parunov,
Maja Matošić, Luka Donadini

Voditeljica: Danijela Visković-Veršić

11. Ekonomska i trgovačka škola - Dubrovnik, Dubrovnik

GUNDULIĆEV SAN

Učenici: Barbara Damić, Mihaela Sušić, Ivana Tepšić,
Blaž Glasnović, Lukša Kirola, Dario Gverović, Petra Bede,
Mislav Stanković, Ana Baule, Bruno Čular

Voditeljica: Sandra Rossetti-Bazdan

12. Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

MALENA

Učenici: Elvis Djedović, Petra Starčević,
Nikolina Kramarić, Dora Antolčić, Ivan Judaš,
Borjan Cvrtila, Ivica Žugec, Andrej Drenski, Ena Beč,
Josip Fernežir

Voditeljica: Goranka Lazić

13. I. gimnazija - Zagreb, Zagreb

UBIO SAM PETRA

Učenici: Andrea Kosier, Bartul Bulić, Josipa Kajić,
Iva Sabljak, Mia Markusi, Grga Cipek, Tina Perić,
Barbara Srček, Filip Sever, Lena Medar

Voditelj: Ivan Janjić

14. II. gimnazija - Zagreb, Zagreb

KUĆA PARNOG MLINA HOROR - KOMEDIJA O
ŽIVOTU I SMRTI

Učenici: Lucijan Černelić, Klara Čuljak, Paola Vrdoljak,
Mirella Graffel, Magdalena Vlajčić, Adela Lukić, Tin Fogec,
Magdalena Vračarić, Luka Jelavić, Fran Raos

Voditelj: Ivan Pavlović

Članovi državnih povjerenstava Smotre LiDraNo 2015.

Članovi središnjeg odbora

Mirela Barbaroša-Šikić
Marijana Češi
Borna Lulić
Miroslav Mićanović
Anita Šojat
Adriana Tomašić
Maja Zrnčić

Mario Kovač
Tanja Kirhmajer
Vlasta Ramljak
Jadranka Korda Krušlin
Jakov Bilić
Maja Zrnčić

Članovi za literarni izraz

dr. sc. Vlasta Erdeljac
Zoran Ferić
Dubravko Jelačić Bužimski
Enes Kišević
Zorica Klinžić
Miroslav Mićanović
Damir Miloš

Članovi za samostalne novinarske radove

Saša Drach
Borna Lulić
Snježana Marić

Članovi za školske listove

Marko Baus
dr. sc. Srećko Listeš
Anita Šojat

Članovi za dramski izraz

Barbara Rocco
Vanja Matujec
Stephanie Jamnicky

Članovi za radijske emisije

Lada Martinac Kralj
Srđan Nogić
Adriana Tomašić

Zahvaljujemo svima koji su pomogli u pripremi i ostvarenju Smotre LiDraNo 2015. – Osnovnoj školi Brodarica i ravnatelju Emilu Božikovu; Tehničkoj školi Šibenik i ravnatelju Josipu Belamariću.

Posebnu zahvalu dugujemo LiDraNo-vikend družini: Antoneli Nižetić-Capković, Snježani Lončar, Mandici Vrbanović, Sandri Skopančić, Sandri Čelan-Bujas i Marjani Češi, koje su „bile tu“, i s voljom i veseljem pomogli.

LiDraNo, 1991–2015.

- 1991. Zagreb
- 1992. Rijeka
- 1993. Čakovec
- 1994. Pula
- 1995. Virovitica
- 1996. Dubrovnik
- 1997. Zadar
- 1998. Križevci
- 1999. Šibenik
- 2000. Supetar
- 2001. Novi Vinodolski
- 2002. Rovinj
- 2003. Šibenik
- 2004. Umag
- 2005. Dubrovnik
- 2006. Zadar
- 2007. Novigrad
- 2008. Dubrovnik
- 2009. Pula
- 2010. Šibenik
- 2011. Šibenik
- 2012. Šibenik
- 2013. Primošten
- 2014. Primošten
- 2015. Šibenik

